

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

เอกสารชิ้นต้นที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง. ร.5 น.8.7 กองตระเวนแผนกจีน.

——. ร.5 น.20 ลโมสร สมาคม.

——. ร.5 ต.21 จีน.

——. ร.6 น.4.7 กองตระเวนแผนกจีน

——. ร.6 น.20.12 หนังสือพิมพ์จีน.

——. ร.6 น.25 จีน.

——. ร.6 น.26 ลโมสร สมาคม.

——. ร.7 ม.26.5 ข่าวหนังสือพิมพ์จีน.

——. ร.7 ม.28 จีน.

ตำรวจ. กรม. กองสันติบาล. แห่งลโมสรจีนกรุงเทพ.

——. แห่งลมาคมเฮียงล็กลัวงข้อ.

——. แห่งสยามพาณิชจีนลโมสร.

——. แห่งลโมสรพานิชการฝรั่งเศลและจีนกรุงสยาม.

——. แห่งลมาคมจีนแคะ.

——. แห่งลมาคมบีเฮียงกงข้อ.

——. แห่งลมาคมโรงสีไฟแห่งกรุงสยาม.

——. แห่งลมาคมกว่องสิ่วห่วยกัน.

——. แห่งลมาคมจีนแต่จีวแห่งกรุงสยาม.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หนังสือ

กมล จันทรร. อิทธิพลของชาวจีนโพ้นทะเลและบทบาทของคนจีนในประเทศไทยสมัยปัจจุบัน.

พระนคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2508.

การบรรยายพิเศษเฉลิมพระเกียรติ 200 ปี พระบรมราชสมภพพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว.

กรุงเทพฯ: กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร, 2530.

กุลมา สนิทวงศ์ฯ และชัยโชค จุลศิริวงษ์. เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยุคใหม่. เล่ม 3 พิมพ์ครั้งแรก

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2521.

เกียรติ จิระกุล และคนอื่น ๆ. ตลาดในกรุงเทพมหานคร : การขยายตัวและพัฒนาการ.

กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เนื่องในโอกาสสมโภช

กรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี, 2525.

ขจัดภัย บุรุษพันธ์. ชาวจีนในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา, 2517.

———. ปัญหาชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา, 2515.

เขียน ชีระวิทย์. วิวัฒนาการการปกครองของจีน. พระนคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2517.

คนจีน 200 ปีภายใต้พระบรมโพธิสมภาร. กรุงเทพฯ: หนังสือพิมพ์เส้นทางเศรษฐกิจ, 2526.

คุชแมน, เจนนิเฟอร์ เวย์น. การค้าทางเรือสำเภากจีน - สยามยุคต้นรัตนโกสินทร์. แปลโดย

ชินจิตต์ อ่ำไพพรรณ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.

จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. จดหมายเหตุเรื่องตั้งเจ้าเมือง. พิมพ์ในงานพระราชทาน

เพลิงพระศพ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอรุณวดี, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร,

2476.

———. ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 เล่ม 1, 2. กรุงเทพฯ: องค์การค้าคุรุสภา, 2528.

———. ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 เล่ม 3, 4. กรุงเทพฯ: องค์การค้าคุรุสภา, 2504.

———. ชุมนุมพระบรมราชาธิบาย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2529.

———. พระราชหัตถเลขา. เล่ม 1-4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2506.

———. ประชุมพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 4 หมวดปกิณณกะ ภาค 2. พระนคร: โรงพิมพ์พระจันทร์,

2512. (พิมพ์ในงานฌาปนกิจศพ หม่อมสหาย ศรีวัช ๗ อุษยา ๗ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม วันที่

22 มีนาคม 2512)

- _____ . มหามกุฏราชานุสรณีย์. คณะธรรมยุติและมหามกุฏราชวิทยาลัยโดยเสด็จพระราชกุศลเฉลิมพระเกียรติสมัยครบ 100 ปี จากวาระเสด็จสวรรคต พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหามกุฏ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว วันที่ 1 ตุลาคม 2511.
- จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. พระธรรมเทศนาเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว. พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ หม่อมเจ้าชมนัดเจริญ ชมพูนทุท ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม วันที่ 30 พฤศจิกายน 2506.
- _____ . พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแถลงพระบรมราชาธิบายแก้ไขการปกครองแผ่นดิน. พระนคร: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2470.
- ชัย เรื่องศิลป์. ประวัติศาสตร์ไทย สมัย พ.ศ. 2352-2453 ด้านเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ: โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2523.
- _____ . ประวัติศาสตร์ไทย สมัย พ.ศ. 2352-2453 ด้านสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เรื่องศิลป์, 2519.
- ชาวจีนเข้ามาตั้งพระบรมโพธิสมภารในประเทศไทย และลัทธิมหาอำนาจเงินในไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ทองเชียงใหม่, 2500.
- ชิมเมอร์แมน, คาร์ล ซี. การสำรวจเศรษฐกิจในชนบทแห่งสยาม. แปลและเรียบเรียงโดย นายชิม วีระไวทยะ. กรุงเทพฯ: โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2525.
(เอกสารทางวิชาการหมายเลข 2/013.)
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. ความทรงจำ. กรุงเทพฯ: คลังวิทยา, 2505.
- _____ . พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 5. พิมพ์ในงานฌาปนกิจศพ นางชุมพร เวชชาชีวะ ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม วันที่ 6 มกราคม 2494.
- _____ . ลักษณะการปกครองประเทศสยามแต่โบราณ สร้างตลาดสำหรับเมือง สร้างเมือง. พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นายคาว บุปผเวส ณ เมรุวัดราชบุรณบุรี ชลบุรี วันที่ 1 ธันวาคม 2511.
- แต่โหวงเล่า. มูลนิธิโรงพยาบาลเทียนผ้าครบรอบ 80 ปี 2447-2527. ม.ป.ท.,ม.ป.ป.
- ถัด พรหมมานพ. ภูมิศาสตร์มณฑลกรุงเทพ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมบรรณาการ, 2474.
- ทวีป วรดิกล. ประวัติศาสตร์จีนจากสงครามฝิ่นถึงปฏิวัติซินไฮ่ (ค.ศ. 1840-1911). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ยุคใหม่, 2524.

ทวี ชีระวงศ์เสรี. สภาพทางกฎหมายของชาวจีนในประเทศไทย. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ม.ป.ป.

ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1. กรุงเทพมหานคร:

องค์การค้าคุรุสภา, 2526.

_____. พระราชพงศาวดาร กรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2, กรุงเทพฯ: คุรุสภา, 2504.

_____. พระราชพงศาวดาร กรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3. พิมพ์ในงานพระราชทาน
เพลิงศพ มหาอำมาตย์โท พระยาไพบูลย์สมบัติ (เดช บุณนาค) กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศรีหงส์,
2477.

_____. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4. 2 เล่ม. กรุงเทพฯ: คุรุสภา, 2504.

ณมิตร สอดสุข. สัมพันธภาพทางการทูตระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2524.

บอด, คาร์ล. ท้องถิ่นสยามยุคพระพุทธเจ้าหลวง. เรียบเรียงโดย เสฐียร นันธรังษี และอัมพร ทิษระ.

กรุงเทพมหานคร: สำนักศิลปวัฒนธรรม, 2529.

ประมวลบทพระราชนิพนธ์ (ภาคปกิณณกะ ส่วนที่ 2) ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว.

พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานฉาบกิจศพ คุณหญิงเขียน สุริยานวงศ์ประวัติ ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม
16 กันยายน 2533.

ประมวลพระบรมราชาธิบายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สยาม พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้า

อยู่หัวและชาติพันธุ์วิทยาว่าด้วยชนชาติเผ่าต่าง ๆ ในประเทศไทย. พิมพ์เป็นอนุสรณ์ใน

งานพระราชทานเพลิงศพ นาวาตรีขุนฤทธิไกรรณการ (รอง โศปาละสูตร) ณ เมรุวัดอนงคาราม
วันที่ 27 พฤศจิกายน 2515.

ประวัติสมาคมจีนในประเทศไทย. พระนคร: โรงพิมพ์บริษัท 21 เซ็นจูรีวัฒนธรรมการค้าจำกัด, 2503.

ปาลเลกัวร์, ฌ็อง ปีบติสท์. เล่าเรื่องกรุงสยาม. แปลโดย สันต์ ท. โกมลบุตร. พระนคร: ก้าวหน้า,

2506.

พลดี ทินทัส และมานพ พงศ์ทัต. บ้านในกรุงเทพฯ: รูปแบบและการเปลี่ยนแปลงในรอบ 200 ปี

(พ.ศ. 25325-2525). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

พรภิรมณ์ เอี่ยมธรรม. บทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทยตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง

พ.ศ. 2475 ถึงสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2520.

- บรรณาธิการแปล. สังคมชนบทและเศรษฐกิจที่ขึ้นอยู่กับข้าวในประเทศไทย ค.ศ. 1880 - 1930. เชียงใหม่: สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2528.
- พรณี บัวเล็ก. วิเคราะห์นายทุนธนาคารพาณิชย์ของไทย พ.ศ. 2475-2516. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สร้างสรรค์วิชาการจำกัด, 2529.
- พลกุล อังกินันท์. บทบาทชาวจีนในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. นิพนธ์เป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ คุณแม่กิมฮวย คุณวัฒน์ ณ ฌาปนสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวิหาร วันที่ 23 เมษายน 2515.
- พลศักดิ์ จิรโกศิริ. บูรณาการของเขาวงกตเงินในประเทศไทย. ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นิพาดา ยิ่งเจริญ และสุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา. การศึกษาและผลกระทบต่อสังคมไทย สมัยต้นรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2325 - 2394). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- ยุพเรศ มิลลิแกน. บทบาทของชาวจีนในประเทศไทย. พระนคร: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510.
- รังสรรค์ ธนะพรพันธ์. ภาษีอากรในประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย คลังข้อมูลและบทสำรวจสถานะทางวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.
- โล้วเตี้ยกชวน. ประวัตินายตันชีวเม็ง. อนุสรณ์งานพระราชเพลิงศพ นายตันชีวเม็ง หวังหลี่, ม.ป.ป. วัลย์วิภา บุรุษรัตนพันธ์. การเพาะปลูกอ้อยและอุตสาหกรรมน้ำตาลในประเทศไทย ในศตวรรษที่ 19. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.
- วิจิตรมาตรา, ชุน. 80 ปีในชีวิตข้าพเจ้า. กรุงเทพมหานคร: อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ชุนวิจิตรมาตรา(สง่า กาญจนาคพันธ์), 2523.
- วิลเลียม สกินเนอร์. สังคมจีนในประเทศไทย ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์. แปลโดย พรณี ฉัตรพลรักษ์ และคนอื่น ๆ . กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2529.
- ศิลปากร, กรม. ชีวิตความเป็นอยู่ในกรุงเทพในทัศนะของชาวต่างประเทศ ระหว่าง พ.ศ. 2383 - 2384 (ค.ศ. 1840-1841). กรุงเทพฯ: ธนประดิษฐ์การพิมพ์, 2525.
- สมบัติ จันทรวงศ์ และชัยวัฒน์ สกลอนันท์ บรรณาธิการ. อยู่เมืองไทย. รวมบทความทางสังคมการเมือง

เพื่อเป็นเกียรติแก่ศาสตราจารย์เสนาห์ จามริก ในโอกาสอายุครบ 60 ปี, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.

สมบูรณ์ สุขสำราญและคนอื่น ๆ . ชุมชนชาวจีน: ความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ: ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

สิริ เปรมจิตต์. บทบาทเมืองจีน. กรุงเทพฯ: ประจักษ์การพิมพ์, 2515.

สิริลักษณ์ คักดีเกรียงไกร. ต้นกำเนิดชนชั้นนายทุนในประเทศไทย (พ.ศ. 2398-2453). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เทพประทานพร, 2524.

สิบลอง พรหมบุญ. ความสัมพันธ์ในระบบบรรณาการระหว่างจีนกับไทย. แปลโดย กาญจณี ละอองศรี. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2525.

สุกัญญา ตีระวาณิช. หนังสือพิมพ์ไทยจากปฏิวัติ 2475 สูปฏิวัติ 2516. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2526.

สุวิทย์ ไพบูลย์วัฒน์. วิวัฒนาการเศรษฐกิจชนบทในภาคกลางของประเทศไทย พ.ศ. 2394-2475. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สร้างสรรค์, 2521.

แสงโลม เกษมศรี,ม.ร.ว. และ วิมล พงศ์พัฒน์. ประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 - รัชกาลที่ 3 (พ.ศ. 2325 - พ.ศ. 2394). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2523.

เสฐียรโกเศศ. พินความหลัง. เล่ม 1. พระนคร: สำนักพิมพ์คึกคิตสยาม, 2513.

_____ . พินความหลัง. เล่ม 2. พระนคร: สำนักพิมพ์คึกคิตสยาม, 2511.

_____ . พินความหลัง. เล่ม 3. พระนคร: สำนักพิมพ์คึกคิตสยาม, 2512.

เสถียร ลายลักษณ์. ประชุมกฎหมายประจำศก. เล่ม 37. พระนคร : โรงพิมพ์เดลิแมล์, 2477.

หนังสือจดหมายเหตุ. เล่ม 1, 1865.

หนังสือจดหมายเหตุ. เล่ม 2, 1866.

อดิน รณพัฒน์,ม.ร.ว. สังคมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2325-2416. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิมเนศ, 2521.

อนุมาณราชธน, พระยา. การศึกษาเรื่องประเพณีไทย. พระนคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2505.

_____ . ตำนานศาลกากร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2506.

อนุสรณ์นายโกศล อนุตระกูล. พระนคร: ม.ป.ท., 2502.

เอก วิสกุล. สมมติธรรมวาลีก. พิมพ์ในงานฌาปนกิจศพ นายเฉลิม บึงตระกูล ๕ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส
วันที่ 27 ธันวาคม 2505.

บทความ

"คำให้การขุนหลวงวัดประดู่ทรงธรรม เอกสารจากหอหลวง", แถลงงานประวัติศาสตร์เอกสาร โบราณคดี

3(มกราคม 2512): 53-65. และ 3(พฤษภาคม 2512): 21-24.

ถ้วน ลี เจริง, "ชาวจีนแต่จิวที่อพยพมายังไทยในระยะแรก," ศิลปวัฒนธรรม 4(กันยายน 2526):

36-41.

ภาวดี ทรงประเสริฐ, "ท่าทีของไทยที่มีต่อการลี้ภัยเข้ามาของ ดร. ชุนยัตเซน,"

จุลสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (กันยายน - ธันวาคม 2521): 50-65.

แสง รัตน์มงคลมาศ, "อนาคตลุมพินีในประเทศไทย," วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ 10(ตุลาคม

2513): 606-624.

เอกสารอื่น ๆ

กิตติ ต้นไทย. "คลองกับระบบเศรษฐกิจของไทย (พ.ศ. 2367-2453)". วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย

ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.

เกียรติศักดิ์ วงศ์มุกดา. "สภาพการค้าของไทย ระหว่าง พ.ศ. 2325 - 2398." วิทยานิพนธ์

ปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร,

2523.

จงใจรัก ปกพัฒน์กุล. "นโยบายของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับกรรมกร พ.ศ. 2475-2499." วิทยานิพนธ์ปริญญา

มหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร, 2529.

จรรย์วารณ อารณรัตน์. "ปัญหาของรัฐบาลไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ที่เกี่ยวกับคนเอเชียในบังคับอังกฤษและฝรั่งเศส." วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย

- ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- แจ่มจันทร์ วงศ์วิเศษ. "การปรับปรุงกองทัพบกของไทยตามแบบตะวันตก ตั้งแต่ พ.ศ. 2394-2475."
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519.
- ณรงค์ เพชรประเสริฐ. "สมาคมการค้าและหอการค้าในประเทศไทย." วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตร์
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2518.
- ถนอม ตนะนา. "กิจการโรงสีข้าวในที่ราบภาคกลางของไทย พ.ศ. 2401-2431." วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2527.
- ทวีศักดิ์ สุภาษา. "การจัดการและบทบาทของตำรวจในเขตกรุงเทพมหานคร รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว." วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
2519.
- นันทิยา สว่างวุฒิธรรม. "การควบคุมกำลังคนในสมัยรัตนโกสินทร์ ก่อนการจัดการเกณฑ์ทหาร
พ.ศ. 2325 - 2448)". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- พูนเกศ จันทกานนท์. "ประวัติความเป็นมาและการขยายตัวทางการค้าของชาวจีนในกรุงเทพมหานคร
ระหว่าง พ.ศ. 2398 - 2475". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- ไพจิตร ไหลงาม. "ความคิดทางการเมืองแบบประชาธิปไตยและการปรับตัวของรัฐระหว่าง
พ.ศ. 2398-2475." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร, 2524.
- มีลลิกา เรืองระณี. "บทบาทของชาวจีนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และศิลปกรรมไทยในสมัยรัชกาลที่ 1
ถึงรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517.
- รสสุคนธ์ จรัสศรี. "บทบาทของข้าราชการชาวต่างประเทศในกรมตำรวจสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์."
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.
- วราภรณ์ กิณานนท์. "การค้าสำเภาของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต

- สาขาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- ครคักดิ์ ชูลวลดี. "ลูกบี่: การเก็บเงินค่าแรงแทนการเกณฑ์แรงงานจากคนจีนในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- คุภรัตน์ เลิศนาธิชยกุล. "สมาคมลับอั้งยี่ในประเทศไทย พ.ศ. 2367-2453." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- สมคิด ศรีสิงห์, "การบริหารภาษีอากรในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น," วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร, 2515.
- สยามพร ทองสารี, "ผลกระทบจากการตัดถนนในกรุงเทพฯ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2411 - 2453): ศึกษาเฉพาะกรณีการตัดถนนในกำแพงพระนครด้านเหนือและด้านใต้พระนคร." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2526.
- สิริลักษณ์ ศักดิ์เกรียงไกร, "ต้นกำเนิดของชนชั้นนายทุนในประเทศไทย (พ.ศ. 2398-2453)". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- สุภาภรณ์ จรัสพันธ์. "ภาษีเงินกับนโยบายด้านการคลังของรัฐบาลไทย พ.ศ. 2367-2468." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- สุวิทย์ ชีรศาควัต. ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจการเมืองไทยตั้งแต่รัชสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ถึงสมัยรัชกาลที่ 3 (พ.ศ. 2310 - 2394). รายงานวิจัยเสนอสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ 16 กันยายน 2525.
- แสวง รัตนมงคลมาศ. "การบริหารงานของสมาคมจีน: บทศึกษาเฉพาะกรณีสมาคมจีนแต่จีวแห่งประทศไทย." วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2509.
- อัญชลี ลุลาพันธ์. "ความเปลี่ยนแปลงของระบบไพร่และผลกระทบต่อสังคมไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

Books

- Bowring, John. The Kingdom and the People of Siam. 2 Vols. London: Oxford University Press, 1977.
- Bradley, Dan Beach, Dr. Bangkok Calendar. 1865.
- Bradley, William L. Siam Then. California: William Carey Library, 1981.
- Ch'en, Jerome, and Tarling, Nicholas, ed. Studies in the Social History of China and Southeast Asia. Cambridge : Cambridge University Press, 1970.
- Fisher, Charles A. South-East Asia : A Social, Economic and Political Geography. London : Methuen, 1964.
- Girling, John L.S. Thailand Society and Politics. Ithaca : Cornell University Press, 1981.
- Hobart, Mark, and Taylor, Robert H, eds. Context Meaning and Power in Southeast Asia. Cornell Southeast Asia Program. 1986.
- Hong, Lysa. Thailand in the Nineteenth Century Evolution of the Economy and Society. Singapore : Institute of Southeast Asian Studies, 1984.
- Howard, Malcom. Travels in South Eastern Asia embracing Hindustan, Malaya, Siam and China. London: n.p., 1839.
- Hutterer, Karl L., et al, eds. Cultural Values and Human Ecology in Southeast Asia. Michigan : University of Michigan, 1985.
- Hunter, Guy. Southeast Asia : Race, Culture and Nation. London : Oxford University, 1966.
- Ingram, James C. Economic Change in Thailand 1850-1870. Stanford : Stanford University Press, 1971.

- Kulp, Daniel Harrison. Country life in South China. (The Sociology of Familism)
Vol. 1. Taipei: Ch'eng Wen Publishing, 1972.
- Landon, Kenneth Perry. Siam in Transition. New York: Greenwood Press, 1968.
———. The Chinese in Thailand. New York: Russell & Russell, 1973.
- McCloud, Donald G. System and Process in Southeast Asia: the Evolution
of a Region. Colorado: West-view Press, 1986.
- Sarasin Viraphol. Tribute and Profit : Sino-Siamese Trade, 1652-1853.
Massachusetts: Harvard University Press, 1977.
- Steinberg, D. J, et al. In Search of Southeast Asia : a Modern History.
London and New York: ,1971.
- Tarling, Nicholas. Imperial Britain in South-east Asia. Kuala Lumpur:
Oxford University Press, 1975.
- Terwiel, B. J. A History of Modern Thailand 1767-1942. Queensland :
Queensland University Press, 1983.
- Thompson, Virginia. Labor Problems in Southeast Asia. London: Geoffrey
Cumberlege, 1947.
- Vella, Walter F. The Impact of the West on Government in Thailand.
Berkeley and Los Angeles: University of California Press, 1955.
- Wright, Arnold and Breakspere Oliver T., eds. Twentieth Century Impressions
of Siam: Its History, People, Commerce, Industries and Resource.
London: Lloyd's Press, 1908.
- Yen Ching-hwang. A Social History of the Chinese in Singapore and Malaya
1800-1911. Singapore : Oxford University Press, 1986.

Other Materials

- Anderson, Benedict. "Studies of the Thai State: the State of Thai Studies" in Elizer B. Ayal (ed.), The Study of Thailand : Analyses of Knowledge Approaches, and Prospects in Anthropology, Art History, Economics, History and Political Science. Papers in International Studies, Southeast Asian Series, no 34, Ohio University, 1978.
- Gutzlaff, Charle. "Journal of a Residence in Siam, and of a Voyage along the Coast of Chinese to Manchou Tartary", Chinese Repository. No. 1 and No. 2, 1832.
- Terwiel, B.J. " Mu'ang Thai and the World: Changing Perspectives during the Third Reign," paper presented at the seminar Asia: A Sense of Place on Friday 14 March 1985. Asian History Center. Faculty of Asian Studies, The Australian National University.
- Wilson, Constance M. "Nineteenth-Century Thai Administration : Are our Models Adequate?". Contributions to Asian Studies. 15(1980): 29-40.
- Yen Ching-Hwang. " Overseas Chinese Nationalism in Singapore and Malaya." working paper in Asian Studies paper no. 8, University of New South Wales, 1978.
- . "The Overseas Chinese and Late Ch'ing Economic Modernization." working paper in Asian Studies paper no. 10, University of Adelaide.

Yen Ching-Hwang. "Overseas Chinese Nationalism in Singapore and Malaya" working paper in Asian Studies paper no. 8, University of New Wales, 1978.

———. "The Overseas Chinese and Late Ch'ing Economic Modernization" working paper in Asian Studies paper no. 10, University of A

หนังสือภาษาจีน

ประวัติสมาคมจีนแห่งประเทศไทย. พระนคร : บริษัทเซ็นจูรี วัฒนธรรมการค้าจำกัด, 2503.

มูลนิธิโรงพยาบาลเคียนพัว, มูลนิธิโรงพยาบาลเคียนพัวครบรอบ 80 ปี, 2527.

สมาคมกวางตุ้งแห่งประเทศไทย, อนุสรณ์ครบรอบ 100 ปีของสมาคมกวางตุ้งแห่งประเทศไทย, 2520.

สมาคมแต้จิ๋วแห่งประเทศไทย, อนุสรณ์สมาคมแต้จิ๋วแห่งประเทศไทยครบรอบ 45 ปี, 2526.

郭迪乾及雲林二君. 泰國華僑社團史集 1960年.

天華醫院. 天華醫院成立八十周年紀念特刊 1904年-1984年. 1984年.

泰京廣肇會館. 泰京廣肇會館一百週年紀念刊 1877年-1977年. 1977年.

泰國潮州會館成立四十五周年紀念特刊, 1983年

ภาคผนวก ก.

สถานการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศไทย
ที่เกี่ยวข้องกับสมาคมชาวจีนในกรุงเทพฯ

1. สถานการณ์และการแข่งขันทางการเมืองของจีนก่อนการปฏิวัติเดือนตุลาคม พ.ศ. 2454

ภายหลังจากที่จีนแพ้อังกฤษในสงครามฝิ่น จีนต้องลงนามในสนธิสัญญานานกิง ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2385 สนธิสัญญานี้ทำให้จีนต้องเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขตและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจหลายประการ เช่น ต้องเปิดเมืองทำให้ชาวตะวันตกทำการค้าโดยเสรี ยกเลิกการค้าระบบโคหองและต้องยกเกาะฮ่องกงให้อังกฤษเช่า สิทธิที่อังกฤษได้รับนี้ต่อมาได้รับขยายไปสู่ชาวตะวันตกชาติอื่น ๆ เช่น อเมริกา นอร์เวย์ สวีเดน เบลเยียม ฝรั่งเศส ในขณะที่เดียวกันรัสเซียก็พยายามขยายอิทธิพลของตนเข้าสู่ดินแดนของประเทศไทย ทั้งในบริเวณลุ่มน้ำอามเมอร์และเขตเอเชียกลางที่ญี่ปุ่นก็ได้ขยายอิทธิพลเข้ายึดครองหมู่เกาะริวกิวซึ่งเคยอยู่ในปกครองของจีนอย่างเป็นทางการใน พ.ศ. 2422 อันเป็นก้าวแรกของความขัดแย้งระหว่างจีนและญี่ปุ่น ซึ่งจะยึดเชื้อและรุนแรงขึ้นในเวลาต่อไป¹

การที่เกียรติกัมมิของประเทศไทยถูกทำลายเพราะประเทศจักรวรรดินิยมตะวันตก รวมทั้งความไร้สมรรถภาพในการบริหารประเทศของราชวงศ์ชิง ซึ่งทำให้เกิดปัญหาการทุจริตในวงราชการ ประกอบกับภาวะความล้มเหลวทางการเกษตรและการขาดที่ดินที่ดีรายใหญ่และการปล้นสดมภ์กันโดยทั่วไป โดยเฉพาะในเขตภูมิภาคตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศไทย การกบฏครั้งนี้สำคัญที่สุดในระยะนี้คือกบฏไท่ผิง ซึ่งนำโดยหงซี้ฉวน ชาวจีนแคะซึ่งก่อการกบฏทำให้ระหว่าง พ.ศ. 2383 - 2393 เป็นทศวรรษแห่งความเกลียดชังในสังคมจีน มีการก่อการกบฏขึ้นในบริเวณมณฑลกวางตุ้ง กบฏมีกำลังแข็งแกร่งและกระทบกระเทือน ต่อรัฐบาลกลางอย่างมากในช่วง พ.ศ. 2393 - 2396 แต่ฝ่ายแพ้จากการปราบปรามของทหารรัฐบาลซึ่งร่วมกับทหาร

¹โปรดดูรายละเอียดใน เขียน ฉีระวิทย์ , วิวัฒนาการการปกครองของจีน , พิมพ์ครั้งแรก. (ม.ป.ท, 2509), หน้า 139.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 140 - 143.

อังกฤษและฝรั่งเศสใน พ.ศ. 2408^๓

สำหรับประเทศจักรวรรดินิยมตะวันตกก็มุ่งที่จะแก้ไขสนธิสัญญานานกิง เพื่อให้ตนได้รับผลประโยชน์ในดินแดนจีนมากยิ่งขึ้น ในขณะที่รัฐบาลกลางที่กรุงปักกิ่งก็ยังคงดำรงท่าทีของความเป็นประเทศมหาอำนาจอยู่เช่นเดิม รัฐบาลปักกิ่งไม่ยินยอมให้มีการตั้งสถานทูตของตะวันตกในกรุงปักกิ่ง แต่ให้ผู้แทนของประเทศตะวันตกติดต่อกับรัฐบาลจีน โดยผ่านข้าหลวงตรวจการมณฑลกว๋างตุ้งและ กวางสีแทน^๔ อย่างไรก็ตามประเทศตะวันตกก็ต้องการแก้ไขสนธิสัญญากับรัฐบาลจีนในเรื่อง เขตสัมปทาน การขยายเมืองทำให้มากขึ้นและต้องการมีความสัมพันธ์ในฐานะเท่าเทียมกับ รัฐบาลจีนโดยไม่ต้องผ่านข้าหลวงตรวจการ ความประสงค์ของประเทศตะวันตกประสบความสำเร็จ เมื่อเกิดกรณีสงครามแอโรว (ARROW WAR) ซึ่งมีสาเหตุจากการที่ตำรวจชายฝั่งของจีนได้ เข้าจับกุมชาวจีนที่ต้องสงสัยว่าเป็นกบฏในเรือแอโรว ซึ่งเจ้าของชาวจีนจดทะเบียนเป็นเรือ สัญชาติอังกฤษ อังกฤษและฝรั่งเศสจึงใช้กำลังทหารบีบบังคับรัฐบาลจีนลงนามในสนธิสัญญาเทียนสิน ใน พ.ศ. 2400 ซึ่งสนธิสัญญาที่ขยายสิทธิของประเทศตะวันตกในประเทศจีนมากยิ่งขึ้น เช่น การให้สิทธิอังกฤษและฝรั่งเศสตั้งผู้แทนทางการทูตในกรุงปักกิ่ง ซึ่งหมายความว่าสัมพันธภาพ ระหว่างราชสำนักชิงและประเทศตะวันตกทั้งสองอยู่ในฐานะเท่าเทียมกัน และสิทธิพิเศษอื่น ๆ อีกหลายประการ^๕

ความพ่ายแพ้ของประเทศจีนในสงครามกับประเทศตะวันตกหลายครั้งหลายครารวมทั้ง การเกิดกบฏไต้ผิงมีผลให้ข้าราชการของจีนเริ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารประเทศแตกแยก เป็น 2 ฝ่าย คือ

- กลุ่มนิยมลัทธิขงจื้อที่สนับสนุนการพัฒนาประเทศให้เจริญตามแบบตะวันตกโดยเฉพาะการพัฒนาทางทหารและอุตสาหกรรม กลุ่มนี้เห็นด้วยกับการใช้วิชาการทหารและอาวุธแบบ ตะวันตก ผู้ที่สนับสนุนกลุ่มนี้ อาทิเช่น หลี่หุงจิ้ง เจิงกั๋วผั่น ซึ่งเป็นข้าราชการส่วนภูมิภาค^๖

^๓เขียน ชีระวิทย์, วิวัฒนาการการปกครองของจีน, และทวีป วรดิลก ประวัติศาสตร์จีนจากสงครามฝิ่นถึงปฏิวัติซินไฮ่ (ค.ศ. 1840 - 1911) พิมพ์ครั้งแรก. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ยุคใหม่, 2524) , หน้า 81 - 137.

^๔เรื่องเดียวกัน, หน้า 151.

^๕โปรดดูรายละเอียดของสนธิสัญญาเทียนสินใน เขียน ชีระวิทย์ , วิวัฒนาการการปกครองของจีน, หน้า 153.

^๖เรื่องเดียวกัน, หน้า 156.

- กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับการพัฒนาประเทศแบบตะวันตก เป็นกลุ่มที่มีความคิดอนุรักษนิยม และเชื่อมั่นในวัฒนธรรมจีนผู้สนับสนุนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่คือข้าราชการในราชสำนักและชนชั้นสูงส่วนมาก⁷ พระนางซูสี ผู้ปกครองประเทศไปอย่างแข็งข้านั้น ประเทศญี่ปุ่นซึ่งมีแสนยานุภาพทางการทหารมากขึ้น จากการพัฒนาประเทศตามแบบตะวันตกได้แสดงแสนยานุภาพทางการทหารให้ประเทศจีนประจักษ์ด้วยการประสพชัยชนะในสงครามจีน-ญี่ปุ่น เมื่อ พ.ศ. 2437 - 2438 ซึ่งมิผลให้จีนต้องลงนามในสนธิสัญญาชิโมโนะเซกิกับญี่ปุ่นในเดือนเมษายน พ.ศ. 2438 ผลของสนธิสัญญานี้ทำให้จีนต้องเสียเกาหลี เกาหลีไต้หวัน หมู่เกาะเปลลาคาดอเรสและแหลมเลียวตุงให้แก่ญี่ปุ่น ทั้งยังต้องชดใช้ค่าปฏิกรรมสงครามและเปิดเมืองทำให้ญี่ปุ่นค้าขายเช่นเดียวกับชาวตะวันตกอีกด้วย⁸

การพ่ายแพ้สงครามกับญี่ปุ่นพร้อม ๆ กับการขยายอิทธิพลของประเทศต่าง ๆ ในดินแดนจีนได้เป็นพลังผลักดันให้กับปัญญาชนชาวจีนให้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงประเทศจีน ซึ่งปัญญาชนเหล่านี้สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่สนับสนุนการปฏิรูป และกลุ่มที่สนับสนุนการปฏิวัติ

ผู้นำของกลุ่มที่สนับสนุนการปฏิรูปได้แก่อังฮู่เว่ย ซึ่งเป็นปัญญาชนที่เคยศึกษาลัทธิขงจื้อแต่มีความคิดก้าวหน้า เขาเห็นว่าประเทศจีนควรต้องมีการปรับปรุงระบบ ค่านิยม ธรรมเนียม และหลักสูตรการศึกษาเสียใหม่ให้เจริญแบบตะวันตกโดยผสมผสานกับส่วนที่ดีของวัฒนธรรมจีน⁹ อังฮู่เว่ยได้เข้าเฝ้าพระเจ้าจักรพรรดิกวางสู เพื่อเสนอความคิดปฏิรูปพระเจ้าจักรพรรดิกวางสูทรงเห็นด้วยจึงนำมาสู่การปฏิรูป 100 วัน ในระหว่างวันที่ 11 มิถุนายน - 21 กันยายน พ.ศ. 2441 ในช่วงเวลาดังกล่าว พระจักรพรรดิกวางสู อังฮู่เว่ย เหลียงฉีเซาและที่ปรึกษาคนอื่น ๆ ได้ออกประกาศ ฤกษ์ฎีกาการปฏิรูปจำนวนกว่า 40 ฉบับ การปฏิรูปกระทำในเกือบทุกด้านทั้งการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ปัญหาลิทธิสภาพนอกอาณาเขต การพัฒนากองทัพ การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาและตั้งโรงเรียนแบบสมัยใหม่ การพัฒนาการพาณิชย์ การแพทย์ ฯลฯ¹⁰ การปฏิรูปครั้งนี้ได้รับการคัดค้านจากพวกอนุรักษนิยมที่เกรงการเสียผลประโยชน์ ในที่สุด

⁷ เซียน ฉีระวิทย์ , วิวัฒนาการการปกครองของจีน , หน้า 157.

⁸ เรื่องเดียวกัน , หน้า 160.

⁹ เรื่องเดียวกัน.

¹⁰ จอห์น เค แฟร์แบงค์ , เอ็ดวิน โอโรเซาเออร์ , แอลเบิร์ต เอ็มเครท , เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใหม่เล่ม 2, แปลโดย ศรีสุภ ทวีชาประสิทธิ์ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2520), หน้า 472.

ในวันที่ 21 กันยายน พระนางซูสีซึ่งได้รับการสนับสนุนจากหย่งลู่ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดจึงทรงกระทำรัฐประหารจับพระจักรพรรดิกวางสู่มุมขัง และขึ้นดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระจักรพรรดิกวางสู ส่วนคังอยู่เว่ยและเหลียงฉี เขาได้ลี้ภัยการเมืองไปยังประเทศญี่ปุ่น

สำหรับกลุ่มที่สนับสนุนการปฏิวัตินั้น มีความคิดเห็นที่ต่อต้านราชวงศ์ชิงและชนบทรรมนิยมประเพณีของจีนโดยสิ้นเชิง ผู้สนับสนุนกลุ่มนี้ต้องการให้ประเทศจีนเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยมีรัฐบาลที่เป็นตัวแทนเจตนาอารมย์ ส่วนใหญ่ของประชาชน ผู้นำของกลุ่มสนับสนุนการปฏิวัติได้แก่ ดร.ซุนยัตเซน กลุ่มที่สนับสนุนการปฏิวัติของซุนยัตเซน ได้มีการจัดตั้งองค์กรในรูปของสมาคมตั้งแต่ พ.ศ. 2437 ในชื่อว่า " ซิงจุงฮุย " () ซึ่งแปลว่า สมาคมบูรณะจีนที่ฮอนโนลูลูและมีการเปิดสาขาของสมาคมที่ฮ่องกงใน พ.ศ. 2435 จุดประสงค์ของการตั้งสมาคมดังกล่าว ก็เพื่อฟื้นฟูประเทศจีนจากรัฐบาลที่เสื่อมโทรมและจากกฎกรุกรานจากต่างประเทศ สมาคมซิงจุงฮุยมีการติดต่อกับสมาคมลับต่าง ๆ ในประเทศจีนโดยเฉพาะสมาคมองค์สามซึ่งมีอิทธิพลในจีนภาคใต้และแพร่หลายที่สุดในจีนโพ้นทะเล สมาชิกสมาคมซิงจุงฮุยได้เคลื่อนไหวโดยการก่อการกบฏที่กวางตุ้ง ในพ.ศ. 2439 แต่ประสบความล้มเหลว ภายหลังความล้มเหลวของการกบฏดังกล่าว ซุนยัตเซนจึงได้ใช้เมืองโยโกฮาม่าของญี่ปุ่นเป็นศูนย์กลางการดำเนินงานของพวกเขาปฏิวัติ¹¹

สำหรับสมาคมซิงจุงฮุยของซุนยัตเซนนั้นยังไม่สามารถจัดระบบประสานงานให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้อย่างแท้จริงตราบจนกระทั่งปี พ.ศ. 2448 ซึ่งเป็นที่ซุนยัตเซนได้จัดตั้ง สมาคมกุงเหมิงฮุยขึ้นที่โตเกียว ในช่วงเวลาที่มีการตั้งสมาคมซิงจุงฮุย (พ.ศ. 2437) จนถึงวันจัดตั้งสมาคมกุงเหมิงฮุย (พ.ศ. 2448) อุดมการณ์ปฏิวัติของซุนยัตเซนแพร่หลายอยู่ในหมู่ปัญญาชนจีนทั้งในและนอกประเทศ ซุนยัตเซนได้ออกเดินทางเพื่อเรียกร้องความสนับสนุนจากชาวจีนโพ้นทะเลในดินแดนต่าง ๆ ทั้งเอเชีย ยุโรปและอเมริกา เขาได้รับการสนับสนุนจากรักเรียนจีนในยุโรป เช่นเยอรมัน อังกฤษและฝรั่งเศสเป็นอันมาก จึงมีการจัดตั้งสมาชิกของสมาคมซิงจุงฮุยในประเทศต่าง ๆ ดังกล่าวในพ.ศ. 2448 โดยใช้ชื่อว่า " กุงเหมิงฮุย " ¹² เมื่อเดินทางกลับมาถึงโตเกียวในเดือนสิงหาคมปีเดียวกัน ซุนยัตเซนได้พบกับหวงชิงซึ่งมีอุดมการณ์ตรงกัน ซุนยัตเซนและหวงชิงจึงได้ร่วมมือกันจัดตั้งสมาคมชื่อ "จงกั๋วเกื้อฮึงกุงเหมิงฮุย" แปลว่า สมาคมนักสมัครปฏิวัติจีนหรือเรียกสั้น ๆ ว่า กุงเหมิงฮุย ขึ้นในวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2448 มีสำนักใหญ่อยู่ที่โกกุเรียวโค (สมาคมมังกรดำของญี่ปุ่น) ในโตเกียว ข้อบังคับของสมาคมได้ร่างสำเร็จ

¹¹ เชียน อีระวิทย์, วิวัฒนาการการปกครองของจีน , หน้า 172-173.

¹² เรื่องเดียวกัน , หน้า 174.

ในวันที่ 29 กันยายน ชุนยัตเซนได้รับเลือกเป็นประธานสมาคมหรือ "จ้งหลี่" สมาชิกประกอบด้วยผู้แทนของประชาชนจากทุกจังหวัดของจีนยกเว้นจังหวัดกันสูและในปีเดียวกันนั้นเอง ชุนยัตเซนก็ได้ประกาศลัทธิไตรราษฎร์ หรือซันหมินจื่อ (THE THREE PEOPLE'S PRINCIPLES)

แนวนโยบายการปฏิวัติ 3 ประการของชุนยัตเซนซึ่งนำเผยแพร่ครั้งแรกในหนังสือพิมพ์ "หมินเป่า" ที่เป็นสื่อโฆษณาของฝ่ายปฏิวัติมีสาระโดยสรุปคือ

1. หมินจื่อจื่อ หรือ การโค่นล้มรัฐบาลแมนจู และจัดตั้งรัฐบาลของประชาชนชาวจีน
2. หมินฉวนจื่อ หรือการจัดตั้งรัฐบาลตามระบอบสาธารณรัฐ
3. หมินเซิงจื่อ หรือ การจัดสรรที่ดินให้แก่ประชาชนใหม่¹³

ฝ่ายปฏิวัติและฝ่ายปฏิรูปมีการแข่งขันกันแสวงหาความสนับสนุนจากชุมชนจีนโพ้นทะเลในดินแดนต่าง ๆ อย่างกว้างขวางทั้งในรูปของการจัดตั้งองค์กรและการออกหนังสือพิมพ์เป็นกระบอกเสียงของฝ่ายตน กลุ่มปฏิวัติมีศูนย์กลางความเคลื่อนไหวอยู่ที่สิงคโปร์ ขณะเดียวกัน ดร.ชุนยัตเซนก็ได้เดินทางไปยังดินแดนต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้ที่อยู่ในเส้นทางระหว่างฮ่องกง ญี่ปุ่น และเวียดนามเพื่อแสวงหาความสนับสนุนทั้งในฐานะกำลังและเงินทุนสำหรับการปฏิวัติ รวมทั้งกรุงเทพ ฯ ซึ่งได้เป็นเป้าหมายแห่งหนึ่งเช่นกัน

ทางด้านกลุ่มปฏิรูปของคังหฺยู่เว่ย หลังจากที่ประสบความล้มเหลวในการปฏิรูป 100 วันซึ่งทำให้คังหฺยู่เว่ยและเหลียงฉีเซาต้องลี้ภัยการเมืองไปยังประเทศญี่ปุ่น ในเวลาต่อมาคังหฺยู่เว่ยได้ทำการเคลื่อนไหวเพื่อเผยแพร่แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปด้วยวิธีการ 2 แนวทางคือการเผยแพร่โดยใช้สื่อมวลชน อันได้แก่หนังสือพิมพ์ แมกกาซีนต่าง ๆ และการจัดตั้งองค์กรเพื่อใช้เป็นแนวร่วมที่ทันสมัย องค์กรที่คังหฺยู่เว่ยจัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนความเคลื่อนไหว เพื่อการปฏิรูปคือเป่าหวงหฺยู่ () หรือสมาคมปกป้องจักรพรรดิ¹⁴ สมาคมเป่าหวงหฺยู่แห่งแรกตั้งขึ้นในเมืองวิกตอเรียประเทศแคนาดาในเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2441 และมีการกระจายสาขาไปยังจีนโพ้นทะเลอื่น ๆ ในสหรัฐอเมริกา เม็กซิโก อเมริกาใต้ ออสเตรเลีย และญี่ปุ่น¹⁵ การก่อตั้ง

¹³ เรื่องเดียวกัน , หน้า 175.

¹⁴ YEN CHING HWANG , "OVERSEAS CHINESE NATIONALISM IN SINGAPOR AND MALAYA 1877-1912", PRESENTED AT THE SECOND NATIONAL CONFERENCE OF ASIAN STUDIES ASSOCIATION OF AUSTRALIA, SYDNEY , AUSTRALIA , 14-18 MAY 1978 , P.19.

¹⁵ Ibid., P.24.

สมาคมนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อปกป้องจักรพรรดิทางสุจากการควบคุมของพระนางซูสี สมาคมเป่าหวง
ห้วยได้กลายเป็นคู่แข่งที่สำคัญขององค์กรของกลุ่มปฏิวัติทั้งชิงจุงห้วย และถงเหมิงห้วยในเวลาต่อมา

ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สิงคโปร์ได้กลายเป็นศูนย์กลางของการเคลื่อนไหวทาง
การเมืองทั้งจากฝ่ายปฏิวัติ ฝ่ายปฏิรูปและฝ่ายรัฐบาลชิงด้วย (ซึ่งจะกล่าวถึงในรายละเอียดต่อไป)
สาขาของสมาคมเป่าหวงห้วยได้ตั้งขึ้นในสิงคโปร์ เมื่อพ.ศ. 2443¹⁶ ซึ่งเป็นปีเดียวกับที่คังหู่เว่ย
เดินทางมายังสิงคโปร์ ขณะเดียวกันก็ได้มีการตั้งหนังสือพิมพ์เทียนหนันชินเปา เพื่อเป็นกระบอก
เสียงให้ฝ่ายปฏิรูป กลุ่มปฏิรูปได้เคลื่อนไหวโดยมีนโยบายที่จะใช้กำลังของชาวโพ้นทะเลสร้าง
ความกดดันต่อรัฐบาลของพระนางซูสี หนังสือพิมพ์เทียนหนันชินเปา ได้ตีพิมพ์เผยแพร่เรื่องราว
เกี่ยวกับการขึ้นฎีกาประท้วงรัฐบาลพระนางซูสีที่ยึดอำนาจจากพระจักรพรรดิทางสุอย่างกว้าง
ขวาง¹⁷

สมาคมสาขาของเป่าหวงห้วยในสิงคโปร์ มีการเคลื่อนไหวในลักษณะการเคลื่อนไหวแบบ
ใต้ดิน เช่นเดียวกับสาขาเป่าหวงห้วยในชุมชนจีนโพ้นทะเลอื่น ๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้¹⁸
จึงต้องมีการจัดตั้งองค์กรที่ถูกกฎหมายเพื่อเป็นองค์กรบังหน้าความเคลื่อนไหวดังกล่าว อันได้แก่
สมาคมห่าวเซี่ยห้วย ซึ่งตั้งขึ้นในสิงคโปร์ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2442

สมาคมนี้จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย โดยมีวัตถุประสงค์ที่เป็นทางการคือการใช้เป็นที่ชุมนุมของ
ผู้ที่สนใจวรรณกรรมจีน มีการร่วมอภิปรายเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองของจีนทั้งในอดีตและ
ปัจจุบันรวมทั้งเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์ อย่างไรก็ตามบทบาทที่แท้จริง
ขององค์กรนี้ก็คือการเผยแพร่แนวความคิดเกี่ยวกับการปฏิรูป สมาชิกของ

ประกอบด้วยพ่อค้า นักหนังสือพิมพ์ แพทย์และข้าราชการ ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาแบบจีน
เป็นที่คาดหมายว่าสมาชิกจำนวนไม่น้อยของสมาคมนี้คือสมาชิกของสมาคมใต้ดินเป่าหวงห้วยนั่นเอง¹⁹

นอกจากการเคลื่อนไหวของกลุ่มปฏิวัติและกลุ่มปฏิรูป รัฐบาลจีนก็มีการเคลื่อนไหวเพื่อ
แสวงหาการสนับสนุนจากชาวจีนโพ้นทะเลเช่นกัน การเคลื่อนไหวของรัฐบาลจีน มีสาเหตุจาก
ประเด็นทางเศรษฐกิจเป็นพื้นฐานสำคัญ กล่าวคือเป็นผลจากการที่รัฐบาลชิงต้องการระดมทุน

¹⁶YEN CHING HWANG, "OVERSEAS CHINESE NATIONALISM IN SINGAPORE
AND MALAYA 1877-1912....," P.19.

¹⁷Ibid., P.21.

¹⁸Ibid., P.24.

¹⁹Ibid., P.25.

จากจีนโพ้นทะเล เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของจีนเพื่อปกป้องเศรษฐกิจจีนจากการครอบงำทางเศรษฐกิจของจักรวรรดินิยมตะวันตก ความเป็นมาของนโยบายดังกล่าวมีดังนี้

หลังจากที่จีนพ่ายแพ้อังกฤษในสงครามฝิ่น ในพ.ศ. 2385 ทำให้จีนต้องเปิดเมืองท่า 5 แห่งให้ประเทศตะวันตกค้าขายอย่างเสรีตามสนธิสัญญานานกิง เป็นการเปิดโอกาสให้ประเทศจักรวรรดินิยมตะวันตกเช่น อังกฤษ ฝรั่งเศสสามารถเข้ามามีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจของประเทศจีน²⁰ ข้าราชการจีนบางคนโดยเฉพาะข้าราชการในส่วนภูมิภาคเช่น หลี่หุงจิ้ง เจิงกั๋วผั่นซึ่งได้ตระหนักถึงการรุกรานดังกล่าวจึงเกิดความคิดที่จะแข่งขันทางเศรษฐกิจกับประเทศตะวันตกเพื่อปกป้องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของจีน เริ่มด้วยการตั้งบริษัทเดินเรือกลไฟของพ่อค้าจีน (THE CHINA MERCHANTS ' STEAM NAVIGATION) ใน พ.ศ. 2415²¹ โดยการนำของ หลี่หุงจิ้งภายใต้หลักการ "รัฐบาลอำนวยความสะดวกและพ่อค้าปฏิบัติ"²² รัฐบาลให้ความสนับสนุนทางการเงินต่อโครงการนี้และอนุญาตให้รับขนส่งข้าวที่ส่งเป็นบรรณาการจากภาคใต้ถึงภาคเหนือ ส่งผลให้กิจการเดินเรือของพ่อค้าจีนสามารถแข่งขันกับกิจการเดินเรือของต่างประเทศได้ในน่านน้ำจีน²³ บริษัทเดินเรือกลไฟ ๔ ดังกล่าวจึงมีโครงการที่จะขยายออกไปยังเส้นทางใหญ่อีก 2 เส้นทาง คือ (1) เส้นทางสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และยุโรป (2) เส้นทางญี่ปุ่น แอฟริกาเหนือและอเมริกา โครงการดังกล่าวทำให้รัฐบาลจึงเริ่มให้ความสนใจต่อชาวจีนโพ้นทะเลเพราะเล็งเห็นว่าชาวจีนโพ้นทะเลจะช่วยสนับสนุนการขยายเส้นทางไปยังโพ้นทะเลของบริษัทนี้ อีกทั้งชุมชนจีนโพ้นทะเลในดินแดนต่าง ๆ ก็สามารถพัฒนาเป็นตลาดสำหรับสินค้าจีนเพื่อแข่งขันกับการครอบงำทางเศรษฐกิจของพ่อค้าชาวตะวันตกในน่านน้ำตะวันออกและตะวันตก²⁴ อย่างไรก็ตามการเรียกร้องความสนับสนุน

²⁰YEN CHING HWANG , "THE OVERSEAS CHINESE AND LATE CH'NG ECONOMIC MODERNIZATION," WORKING PAPER IN ASIAN STUDIES , PAPER NO.10, SYDNEY AUSTRALIA, P.1

²¹Ibid.,P.1. และจอห์น เค แฟร์แบงก์, เอ็ดวิน โด โรเซาเออร์, แอลเบิร์ต เอ็ม เครก, เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใหม่ เล่ม 2 , หน้า 419.

²²หมายความว่าโครงการนี้เป็นกิจการที่ให้ผลกำไร พวกพ่อค้าเป็นฝ่ายจัดทำการของรัฐบาลเป็นผู้ควบคุมและกำกับ

²³จอห์น เค แฟร์แบงก์, เอ็ดวิน โด โรเซาเออร์, แอลเบิร์ต เอ็ม เครก, เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใหม่ เล่ม 2

²⁴YEN CHING HWANG , "THE OVERSEAS CHINESE AND LATE CH'ING . . .," P.2

จากชาวจีนโพ้นทะเล เนื่องการขยายตัวของบริษัทเดินเรือกลไฟของพ่อค้าจีนไม่ประสบความสำเร็จ เพราะไม่อาจแข่งขันกับเรือของประเทศตะวันตกที่มีขนาดใหญ่และมีความเร็วกว่าได้

อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ พ.ศ. 2420 เป็นต้นมาจนถึงบั้นปลายของราชวงศ์ชิงในต้นทศวรรษ 2450 รัฐบาลชิงได้ดำเนินนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจจีนโดยมุ่งระดมทุนจากจีนโพ้นทะเลอย่างจริงจังยิ่งขึ้นทั้งนี้ เป็นผลจากการที่รัฐบาลได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความสามารถทางเศรษฐกิจของชาวจีนโพ้นทะเลจากเจ้าหน้าที่รัฐบาลมากขึ้นกว่าเดิม รวมทั้งสถานการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจของจีนที่ถูกรุกรานจากประเทศจักรวรรดินิยมมากขึ้นหลัง พ.ศ. 2438²⁵

การที่รัฐบาลชิงได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับชาวจีนโพ้นทะเลมากยิ่งขึ้น เนื่องจากภายหลัง พ.ศ. 2420 เป็นต้นมา ได้มีการจัดตั้งสถานทูตจีนในประเทศตะวันตก เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา เยอรมนี ฝรั่งเศส ญี่ปุ่นและรัสเซีย²⁶ และมีการจัดตั้งสถานกงสุลจีนในอาณานิคมบางแห่งของตะวันตกที่มีชุมชนจีนโพ้นทะเลอยู่ ที่สำคัญคือ สถานกงสุลจีนในสิงคโปร์ซึ่งตั้งขึ้นในปลายปี พ.ศ. 2420²⁷ เจ้าหน้าที่ของสถานทูตและสถานกงสุลจีนเหล่านี้มีหน้าที่ในการรายงานเกี่ยวกับแนวโน้มการค้าและสถานะของชาวจีนโพ้นทะเลไปยัง "ทบวงจุงหลี่หย่าเหมิน" (สำนักงานเพื่อการดำเนินงานทั่วไป) ของจีนอย่างสม่ำเสมอ²⁸ รัฐบาลชิงได้ตระหนักถึงศักยภาพทางเศรษฐกิจของชาวจีนโพ้นทะเลเป็นแหล่งเงินทุนในการพัฒนาเศรษฐกิจของจีน

ความสนใจที่มีมากขึ้นของรัฐบาลชิงต่อชาวจีนโพ้นทะเล ได้แสดงออกในลักษณะของการจัดส่งคณะทูตธรรมดาและคณะทูตพิเศษมายังชุมชนจีนโพ้นทะเลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และโอเชียเนีย (Oceania) เพื่อตรวจสอบตราสถานะของชาวจีนโพ้นทะเลและสำรวจสภาพการค้าในดินแดนเหล่านี้หลายครั้ง²⁹ ที่สำคัญก็คือ คณะทูตพิเศษของ ย่งซีซี ผู้รักษาการกระทรวงเกษตรและ

²⁵ YEN CHING HWANG, "THE OVERSEAS CHINESE AND LATE CH'ING...", P.2.

²⁶ จอห์น เค แฟร์แบงก์, เอ็ดวิน โอ โรเซาเออร์, แอลเบิร์ต เอ็ม เกรก, เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ออกยุคใหม่ เล่ม 2, หน้า 444-445.

²⁷ YEN CHING HWANG, "THE OVERSEAS CHINESE AND LATE CH'ING...", P.3.

²⁸ Ibid., P.3.

²⁹ ดูรายละเอียดเกี่ยวกับรายชื่อหัวหน้าคณะทูตและระยะเวลาที่คณะทูตต่าง ๆ เดินทางมาสิงคโปร์และมาลายาใน YEN CHING HWANG, "OVERSEAS CHINESE NATIONALISM IN SINGAPORE AND MALAYA." P.15.

พวกโซ้ย ซึ่งได้เดินทางตรวจตราชุมชนจีนโพ้นทะเลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งรวมทั้งกรุงเทพฯ
ในพ.ศ. 2450^{๓๐}

การส่งคณะทูตพิเศษและคณะทูตธรรมดามาเยี่ยมเยียนยังชุมชนจีนโพ้นทะเล แม้ว่า
จุดหมายของการเดินทางจะเหมือนกันคือ การแสวงหาการลงทุนในประเทศจีนจากชาวจีนโพ้นทะเล
แต่คณะทูตทั้ง 2 ประเภทก็ยังมีลักษณะที่ต่างกัน คณะทูตพิเศษมักจะนำโดยเจ้าหน้าที่ที่มียศสูง ได้รับ
อำนาจพิเศษจากราชสำนักและมาเป็นคณะใหญ่ การที่เป็นเจ้าหน้าที่ระดับสูงทำให้คณะทูตพิเศษ
สร้างความเลื่อมใสแก่ชาวจีนโพ้นทะเลได้มาก มักจะมีการเผยแพร่ข่าวการมาเยือน มีการให้การ
ต้อนรับและเลี้ยงรับรองอย่างดี ในโอกาสดังกล่าวคณะทูตพิเศษจะกระตุ้นความจงรักภักดีพร้อมกับ
ประกาศนโยบายใหม่ของรัฐบาลจีนที่จะให้การปกป้องชาวจีนโพ้นทะเล^{๓๑} วิธีการดังกล่าวสามารถ
ดึงดูดผู้นำชาวจีนที่มั่งคั่งบางคนให้เข้าลงทุนในจีนได้เฉพาะเมื่อมีการให้บรรดาศักดิ์หรือยศแก่ชาวจีน

^{๓๐} กจช. ร.5 ต.21/13 ยั้งซีซิ่นนางเงินเข้ามากรุงเทพฯ ๓ (23 พ.ย. - 3 ธ.ค.
ร.ศ.126).

^{๓๑} YEN CHING HWANG, "THE OVERSEAS CHINESE AND LATE CH'ING
ECONOMIC MODERNIZATION," P.7.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เหล่านั้นเป็นการตอบแทน ส่วนคณะทูตธรรมดานั้นมักจะเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีระดับต่ำกว่าและมาเป็นคณะเล็ก โดยปกติจะได้รับมอบหมายหน้าที่จากกระทรวงเกษตร อุตสาหกรรม และพาณิชย์²² สิ่งที่แตกต่างกันจากคณะทูตพิเศษคือ คณะทูตธรรมดามักจะมีโครงการที่เตรียมมาจากจีนแล้ว เมื่อมาถึงชุมชนชาวจีนโพ้นทะเล โครงการดังกล่าวจะได้รับการเผยแพร่ผ่านหนังสือพิมพ์โดยมีการชี้แจงวัตถุประสงค์และโครงการโดยคร่าว ระบุจำนวนทุนและหน้าที่ต้องการจากจีนโพ้นทะเล คณะทูตธรรมดามักจะใช้ประโยชน์จากองค์กรที่มีอิทธิพลในท้องถิ่นเช่น สโมสรพาณิชย์จีนเพื่อเข้าถึงบรรดานักลงทุนในโพ้นทะเล²³ และเพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจจากชาวจีนโพ้นทะเล ให้เข้าลงทุนในประเทศจีน รัฐบาลชิงจึงได้ใช้วิธีการให้ยศและบรรดาศักดิ์แก่ผู้ที่สนองนโยบายของรัฐบาลซึ่งเป็นตามคำแนะนำของกระทรวงเกษตร อุตสาหกรรมและพาณิชย์ บรรดาศักดิ์ที่ให้แก่นักลงทุนจากโพ้นทะเลจะแตกต่างกัน

²²YEN CHING HWANG, "THE OVERSEAS CHINESE IN LATE CH'ING ECONOMIC MODERNIZATION, P. 7.

ปลายสมัยราชวงศ์ชิง รัฐบาลจีนมีความพยายามปฏิรูปประเทศให้ทันสมัย เช่น มีการส่งคนไปดูงานเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ในต่างประเทศใน พ.ศ. 2448 และ 2450 มีการจัดตั้งองค์กรเพื่อเตรียมการร่างกฎหมายและรัฐธรรมนูญตามแบบการร่างรัฐธรรมนูญเม็กซิโก ญี่ปุ่น ในขณะที่เดียวกันก็มีการปรับปรุงหน่วยราชการบริหารส่วนกลางตามแบบแผนตะวันตก กล่าวคือ เปลี่ยนกระทรวงทั้ง 6 ที่ใช้มาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถึงให้เป็น 10 กระทรวง ซึ่งรวมทั้งกระทรวงพาณิชย์ (ซึ่งอยู่ - คำว่า "บู" เป็นคำที่ใช้สมัยราชวงศ์ชิง แปลว่าคณะกรรมการ ต่อมาแปลว่า "กระทรวง") ที่ตั้งขึ้นในปีกั้งเมื่อ พ.ศ. 2446 กระทรวงนี้คือ ยว กลิ่น เข้ากับคณะกรรมการสาธารณูปการ (ลุงบู) กลายเป็นกระทรวงเกษตรอุตสาหกรรมและพาณิชย์ (หนุน กุง ชิง บู) หรือที่ปรากฏในเอกสารกระทรวงนครบาลสมัยรัชการที่ 5 ว่า "กระทรวงเกษตรพาณิชย์การ" หรือ "หลงกงเซียง" กระทรวงนี้ดำเนินการในด้าน ส่งเสริมการสร้างทางรถไฟ การจดทะเบียนบริษัท กำหนดมาตรการสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจหรือการบริหารสมัยใหม่ ส่งเสริม สมาคมชาวนา งานนิทรรศการอุตสาหกรรม ฯลฯ และกระทรวงนี้ยังมีบทบาทในการเสนอให้บรรดาศักดิ์เป็นรางวัลตอบแทนสำหรับความสำเร็จทางเศรษฐกิจ

ดูรายละเอียดเกี่ยวกับกระทรวงเกษตรอุตสาหกรรมและพาณิชย์ของรัฐบาลชิงใน จอห์น เค แฟร์แบงก์, เอ็ดวินด์ โรเซาเออร์, แอลเบิร์ต เอ็ม เครก เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ออกยุคใหม่ เล่ม 3, แปลโดย กุสุมา สนิทวงศ์ ๙ ซัยโชค จุลศิริวงศ์ (กรุงเทพฯ ๙ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด, 2525), หน้า 780-782.

²³YEN CHING HWANG, "THE OVERSEAS CHINESE . . . ," P. 8

กันขึ้นอยู่กับจำนวนเงินที่ลงทุน^{๖๔} วิธีการของรัฐบาลจีนได้ผลในระดับหนึ่ง ชาวจีนโพ้นทะเลบางคน ได้เข้าร่วมลงทุนในกิจการเหมืองแร่ ทางรถไฟ อุตสาหกรรม ฯลฯ ของจีน ความสำเร็จที่เห็นได้ชัดที่สุดคือการลงทุนของชาวจีนโพ้นทะเลจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในการสร้างทางรถไฟจากเมืองซัวเถาถึงจังหวัดแต้จิ๋วใน พ.ศ. 2448 - 2449^{๖๕}

นอกจากความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแล้ว รัฐบาลจีนยังหวังความช่วยเหลือทางสังคม จากจีนโพ้นทะเลอีกด้วย รัฐบาลท้องถิ่นของมณฑลกุ้ยชั่งและมณฑลฝูเจี้ยนส่งคณะผู้แทนหลายชุดมา เยี่ยมเยียนชุมชนจีนโพ้นทะเลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อรวบรวมเงินเพื่อบรรเทาทุกข์ในประเทศจีน มีการตีพิมพ์จุดประสงค์การมาเยือนเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนท้องถิ่น ความเคลื่อนไหวนี้ ได้มีส่วนในการสร้างความรู้สึกชาตินิยมให้แก่ชาวจีนโพ้นทะเลที่มีความผูกพันกับภูมิลำเนาเดิมอยู่แล้ว เช่นเดียวกับการเยี่ยมเยียนของคณะทูตของรัฐบาลซึ่งที่นอกจากจะมีผลทางเศรษฐกิจแล้วยังได้ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการของจีนกับผู้นำชาวจีนโพ้นทะเล และการให้บรรดาศักดิ์แก่ผู้นำชาวจีนที่สนองนโยบายของรัฐบาลก็มีผลทางจิตวิทยาช่วยให้ผู้นำชาวจีนเหล่านั้นมีความภาคภูมิใจและใกล้ชิดกับรัฐบาลจีนมากยิ่งขึ้น

ในการแสวงหาความสนับสนุนจากชาวจีนโพ้นทะเลของรัฐบาลจีน นอกจากจะแสดงออก ด้วยการส่งคณะทูตมาเยี่ยมเยียนแล้ว รัฐบาลจีนยังได้ดำเนินนโยบายสร้างกลไกที่จะใช้เป็นเครื่องมือระดมความสนับสนุนทางเศรษฐกิจและการเมืองจากจีนโพ้นทะเล กลไกดังกล่าวก็คือการจัดตั้ง สโมสรพาณิชย์จีน (CHINESE CHAMBER OF COMMERCE) ในชุมชนจีนโพ้นทะเลต่าง ๆ นั้นเอง^{๖๖}

สโมสรพาณิชย์จีน (CHINESE CHAMBER OF COMMERCE) ก่อตั้งขึ้นในระยะแรกในประเทศจีนประมาณกลางทศวรรษ 2440 ตามเมืองท่าต่าง ๆ ของจีนเช่นเซี่ยงไฮ้ เอ๋อหิง และ ซัวเถา สโมสรพาณิชย์เหล่านี้โดยเฉพาะที่เอ๋อหิงและซัวเถาตั้งขึ้นโดยเอกชนชาวจีนเพื่อช่วยทางการท้องถิ่นในการจัดระเบียบการอพยพของชาวจีนและเพื่อส่งเสริมการค้าของคนจีนแข่งขันกับพวก ตะวันตก^{๖๗} เมื่อประสบความสำเร็จจึงมีการนำเข้าสู่ชุมชนจีนโพ้นทะเลอื่น ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียง

^{๖๔}ดูรายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนเงินลงทุนเทียบกับบรรดาศักดิ์ที่จะได้รับในชั้นต่าง ๆ ใน YEN CHING HWANG, "THE OVERSEAS CHINESE...", P. 18.

^{๖๕}YEN CHING HWANG, "THE OVERSEAS CHINESE AND LATE CH'ING ECONOMIC MODERNIZATION," P. 9.

^{๖๖}Ibid., P. 16.

^{๖๗}วิลเลียมส์ สกินเนอร์, สังคมจีนในประเทศไทย : ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์ , หน้า 172.

เนียงใต้สโมสรรพานิชจีนที่สำคัญคือสโมสรรพานิชจีนในสิงคโปร์ กล่าวได้ว่าสโมสรรแห่งนี้ตั้งขึ้นเพื่อสนองต่อนโยบายสนับสนุนการตั้งสโมสรรพานิชของรัฐบาลชิงโดยตรง สโมสรรพานิชจีนสิงคโปร์ (SINGAPORE CHINESE CHAMBER OF COMMERCE) ก่อตั้งขึ้นจากการผลักดันของ จาง พิ ซี^{๓๖} ซึ่งเป็นผู้นำชาวจีนที่มีฐานะมั่งคั่ง และมีอิทธิพลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จางมีความใกล้ชิดกับราชสำนักชิง เคยเข้าเฝ้าพระนางซูสีเพื่อถวายคำแนะนำเกี่ยวกับการปรับปรุงประเทศจีนให้ทันสมัยใน ค.ศ. 2446 เขาได้รับการแต่งตั้งเป็น " ข้าหลวง " มีหน้าที่ตรวจการค้าเงินทะเล (COMMERCIAL AFFAIR OVERSEAS) เขาได้เดินทางไปทั่วเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อระดมความสนับสนุนจากจีนเงินทะเลในภูมิภาคนี้ให้แก่รัฐบาลชิง เมื่อจางเดินทางไปสิงคโปร์ใน พ.ศ. 2448 เขาได้ระดมความสนับสนุนจากผู้นำกลุ่มภาษาพูดต่าง ๆ ของสิงคโปร์จัดตั้งสโมสรรพานิชจีน ทำพิธีเปิดในวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2449 ซึ่งจางก็ได้สละเงินส่วนตัวเพื่อสโมสรรนี้ 3,๐๐๐ เหรียญ และด้วยอิทธิพลของจาง จึงได้มีการตั้งสโมสรรพานิชจีนในปีนั้น เมื่อพ.ศ. 245๐ และในสลังงอและเปรัก เมื่อ พ.ศ. 2452 สโมสรรพานิชจีนเหล่านี้มีความใกล้ชิดกับรัฐบาลชิง เนื่องจากสโมสรรพานิชที่ตั้งขึ้นในสิงคโปร์ และมาลายาต่างได้จดทะเบียนเป็นทางการกับกระทรวงเกษตร อุตสาหกรรมและพานิชของจีน สโมสรรแต่ละแห่งได้รับตราประทับของสโมสรรจากรัฐบาลจีนเพื่อใช้ประทับลงในหนังสือราชการที่มีไปยังรัฐบาลจีน สโมสรรเหล่านี้มีฐานะกึ่งทางการคือสามารถติดต่อโดยตรงกับกระทรวงเกษตรอุตสาหกรรมและพานิชได้โดยไม่ต้องผ่านสถานกงสุลจีนภายในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสโมสรรพานิชจีนสิงคโปร์นับว่ามีความใกล้ชิดกับรัฐบาลจีนอย่างมากเพราะเป็นองค์การที่ขึ้นกับกรมค้าขาย (BOARD OF TRADE) ของกระทรวงเกษตรอุตสาหกรรมและพานิชของจีนโดยตรงและนอกจากการตั้งสโมสรรพานิชจีนในเมืองท่าที่เป็นอาณานิคมของอังกฤษแล้วในเกาะชาวของฮอลันดาและร่างกุ้ง ก็มีการจัดตั้งสโมสรรพานิชเช่นกัน^{๓๗}

สโมสรรพานิชจีนที่ตั้งขึ้นในจีนภาคใต้และในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้มีส่วนผลักดันการกำเนิดขึ้นของสโมสรรจีนที่สำคัญยิ่งแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครนั่นคือสยามพานิชจีนสโมสรรโดย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๓๖} รายละเอียดเกี่ยวกับ จางพิซีและบทบาทของเขาในการผลักดันการจัดสโมสรรพานิชในสิงคโปร์และมาลายา สรุปรจาก YEN CHING HWANG, "OVERSEAS CHINESE NATIONALISM IN SINGAPORE AND MALAYA 1877-1912," P.16-18.

^{๓๗} กจช. ร.5 ต.21/14 หนังสือกราบบังคมทูลของพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต วันที่ 29 ธันวาคม ร.ศ. 127.

เฉพาะอย่างยิ่งสโสมสรพานิชจีนสิงคโปร์ได้กลายเป็นต้นแบบให้แก่สยามพานิชจีนสโสมสร ทั้งในด้านรูปแบบองค์กร ระเบียบข้อบังคับและบทบาทหน้าที่ของสโสมสรต่อสมาชิกและต่อชุมชนจีน สโสมสรพานิชจีนสิงคโปร์ (SINGAPORE CHINESE CHAMBER OF COMMERCE) มีรูปแบบการบริหาร "ระบบคณะกรรมการ" ซึ่งมีคณะกรรมการจำนวนทั้งสิ้น 52 คน ประกอบด้วย นายกลสมาคม 1 ตำแหน่ง อุปนายก 1 ตำแหน่ง ผู้ช่วย 10 ตำแหน่ง ที่ปรึกษา 40 ตำแหน่ง ทั้งหมดทำงานโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน แต่มีการตั้งพนักงานประจำสโสมสรอีกชุดหนึ่งซึ่งทำงานตามเวลาโดยได้รับค่าตอบแทน ประกอบด้วย เลขานุการ เหนรัญญิก และพนักงานงานบัญชี พนักงานประจำเหล่านี้จะปฏิบัติหน้าที่ตลอดไปในขณะที่คณะกรรมการบริหารจะมีการผลัดเปลี่ยนใหม่ทุกปี สโสมสรพานิชจีนสิงคโปร์มีวาระการประชุมปีละ 4 ครั้งคือ วันที่ 10 เดือน 4 วันที่ 10 เดือน 7 และวันที่ 10 เดือน 10 ซึ่งเป็นการประชุมใหญ่ ประจำปีเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการชุดใหม่ สมาชิกของสโสมสรพานิชจีนสิงคโปร์มีทั้งผู้ที่ประกอบการค้า หัตถกรรม และกสิกรรม แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ บริษัทและบุคคล การเข้าเป็นสมาชิกในนามบริษัทจะเสียค่าเข้าเป็นสมาชิกและค่าบำรุงประจำปีสูงการเข้าเป็นสมาชิกในนามบุคคล แต่การเข้าเป็นสมาชิกทั้ง 2 ประเภทต้องมีสมาชิกเก่าของสโสมสรรับรอง 2 คน และต้องได้รับการอนุมัติจากที่ประชุมก่อน^{๕๐}

บทบาทหน้าที่ของสโสมสรพานิชจีนสิงคโปร์ที่กำหนดในข้อบังคับอย่างเป็นทางการและเป็นต้นแบบของข้อบังคับสยามพานิชจีนสโสมสรในกรุงเทพฯ ที่สำคัญคือการจัดตั้งคณะกรรมการใกล้เคียง กรณีพิพาททางการค้าที่สมาชิกซึ่งเป็นคู่กรณีนำมาขอให้สโสมสรช่วยตัดสินโดยทำสัญญายินยอมปฏิบัติตามคำตัดสินนั้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการประหยัดเวลาของสโสมสร เมื่อเทียบกับการนำคดีความขึ้นพิจารณาคดีในศาลของทางการ ซึ่งมีขั้นตอนที่ซับซ้อนและสิ้นเปลืองเวลาและทรัพย์สินมากกว่า นอกจากนี้สโสมสรยังมีบทบาทเกี่ยวกับการป้องกันและรักษาผลประโยชน์ของสมาชิก เช่น มีการออกใบรับประกันให้แก่สินค้าใหม่ของสมาชิก การดำเนินการขอลิขสิทธิ์ให้แก่หนังสือ หรือผลิตภัณฑ์ที่สมาชิกคิดค้นขึ้นใหม่ ให้การสนับสนุนด้านเงินทุนสำหรับกิจการที่ต้องใช้ทุนจำนวนมาก ตลอดจนเป็นตัวแทนร้องเรียนต่อรัฐบาลท้องถิ่นให้ช่วยแก้ปัญหา เมื่อเกิดเหตุที่เป็นอุปสรรคต่อการค้า สโสมสรยังได้ทำหน้าที่รวบรวมข่าวเกี่ยวกับการค้า เพื่อเผยแพร่ให้เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน^{๕๑} ข้อบังคับของสโสมสรพานิชจีนสิงคโปร์ยังได้ระบุว่าสโสมสรนี้ต้องมีการติดต่อกับสโสมสรพานิชในเมืองใกล้เคียงและสโสมสรพานิชในหัวเมืองของจีนประโยชน์ของการติดต่อกันระหว่างสโสมสรพานิชเหล่านี้

^{๕๐} กจช. ร.5 น.8.7/10 คำแปลข้อบังคับเริ่มตั้งสโสมสรพานิชจีนเมืองสิงคโปร์

^{๕๑} เรื่องเดียวกัน

นอกจากเพื่อให้ข่าวสารหรือข้อมูลการค้าระหว่างกันและกันแล้ว ยังมีส่วนช่วยรักษาผลประโยชน์ของสมาชิกโดยเฉพาะช่วยแก้ปัญหาลูกหนี้หนี้กลับเมืองจีน ซึ่งเกิดขึ้นบ่อยครั้งในปลายทศวรรษ 2240 การติดต่อระหว่างสโมสรพานิชสิงคโปร์และสโมสรพานิชย์ในจีนได้ช่วยแก้ปัญหาหนี้จากการที่สโมสรพานิชสิงคโปร์ได้แสดงบทบาทเป็นตัวกลางติดต่อกับสโมสรพานิชในจีน เพื่อให้เป็นธุระร้องเรียนต่อเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นให้นำตัวลูกหนี้ที่หลบหนีไปประเทศจีนส่งสารพิจารณาพิพากษาโทษต่อไป

แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น บทบาทสำคัญที่แท้จริงที่ทำให้สโมสรพานิชจีนสิงคโปร์เป็นเสมือนเครื่องมือให้แก่รัฐบาลจีนในการระดมทุนจากเงินโพ้นทะเล เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจจีนก็คือบทบาทในการเป็นสื่อกลางสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวเงินโพ้นทะเลกับรัฐบาลกลางที่ปักกิ่ง เพื่อประโยชน์จากความสัมพันธ์นี้มาใช้ในการปกป้องสมาชิก เมื่อเกิดความขัดแย้งกับรัฐบาลท้องถิ่น ปัญหาความขัดแย้งระหว่างข้าราชการท้องถิ่นของจีนกับชาวเงินโพ้นทะเลเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมานาน ส่วนหนึ่งเกิดจากความมึนงงของข้าราชการจีนต่ออาชีพการค้าและอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นความคิดที่เกิดขึ้นกับข้าราชการจีนส่วนใหญ่ที่ได้รับการอบรมตามลัทธิขงจื้อและมีแนวคิดแบบอนุรักษนิยม ข้าราชการเหล่านี้มองว่าพ่อค้าและนักอุตสาหกรรมเป็นกาฝากทางเศรษฐกิจ เป็นที่มาของปัญหาติดสินบน⁴² ดังนั้น การปฏิบัติต่อชาวเงินโพ้นทะเลของข้าราชการท้องถิ่นของจีนจึงไม่ตีเท่าที่ควร จนบางครั้งทำให้ชาวเงินโพ้นทะเลที่เข้าไปลงทุนในจีนหรือกลับไปยังภูมิภาคอื่น เดิมรู้สึกเหมือนถูก " กดขี่ " สภาพเช่นนี้เป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไป ขุนนางไทยเชื้อสายจีนอย่างพระยารัชฎานุประดิษฐ์ ได้กล่าวถึงสภาพดังกล่าวว่า " เพราะเหตุว่าประเทศจีน ความประพฤติของพวกข้าราชการและพวกพ่อค้าไปคนละทาง เข้าไซไซติดกันไม่ได้⁴³ จึงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการระดมทุนจากเงินโพ้นทะเล เพื่อผลประโยชน์ของรัฐบาลจีน ในจุดนี้ สโมสรพานิชย์จีนสิงคโปร์ได้มีส่วนแก้ปัญหาด้วยการ

กงสีนี้ [สโมสรพานิชจีนสิงคโปร์-ผู้เขียน] บอกส่งยี่ห้อแลตำบล
จำนวนทุนทรัพย์ แลการค้าขายที่ทำไปยังบอดออฟเทรต ในเมืองจีน ถ้าเมื่อจะ
ค้าขายในเมืองจีน มีความขัดข้องอย่างไร หรือถูกเจ้าเมืองกรมการกดขี่
ประการใด กงสีหลงกงเชียงแจ้งความไปยังบอดออฟเทรต บอดออฟเทรตเอา

⁴²YEN CHING HWANG, "THE OVERSEAS CHINESE AND LATE CH'ING ECONOMIC MODERNIZATION", P. 12-13.

⁴³ กจข. ร.5 น.8.7/11 หนังสือราชการของพระยารัชฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดีถึงเจ้าพระยามรราช เสนาบดีกระทรวงนครบาล วันที่ 29 กันยายน ร.ศ.128.

เป็นธุระออกท่องบัดใบตรามายังจ้งตง ตามหัวเมืองต่าง ๆ ให้ช่วยทบทวนบำรุง
พวกจีนรู้สึกกันว่ากงสีนี้มีประโยชน์มากดังนี้⁴⁴

จากการที่สิงคโปร์ได้กลายเป็นศูนย์กลางการเคลื่อนไหวของทั้งฝ่ายปฏิวัติ ฝ่ายปฏิรูป
และฝ่ายรัฐบาล ซึ่งส่งผลให้ชุมชนจีนโพ้นทะเลในสิงคโปร์เป็นชุมชนที่มีความสำคัญ กลุ่มการเมือง
ทั้ง 3 ฝ่าย ต่างแข่งขันกันเข้าไปมีอิทธิพลในองค์กรต่างๆของชาวจีน เช่น โรงเรียนจีน องค์กร
ของกลุ่มภาษาพูด สโมสรพานิชจีนสิงคโปร์ซึ่งเป็นที่รวมของนักธุรกิจจีนที่สร้างอิทธิพลจึงกลายเป็น
เป้าหมายหนึ่งที่ทั้ง 3 ฝ่าย ต่างพยายามเข้ามามีอิทธิพล

ฝ่ายรัฐบาลชิงและฝ่ายปฏิรูปได้รับผลสำเร็จปรากฏหลักฐานว่า นอกจากเรื่องเศรษฐกิจ
แล้วสโมสรพานิชสิงคโปร์ยังมีความเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อสนับสนุนรัฐบาลจีน เช่น
ในเหตุการณ์ที่อังกฤษส่งเรือรบไปตรวจแม่น้ำเมืองกวางตุ้ง สโมสรนี้ได้รับส่งโทรเลขไปแจ้งข่าวแก่
กระทรวงพาณิชย์การที่ปักกิ่ง⁴⁵ การเคลื่อนไหวทางการเมืองของสโมสรพานิชจีนสิงคโปร์เป็นที่รับรู้
กันโดยทั่วไป รัฐบาลอังกฤษเคยตักเตือนและจับตามอง แม้กระทั่งกงสุลของรัฐบาลในสิงคโปร์ก็ลง
ความเห็นว่ " สโมสรพานิชจีนในสิงคโปร์เกี่ยวข้องกับการเมืองของรัฐบาลจักรพรรดิมากกว่า
การค้าท้องถิ่นของสมาชิกในสิงคโปร์ " ⁴⁶

สโมสรพานิชจีนในชวาก็เช่นเดียวกัน ปรากฏหลักฐานว่าสโมสรพานิชแห่งนี้ได้กลายเป็น
ช่องทางให้รัฐบาลจีนเข้าแทรกแซงและขยายอำนาจเข้าสู่ชุมชนจีนโพ้นทะเลในชวาซึ่งอยู่ภายใต้การ
ปกครองของฮอลันดาด้วยการร้องเรียนไปยังรัฐบาลจีนเพื่อขอให้รัฐบาลจีนขัดขวางกฎหมายแปลง
ชาติซึ่งรัฐบาลฮอลันดาประกาศใช้ใหม่ในต้น พ.ศ. 2452⁴⁷ สโมสรพานิชในจินภาคใต้ เช่น
สโมสรพานิชชัวเถาและเอ๋หมิงก็แสดงบทบาทแทรกแซงทางการเมืองเช่นกัน โดยเฉพาะกรณี

⁴⁴ กจช. ร.5 น.8.7/3 สำเนาพระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้า
อยู่หัวถึงพระยาสุโขมนัยวินิตวันที่ 1 ตุลาคม ร.ศ.127.

⁴⁵ กจช. ร.5 น.8.7/11 หนังสือของพระยารัฐานุประดิษฐ์ถึงเจ้าพระยายมราช ถึงวันที่
29 กันยายน ร.ศ.128.

⁴⁶ กจช. ร.5 ต.21/14 หนังสือราชการที่ 9142 ของพระพิเทศพานิชถึงกรมหลวงเทเวศวงศ์
วโรปการ วันที่ 19 มกราคม ร.ศ.127.

⁴⁷ กจช. ร.5 ต.21/14 หนังสือราชการที่ 7/98 ของกรมหลวงเทเวศวงศ์วโรปการ

การนัดหยุดงานครั้งใหญ่ของชาวจีนในกรุงเทพเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ.2453 ซึ่งจะกล่าวถึงต่อไปข้างหน้า

ด้วยคุณประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจและการเมืองของสโมสรพานิชที่มีต่อรัฐบาลซึ่งส่งผลให้รัฐบาลซึ่งดำเนินนโยบายสนับสนุนสโมสรพานิชจีนในประเทศต่างๆอย่างจริงจัง นับตั้งแต่ พ.ศ. 2450 เป็นต้นมา รัฐบาลจีนโดยเฉพาะกระทรวงต่างประเทศและกระทรวงเกษตรอุตสาหกรรมและพาณิชย์ แสดงท่าทีให้สนับสนุนสโมสรพานิชจีนในต่างประเทศอย่างจริงจัง เช่นมีการส่งหนังสือไปยังสโมสรพานิชต่างๆ ประกาศให้เหรียญตราเชิดชูเกียรติแก่ชาวจีนที่เป็นหัวหน้า ผู้ริเริ่มตั้งสโมสรพานิช เหรียญดังกล่าวกระทรวงเกษตรอุตสาหกรรมและพาณิชย์เป็นผู้ออกให้ โดยมีลักษณะด้านหนึ่งเป็นชื่อของกระทรวงดังกล่าว ส่วนอีกด้านหนึ่งเป็นชื่อหัวหน้าหรือเจ้าหน้าที่สโมสร และมีการจำลองเหรียญเกียรติยศนี้ เพื่อแจกจ่ายให้แก่สมาชิกของสโมสรใช้ติดเพื่อเข้าประชุม^{๔๖} ทางด้านกระทรวงการต่างประเทศของจีน(ไวอู่บู) ก็ได้ประกาศนโยบายที่จะให้การคุ้มครองสโมสรพานิชจีนในต่างประเทศอย่างจริงจัง^{๔๗}

นอกเหนือจากนโยบายสนับสนุนสโมสรพานิชจีนในต่างประเทศแล้ว รัฐบาลจีนยังได้ดำเนินนโยบายอื่นๆที่แสดงว่ารัฐบาลจีนเอาใจใส่และให้ความสำคัญต่อจีนโพ้นทะเล เช่น มีการประกาศนโยบายที่จะตั้งสถานกงสุลของจีนประจำอยู่ในเมืองท่าต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อให้ความคุ้มครองชาวจีนและกระชับความสัมพันธ์ระหว่างจีนโพ้นทะเลในเมืองขึ้นกับเมืองแม่ มีการประกาศตั้งเจ้าหน้าที่แนะนำการค้าประจำในสถานกงสุลจีนโดยสโมสรพานิชจีนในท้องถิ่นเป็นผู้เลือกสรร^{๔๘} แต่นโยบายการหาความสนับสนุนจากจีนโพ้นทะเลที่สำคัญที่สุดก็คือ การประกาศใช้พระราชบัญญัติสัญชาติจีน ฉบับแรกในพ.ศ.2452 กำหนดว่าลูกหลานของพ่อจีนจะมีสัญชาติจีนไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็ตาม ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวที่มุ่งจะ"รักษาผู้ที่เกิดมาเป็นคนจีนไม่ให้ตกอยู่ในครอบงำของต่างชาติ" และในปีต่อมารัฐบาลจีนก็ได้ออกพระราชกำหนดฉบับใหม่ยกเลิกข้อห้ามไม่ให้ชาวจีนออกนอกประเทศ

^{๔๖} กจช. ร5 น.8.7/10 คำแปล หนังสือพิมพ์คึกหน้าชินโป เรื่องประทานเหรียญแก่พานิชจีนซึ่งอยู่ตามต่างประเทศ วันที่ 4 มีนาคม ร.ศ.127.

^{๔๗} กจช. ร5 ต.21/14 เรื่องเงินขอตั้งสโมสร

^{๔๘} กจช. ร.5 ต.21/15 คำแปลข่าวจากหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมชินโป วันที่ 6 กรกฎาคม ร.ศ.128.

^{๔๙} วิลเลียมส์ สกินเนอร์ , สังคมจีนในประเทศไทย..., หน้า 161.

กล่าวโดยสรุปก็คือ ก่อนหน้าการปฏิวัติเดือนตุลาคม ค.ศ. 1911 (พ.ศ. 2454) ได้เกิดการแข่งขันทางการเมืองในประเทศจีน กลุ่มการเมืองที่สำคัญได้แก่ ฝ่ายปฏิรูปและฝ่ายปฏิวัติ กลุ่มการเมืองทั้ง 2 ได้ทำการแสวงหาการสนับสนุนจากชาวจีนโพ้นทะเลในต่างประเทศด้วยการจัดตั้งหนังสือพิมพ์เป็นกระบอกเสียงและจัดตั้งองค์กรในรูปของสมาคม เพื่อใช้เป็นฐานทางการเมือง เช่นเดียวกับรัฐบาลซึ่งที่เพิ่มความสนใจต่อชาวจีนโพ้นทะเลมากขึ้นและดำเนินนโยบายสนับสนุนการจัดตั้งองค์กรในรูปของสโมสรพาณิชย์จีนเพื่อใช้เป็นกลไกสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมืองให้แก่รัฐบาล ความเคลื่อนไหวต่างๆดังที่กล่าวมาได้ส่งผลให้เกิดกระแสชาตินิยมขึ้นในชุมชนของชาวจีนโพ้นทะเลในดินแดนต่างรวมทั้งชุมชนของชาวจีนในประเทศไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. สถานการณ์ทางการเมืองในประเทศจีนระหว่าง พ.ศ.2454-2460

วันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2454 ขบวนการปฏิวัติขอ ดร.ซุนยัตเซน ได้เริ่มทำการปฏิวัติในประเทศจีน ที่เมืองอู่ซิง จังหวัดหูเป่ย์ โดยสืบเนื่องจากความไม่พอใจรัฐบาลเกี่ยวกับการโอนกิจการรถไฟมาเป็นของ การปฏิวัติได้รับความสำเร็จอย่างบังเอิญ เพราะข้าหลวงตรวจการและผู้บัญชาการทหารหนีออกจากเมืองก่อนจะประมาธกำลังเข้าศึกภายหลังจากยึดครองเมืองอู่ซิง การปฏิวัติได้แพร่ไปอย่างรวดเร็ว และได้รับความสำเร็จจนปลายปี พ.ศ. 2454 ดินแดนทางใต้ของลุ่มน้ำแยงซีและตอนเหนือของลุ่มน้ำแยงซีบางจังหวัดได้เข้าร่วมกับคณะปฏิวัติ การที่คณะปฏิวัติได้รับความสำเร็จส่วนหนึ่งเป็นเพราะการที่ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในส่วนภูมิภาคเอาใจออกห่างจากราชวงศ์ชิง⁵²

ราชวงศ์มีความตกใจต่อสถานการณ์ดังกล่าวและพยายามต่ออายุของราชวงศ์ด้วยการหันเข้าหาหยวนซื่อไฮ้ อดีตข้าหลวงตรวจการในเขตนครหลวงปักกิ่งและเป็นผู้สถาปนากองทัพแผนใหม่ (เป่ย์หยาง) ให้เป็นผู้รักษาสถานการณ์ หยวน เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีโดยได้รับเลือกตั้งจากสภานิติบัญญัติตามวิถีทางรัฐธรรมนูญที่เพิ่งประกาศใช้ซึ่งมี 19 มาตรา หยวนกน ได้จัดตั้งรัฐบาลที่ประกอบด้วยรัฐมนตรีที่เป็นชาวจีน และเขายังมีอิทธิพลในการควบคุมกองทัพแผนใหม่ได้ทั้งหมด ทางฝ่ายปฏิวัติก็ได้หาวิธีกันที่จะจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราว และได้แต่งตั้งให้ หลีหยวนหง เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดในวันที่ 2 ธันวาคม ที่ประชุมของฝ่ายปฏิวัติได้ประกาศใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งมี 21 มาตราเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ในขณะนั้น ซุนยัตเซน ซึ่งกำลังอยู่ต่างประเทศ (วันปฏิวัติเขาอยู่ในสหรัฐฯ) ได้เดินทางกลับมาถึงเซี่ยงไฮ้ และได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีชั่วคราวในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 1455 ที่เมืองนานกิง เขาได้จัดตั้งรัฐบาลตามระบบประธานาธิบดีของสหรัฐฯ⁵³

เมื่อประเทศจีนแยกออกเป็น 2 รัฐบาลคือรัฐบาลเหนือที่ปักกิ่งและรัฐบาลใต้ที่นานกิง จึงมีความพยายามที่จะรวมรัฐบาลเพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประเทศโดยใช้วิธีการเจรจา ซึ่งเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน หยวนได้ชักชวนราชสำนักชิงให้สละราชสมบัติโดยความสมัครใจ โดยใช้กองทัพแผนใหม่ (เป่ย์หยาง) บังคับให้ขุนนางในราชสำนักมีบัญชาให้จักรพรรดิ ชวนถู่ (ปูยี) พระชนม์อายุ 6 พรรชาสละราชสมบัติ ภายใต้เงื่อนไขที่ยังคงสิทธิพิเศษไว้บางประการใน

⁵² เซียน จีระวิทย์ , วิวัฒนาการการปกครองจีน , พิมพ์ครั้งแรก.(ม.ป.ท:2509) , หน้า 179-180.

⁵³ เรื่องเดียวกัน , หน้า 181.

วันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2455 การสละราชสมบัติถือเป็นชัยชนะขั้นต้นของฝ่ายปฏิวัติ
 ขั้นตอนต่อไปคือการจัดตั้งรัฐบาลในระบอบสาธารณรัฐ ชุนได้ยื่นใบลาออกจากตำแหน่งประธานาธิบดี
 ชั่วคราวที่นานกิงและเสนอให้หยวนเป็นประธานาธิบดีชั่วคราวแทนภายใต้เงื่อนไข 3 ประการคือ
 ให้ตั้งเมืองหลวงที่นานกิง, หน้าที่ของชุนในฐานะประธานาธิบดีชั่วคราวและหน้าที่ของรัฐบาลชั่วคราว
 จะสิ้นสุดต่อเมื่อ หยวนย้ายมารับตำแหน่งที่นานกิงและรัฐบาลชั่วคราวจะต้องผูกพันตามกฎหมาย
 รัฐธรรมนูญที่จะตราขึ้น โดยรัฐบาล เพราะชุนต้องการให้รัฐบาลเป็นผู้ควบคุมอำนาจของหยวน^{๕๔}
 แต่การย้ายเมืองหลวงเป็นสิ่งที่หยวนไม่ยินยอมและยังเกี่ยวพันกับผลประโยชน์ของต่างประเทศที่ตั้ง
 ผู้แทนทางการทูตอยู่ที่ปักกิ่ง ชุนจึงต้องยอมให้หยวนเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีชั่วคราวของ
 สาธารณรัฐจีนในวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2455 และชุนในฐานะประธานาธิบดีชั่วคราวภายใต้
 เงื่อนไขก็ได้ประกาศให้รัฐธรรมนูญชั่วคราวเพื่อเป็นเครื่องมือควบคุมรัฐบาลหยวนในวันที่ 11 มีนาคม
 ซึ่งรัฐธรรมนูญชั่วคราวฉบับใหม่มีสาระแตกต่างจากรัฐธรรมนูญที่ร่างที่เมืองอู่ซิงคือเปลี่ยนรูปรัฐบาล
 จากระบบประธานาธิบดี (PRESIDENTIAL SYSTEM) มาเป็นระบบรัฐสภา (PARLIAMENTARY
 SYSTEM) ตามรัฐธรรมนูญชั่วคราวนี้ หยวนจะแต่งตั้งรัฐบาลซึ่งรับผิดชอบต่อรัฐสภาชั่วคราวซึ่ง
 ฝ่ายปฏิวัติมีเสียงข้างมาก ชุนหวังจะใช้หลักการดังกล่าวเพื่อจำกัดอำนาจของหยวน^{๕๕} หยวนได้
 แต่งตั้งให้ถังเซาอี้ เป็นนายกรัฐมนตรีและให้เขาจัดตั้งคณะรัฐมนตรี 10 นายซึ่ง 4 นายมาจาก
 กงเหมิงหุย รัฐสภาชั่วคราวอนุมัติให้ชุนลาออกจากตำแหน่งประธานาธิบดีชั่วคราวอย่างเป็นทางการ
 ในวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2455 และในวันที่ 4 เดือนเดียวกัน รัฐสภาชั่วคราวก็มีมติให้ย้ายรัฐบาล
 ชั่วคราวไปยังกรุงปักกิ่ง รัฐบาลที่ปักกิ่งและรัฐบาลที่นานกิงจึงสามารถรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
 ภายใต้ระบอบสาธารณรัฐในเดือนเมษายน พ.ศ. 2455^{๕๖}

ฝ่ายนิยมระบอบสาธารณรัฐมุ่งหมายจะให้หยวนชื่อไชใช้อำนาจบริหารผ่านคณะรัฐมนตรี
 และรัฐสภา โดยดำเนินการปกครองตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่วางไว้ แต่หยวนเห็นว่าสถาบัน
 และกฎหมายดังกล่าวเป็นเครื่องขัดขวางความเป็นอิสระของตน เขาได้แสวงหาความสนับสนุนจาก
 ข้าราชการของรัฐบาลในอดีต พวกนิยมการปฏิรูปสมัยการปฏิรูป 100 วัน และพรรคพวกของเขา
 ในฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนจึงทำให้เขาสามารถใช้อำนาจอย่างอิสระได้ชั่วคราวหนึ่ง

คณะรัฐมนตรีชุดแรกของรัฐบาลในระบอบสาธารณรัฐมิได้เป็นเครื่องมือของประธานาธิบดี
 สมดังที่หยวนมุ่งหมาย รัฐบาลถึงได้ประสบปัญหาหลายประการจนต้องลาออกในเดือนมิถุนายน

^{๕๔} เซียน ฉีระวิทย์, วิวัฒนาการการปกครองจีน, หน้า 185.

^{๕๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า 185-186.

^{๕๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า 186.

พ.ศ. 2455 พร้อมกับรัฐมนตรีอีก 4 คนซึ่งเป็นสมาชิกของลึงเหมิงห้วย^{๕๗} หยวนได้แต่งตั้งหลิวเจิงเสียงดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยใช้อิทธิพลบีบบังคับให้รัฐสภาชั่วคราวยอมรับแต่หลิวอยู่ในตำแหน่งไม่นานก็มอบอำนาจการบริหารให้แก่เจ้าผิงจุน

หยวนชื่อไซมีข้อผูกพันตามรัฐธรรมนูญชั่วคราว เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสถานะนิติบัญญัติ ในวันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2455 รัฐบาลได้ออกกฎหมายเลือกตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติ กฎหมายนี้กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิก 2 ประเภทคือ สมาชิกวุฒิสภา (ชั้นอี่หยวน) มีจำนวน 274 คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (จุงอี่หยวน) มีจำนวน 596 คน โดยสมาชิกวุฒิสภาได้รับการคัดเลือกทางอ้อมโดยสภาจังหวัดและให้อยู่ในตำแหน่งคราวละ 6 ปีโดยที่ 1/3 ของสมาชิกผลัดกันออกทุก 2 ปี ส่วนสมาชิกอยู่ในตำแหน่งคราวละ 3 ปี^{๕๘} เพื่อเป็นการสนองต่อรัฐสภาในระบอบประชาธิปไตย จึงได้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นซึ่งพรรคการเมืองซึ่งเพิ่งจะเกิดขึ้นนี้พัฒนามาจาก 2 รูปแบบคือ

1. การมีก๊กหรือกลุ่ม (ตั้ง) ของปัญญาชนหรือข้าราชการซึ่งมีกำเนิดจากสมาคมสร้างพลังให้ตนเอง (เจียงเจียงห้วย) ของคังหู่เว่ยและกลุ่มนักศึกษาทางการเมืองกลุ่มอื่น ๆ ที่ตั้งขึ้นหลัง พ.ศ. 2420 ทั้งสองกลุ่มรวมตัวกันเป็นพรรคสาธารณรัฐนิยม (กุงโหดัง) ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2455 ให้การสนับสนุนรัฐบาลของหยวนชื่อไซ ส่วนเหลียงฉีเซาหลังจากกลับจากญี่ปุ่น เขาก็ได้ตั้งพรรคประชาธิปไตย (หมินจุงตั้ง) ในเดือนตุลาคม ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2456 พรรคประชาธิปไตยและกลุ่มเล็กอื่น ๆ ก็ได้เข้าร่วมกับพรรคสาธารณรัฐนิยมจัดตั้งเป็นพรรคก้าวหน้า (จันบูตั้ง) ซึ่งให้การสนับสนุนรัฐบาลหยวนชื่อไซ^{๕๙}

2. กำเนิดของพรรคการเมืองอีกแบบหนึ่งก็คือ สมาคมผู้ก่อการของนักปฏิวัติ เช่น ซิงจุงห้วย (สมาคมบูรณะจีน) และหัวซิงห้วย (สมาคมจีนรุ่งเรือง) ซึ่งรวมกันเข้าเป็นลึงเหมิงห้วย (สมาคมพันธมิตรปฏิวัติจีน) ชุนยัตเซนและพรรคพวกของเขาได้ชักชวนกลุ่มการเมืองเล็ก ๆ 4 กลุ่มเข้าร่วมกับลึงเหมิงห้วยในวันที่ 25 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2455 จัดตั้งขึ้นเป็นพรรคประชาชนแห่งชาติหรือพรรคก๊กมินตั๋ง^{๖๐} การแข่งขันทางการเมืองในระบบรัฐสภาในระยะต่อมา ลึงเจี้ยวเหยียน

^{๕๗} จอห์น เค แฟร์แบงก์, เอ็ดวิน โอ โรเซาเออร์และแอลเบอร์ต์ เอ็ม เกรก, เอเชียนตะวันออกเฉียงใต้ออกยุคใหม่ เล่ม 3, หน้า

^{๕๘} เซียน ฉีระวิทย์, วิวัฒนาการการปกครองจีน, หน้า 189.

^{๕๙} จอห์น เค แฟร์แบงก์, เอ็ดวิน โอ โรเซาเออร์และแอลเบอร์ต์ เอ็ม เกรก, เอเชียนตะวันออกเฉียงใต้ออกยุคใหม่ เล่ม 3, หน้า 808.

^{๖๐} เรื่องเดียวกัน.

จะเป็นผู้นำบทบาทสำคัญในขณะที่ยุคเซินและหวงซิงจะให้ความสำคัญต่อการเร่งรัดพัฒนาการศึกษา และการอุตสาหกรรมเพื่อหวังให้เป็นรากฐานความมั่นคงของชาติ^๑ ซึ่งการศึกษาของจีนในยุคเริ่มแรก ของรัฐบาลสาธารณรัฐนี้มีความทันสมัยมากขึ้นเพราะได้ผ่านช่วงของการปฏิวัติทางการศึกษาซึ่งเริ่มต้น ในทศวรรษ 2440 มาในระดับหนึ่ง^๒ การปฏิวัติทางการศึกษาของจีนได้เริ่มต้นมาตั้งแต่ปลาย สมัยรัฐบาลชิง เมื่อราชวงศ์ชิงได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุงประเทศจึงเริ่ม เปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาด้วยการจัดตั้งโรงเรียนระดับต่าง ๆ ตามระดับของรัฐบาลท้องถิ่น (ระดับตำบล อำเภอ มณฑลและเมืองหลวง) และมีการปรับปรุงเนื้อหาข้อสอบให้ทันสมัยขึ้น ระบบ การศึกษาของราชวงศ์ชิงได้เปลี่ยนแปลงอย่างสมบูรณ์ในพ.ศ. 2449 เมื่อมีการยกเลิกระบบการ สอบไล่แบบเก่าโดยสิ้นเชิงและมีการจัดตั้งกระทรวงศึกษาธิการ (เซี่ยปะ) เพื่อให้ควบคุมโรงเรียน รวมทั้งใช้ระบบการศึกษาแบบใหม่ที่เลียนแบบญี่ปุ่นคือกำหนดให้นักศึกษาต้องผ่าน โรงเรียนระดับต่าง ๆ คือ โรงเรียนประถมปลาย (4 ปี) โรงเรียนมัธยมกลาง (5 ปี) โรงเรียนมัธยมปลาย (3 ปี) จนถึงมหาวิทยาลัยแห่งชาติ (3 ปี) เนื้อหาของการศึกษาแบบใหม่ของรัฐบาลจีนก็ เป็นไปในลักษณะเดียวกับญี่ปุ่นคือได้รับอิทธิพลทางความคิดจากตะวันตกอยู่มาก

นอกจากโรงเรียนแบบใหม่ซึ่งดำเนินการโดยรัฐบาล การศึกษาของเอกชนในประเทศจีน ก็ได้รับการพัฒนาเช่นกัน โดยเฉพาะคณะสอนศาสนาคริสเตียนในเมืองสำคัญ ๆ เช่น เซี่ยงไฮ้และ บริเวณแหล่งอพยพออกในภาคใต้ของจีนก็ได้มีส่วนในการปฏิวัติทางการศึกษาของประเทศจีน ประมาณ พ.ศ. 2448 คณะสอนศาสนานิกายโปรเตสแตนต์ก็ได้เปิดโรงเรียนประถมและโรงเรียน อนุบาลกว่า 2000 แห่งและเปิดโรงเรียนมัธยมกลาง, มัธยมปลายและวิทยาลัย อีกกว่า 300 แห่ง สถาบันการศึกษาของคณะสอนศาสนาเหล่านี้สอนเป็นภาษาจีนแต่ให้ความรู้สมัยใหม่ตามแบบตะวันตก^๓ นอกจากโรงเรียนของคณะสอนศาสนา เอกชนชาวจีนที่ตั้งโรงเรียนตามแบบตะวันตกที่มุ่งให้ความรู้ ในทางปฏิบัติภายในเวลาอันรวดเร็วก็ได้มีการแพร่หลายมากขึ้นซึ่งโรงเรียนเหล่านี้ได้รับแรงสนับสนุน จากลัทธิชาตินิยมและความศรัทธาในการปฏิวัติ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ เซียน อีระวิทย์ , วิวัฒนาการการปกครองของจีน, หน้า 190.

^๒ ดูรายละเอียดเกี่ยวกับการปฏิวัติทางการศึกษาปลายสมัยราชวงศ์ชิงใน จอห์น เค แฟร์แบงก์, เอ็ดวิน โอ โรเซาเออร์ และแอลเบิร์ต เอ็ม เครก, เอเชียตะวันออกยุคใหม่ เล่ม 3, หน้า .

^๓ เรื่องเดียวกัน , หน้า .

เมื่อจีนเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบสาธารณรัฐ การพัฒนาการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่หนึ่งที่ซุนยัตเซน ได้ให้ความสำคัญ^{๕๔} ไม่แต่เฉพาะการพัฒนาการศึกษาภายในประเทศจีนเพื่อเป็นรากฐานแห่งความมั่นคงของชาติเท่านั้น แต่รวมถึงการศึกษาของชาวจีนโพ้นทะเล เพื่อประโยชน์ในการเผยแพร่อุดมการณ์สาธารณรัฐในชุมชนจีนดังกล่าว นอกจากการศึกษาแล้ว ซุนยัตเซนและหวงชิง ได้ให้ความสำคัญต่อการอุตสาหกรรม ซุนเข้ารับตำแหน่งผู้ว่าการรถไฟใน พ.ศ. 2455 และมีอำนาจในการกู้เงินจากต่างประเทศ ส่วนหวงชิง ได้รับตำแหน่งผู้ควบคุมการเหมืองแร่และการก่อสร้างทางรถไฟสายกวางตุ้ง-ฮันโซ่ว ส่วนลิ่งเจี้ยวเหียน ได้แข่งขันทางการเมืองในรัฐสภาเพื่อจำกัดอำนาจหยวนชื่อไช้^{๕๕}

ในการเลือกตั้งครั้งแรกของสาธารณรัฐจีนในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2455 ได้นำมาสู่ความขัดแย้งระหว่างพรรคก๊กมินตั๋งและประธานาธิบดีหยวนชื่อไช้ เพราะการเลือกตั้งครั้งนี้พรรคก๊กมินตั๋งได้คะแนนเสียงข้างมากทั้งในวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร ลิ่งเจี้ยวเหียนซึ่งเป็นผู้นำในการหาเสียงถูกฆาตกรรมในเมืองเซียงไฮ้และผลจากการสืบสวนปรากฏว่านายกรัฐมนตรี เจ้าผิงจุนและประธานาธิบดีหยวนชื่อไช้มีส่วนพัวพันในการฆาตกรรม การเสียชีวิตของลิ่งเจี้ยวเหียนสร้างความไม่พอใจให้แก่ลูกพรรคก๊กมินตั๋งอย่างมาก รัฐสภาจึงทำการคัดค้านหยวนในปัญหาการกู้เงินจากต่างประเทศของหยวนอย่างหนัก ความเป็นมาเกี่ยวกับการกู้เงินต่างประเทศของหยวนชื่อไช้ สืบเนื่องจากการที่รัฐบาลของหยวนประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนทางการเงินอย่างมากทำให้หยวนชื่อไช้ต้องแสวงหาเงินก็จากต่างประเทศอยู่เสมอซึ่งกระทำทั้งในลักษณะของการกู้โดยตรงภายใต้ข้อแลกเปลี่ยนบางประการจากภาคีธนาคาร (CONSORTIUM) ที่ประกอบด้วยอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน สหรัฐอเมริกา รัสเซียและญี่ปุ่นหรือการขายใบกู้เงินให้แก่ชาวจีนในชุมชนจีนโพ้นทะเลต่าง ๆ การกู้เงินจากภาคีธนาคารได้สร้างปัญหาให้แก่หยวนเพราะหลังจากที่เขาได้รับเงินกู้ล่วงหน้าจำนวนหนึ่งแล้วในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2455 เขายังต้องการจะกู้เงินเพิ่มเติมโดยไม่อาศัยอำนาจรัฐสภาและเขาสามารถลงนามในสัญญากู้เงินจากต่างประเทศได้เป็นผลสำเร็จในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2456 ซึ่งเป็นระยะเดียวกับที่มีการเปิดเผยเกี่ยวกับการฆาตกรรมลิ่งเจี้ยวเหียน การที่ต่างประเทศที่เข้าร่วมในภาคีธนาคารยินยอมให้หยวนกู้เงินก็เพื่อต้องการให้ประเทศของตนสามารถเข้ามีส่วนร่วมในการแทรกแซงเศรษฐกิจจีน โดยเฉพาะญี่ปุ่นและรัสเซียได้ตั้งข้อเรียกร้องพิเศษเพื่อแลกเปลี่ยนกับการกู้เงิน หยวนชื่อไช้ได้เผชิญกับรัฐสภาที่ตั้งใหม่ในปัญหาเงินกู้

^{๕๔} เขียน จีระวิทย์, วิวัฒนาการการปกครองจีน, หน้า 190.

^{๕๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า 190-191.

เมื่อมีการเปิดประชุมรัฐสภาทั้งสองในเดือนเมษายน พ.ศ. 2456 รัฐสภาได้แสดงปฏิกิริยาต่อต้านอย่างมาทั้งวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติในลักษณะเดียวกันคือให้ถือสัญญาเงินกู้ของรัฐสภาที่ไม่ได้ผ่านการอนุมัติจากรัฐสภานี้เป็นโมฆะ^{๖๖} ปัญหาเงินกู้ครั้งนี้ได้นำมาสู่การก่อจลาจลซึ่งชาวจีนนิยมเรียกว่าการปฏิวัติครั้งที่ 2 ในกลางปี พ.ศ. 2456 ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2456 ชุนยัตติเซนได้โทรเลขไปหาหยวนขอให้ลาออกจากตำแหน่งซึ่งหยวนก็ตอบโต้โดยการปลดชุนยัตติเซนออกจากตำแหน่งผู้ว่าการรถไฟในวันที่ 23 กรกฎาคม ซึ่งทำให้ชุนยัตติเซนต้องลี้ภัยการเมืองไปยังญี่ปุ่นในเดือนสิงหาคมและได้ก่อตั้งพรรคปฏิวัติสาธารณรัฐจีน (จงหัวเกอมีงต้ง) ซึ่งมีสาขาลับในประเทศจีน^{๖๗} เมื่อหยวนได้รับชัยชนะในการปราบปรามการปฏิวัติครั้งที่ 2 เขาได้ใช้อิทธิพลทางการทหารกดดันรัฐสภาให้เลือกเขาเป็นประธานาธิบดีและเข้ารับตำแหน่งในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2456 เขาได้ประกาศยุบพรรคก๊กมินต้ง ยุบสภาและจัดตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญซึ่งประกาศใช้รัฐธรรมนูญใน พ.ศ. 2457 รัฐธรรมนูญฉบับหยวนชื่อไซ่เป็นรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจแก่ประธานาธิบดีอย่างมาก^{๖๘} การดำเนินการขึ้นต่อมาของหยวนคือการตั้งตัวเป็นจักรพรรดิอย่างเปิดเผย หยวนได้เรียกสภาผู้แทนจากจังหวัดต่าง ๆ เพื่อลงคะแนนเสียงสนับสนุนให้ตนเป็นกษัตริย์และสามารถรวบรวมคะแนนเสียงได้เป็นเอกฉันท์^{๖๙}

ในขณะที่หยวนชื่อไซ่ก้าวขึ้นสู่อำนาจนั้น ประเทศจีนกำลังเผชิญกับการคุกคามจากต่างประเทศอย่างมากในช่วงรัฐบาลสาธารณรัฐจีนสูญเสียดินแดนรอบนอกของจักรวรรดิชิง ได้แก่ มองโกเลีย แมนจูเรียและทิเบตให้แก่ประเทศจักรวรรดินิยมตะวันตกญี่ปุ่นซึ่งได้ขยายการรุกรานประเทศจีนมากขึ้นทุกทีโดยเฉพาะในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 เมื่อจีนประกาศตัวเป็นกลางในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2457 แต่รัฐบาลญี่ปุ่นซึ่งประกาศสงครามกับเยอรมันได้ส่งทหารขึ้นบกที่ภาคเหนือของชานตุงและเข้ายึดชานตุงที่เป็นเขตอิทธิพลของเยอรมัน การรุกรานของญี่ปุ่นก่อให้เกิดปฏิกิริยาจากชาวจีนอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะเมื่อรัฐบาลญี่ปุ่นยื่นข้อเรียกร้อง 21 ข้ออย่างลับ ๆ ต่อหยวนชื่อไซ่ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2458 ข้อเรียกร้องซึ่งแบ่งเป็น 5 กลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มที่ 5 จะทำให้ญี่ปุ่นสามารถเข้าควบคุมรัฐบาลจีนได้หยวนชื่อไซ่ นำข้อเรียกร้องดังกล่าวให้หนังสือพิมพ์ต่างประเทศเพื่อเรียกร้องความเห็นใจแต่ไม่ได้ผล เมื่อญี่ปุ่นยื่นคำขาดหยวนจึงต้องยอมรับข้อ

^{๖๖} เซียน จีระวิทย์, วิวัฒนาการการปกครองจีน, หน้า 191-193.

^{๖๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า 199.

^{๖๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า 197.

^{๖๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า 199.

เรียกร้องส่วนใหญ่ในสี่กลุ่มแรก ด้วยการลงนามในสนธิสัญญาและอนุสัญญาระหว่างจีนกับญี่ปุ่นในวันที่ 25 พฤษภาคม ซึ่งเป็นการยืนยันอิทธิพลของญี่ปุ่นในซานตงและบางส่วนของแมนจูเรียและมองโกเลียของจีน แม้ว่ารัฐสภาจะมีได้ให้สัตยาบันต่อสนธิสัญญาดังกล่าว แต่สนธิสัญญาเหล่านี้ก็ส่งผลให้ญี่ปุ่นสามารถขยายอิทธิพลเข้าสู่ดินแดนจีนได้ชื่อเรียกร้อง 21 ข้อของญี่ปุ่นต่อรัฐบาลจีนได้ก่อให้เกิดผลกระทบทางการเมืองเพราะเป็นการกระตุ้นความรู้สึกชาตินิยมให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในหมู่ชาวจีนที่แสดงออกในรูปของการชุมนุมขนาดใหญ่ การนัดหยุดงาน การบอยคอตต์ไม่ซื้อสินค้าญี่ปุ่น⁷⁰

สำหรับหยวนนั้น แนวโน้มที่จะตั้งตนเป็นกษัตริย์ได้สร้างความไม่พอใจให้แก่นายทหาร เช่น เฝิงกั๋วจัน ผู้บัญชาการทหารแห่งมณฑลเจียงซู หรือไซ้อิวผู้บัญชาการทหารแห่งมณฑลยูนนาน ซึ่งทั้งสองคนได้เข้ากับฝ่ายก๊กมินตั๋งก่อการกบฏในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2459 เมื่อเผชิญกับปัญหาศึกกลางเมือง หยวนชื่อไซ้จึงยกเลิกแผนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง อย่างไรก็ตามในกลางปี พ.ศ. 2359 จังหวัดในภาคใต้และภาคกลาง 8 จังหวัดประกาศตั้งตัวเป็นอิสระและร่วมกันจัดตั้งรัฐบาลอีกแห่งที่กวางตุ้งและเลือกหลี่หู่จั้งเป็นประธานาธิบดีแต่หลี่ปฎิเสธ ในเวลาต่อมาหยวนได้ยินยอมสละตำแหน่งประธานาธิบดีโดยแนะนำให้หลี่หู่จั้งเป็นผู้สืบตำแหน่งแต่ในระหว่างการเจรจาความขัดแย้งก็ได้ยุติลงด้วยการเสียชีวิตของหยวนด้วยโรคโลหิตเป็นพิษในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2459⁷¹

สถานการณ์ทางการเมืองของจีนในช่วง พ.ศ. 2454-2460 ดังที่กล่าวมานี้มีความสัมพันธ์กับการจัดตั้งและการเคลื่อนไหวขององค์กรชาวจีนในกรุงเทพฯ ในช่วงเวลาเดียวกัน

ศูนย์วิทยพัทธยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁷⁰ จอห์น เค แฟร์แบงก์, เอ็ดวิน โอ โรเซาเออร์และแอลเบอร์ต์ เอ็ม เกรก, เอเชียตะวันออกเฉียงใต้นใหม่ เล่ม 3, หน้า

⁷¹ เซียน อีระวิทย์, วิวัฒนาการการปกครองจีน, หน้า 202-202.

ภาคผนวก ข.

ข้ออาณัติสำหรับสโมสรจีนแคะ

ข้อ 1 นามของสโมสรนี้จะเรียกว่า กรุงเทพมหานครจีนแคะ

ข้อ 2 ความประสงค์ของสมาคมนี้ ได้ตั้งขึ้นเพื่อต้องการความสมัคคี ซึ่งกันแลกัน ในการบำรุงการพาณิชย์แลเหตุการณ์ แลกผลกรรมอันเป็นहितานุहितประโยชน์

ข้อ 3 บรรดาจีนแคะที่แรกเข้ามาถึงกรุงเทพ ถ้าขอกให้สมาคมนี้ทราบสมาคมนี้ช่วยเป็นธุระแนะนำในทางการงานหาเลี้ยงชีพตามสมควร

ข้อ 4 บรรดาสมาชิกของสมาคมนี้ ต้องรักษาข้อปฏิบัติกายวาจาใจให้เรียบร้อย ต้องเว้นสิ่งที่ควรเว้นในข้อที่ผิดต่อพระราชกำหนดกฎหมายสยามหรือในสิ่งที่เสื่อมเสียชื่อเสียงของสมาคม

ข้อ 5 สมาคมนี้จะมีกรรมการสำหรับหน้าที่แผนกการต่าง ๆ โดยความเลือกพร้อมกันของสมาคม

ข้อ 6 ต้องมีสภานายกนายหนึ่ง อุปนายกนายหนึ่ง สำหรับหน้าที่ดูแลกิจการภายในสภาแลเป็นผู้แทนสมาคมเมื่อมีกิจเกี่ยวกับการภายนอก

ข้อ 7 นอกจากนี้ยังต้องมีเลขานุการ เหมรัญญิก บรรณาธิการ สารานุกรม แลปฏิคม ตำแหน่งละนาย ตามแผนกของการซึ่งจำเป็นต้องจัด

ข้อ 8 จะต้องเลือกกรรมการที่ปรึกษา มีจำนวนมากน้อยตามสมควร เพื่อหาฤาในกิจการต่าง ๆ มีการตรวจบัญชีเงินแผ่นดิน

ข้อ 9 การเลือกตำแหน่งให้รับหน้าที่ดังกล่าวมีกำหนดเพียงหนึ่งปี เมื่อพ้นกำหนดแล้วต้องเลือกกันใหม่ ถ้าใครถูกเลือกซ้ำหรือให้ว่าตำแหน่งใด ก็ต้องคงรับตำแหน่งนั้นไป

ข้อ 10 การจ่ายใช้ของสภานี้จะเป็นจำนวนเงินมากน้อยเท่าใด ต้องให้กรรมการเห็นชอบพร้อมกันแลยอมอนุญาต จึงจะเป็นอันใช้ได้

ข้อ 11 สภาของสมาคมนี้ จะมีห้องไว้สมุด สถานเล็กเชอร์ สนามกายกรรม ห้องสนทนา เป็นต้น ไว้เพื่อบำรุงความสุขสำราญของสมาชิกทั่วไป

ข้อ 12 ในสภานี้ จะมีสถานแจกยาให้ทานแก่คนป่วยไข้ ชรา อนาถา แม้นคนที่มาถึงแก่กรรมลง ก็จะช่วยจัดการปลงศพให้ตามสมควร

ข้อ 13 บรรดาเงินแคะที่เป็นคนชราอนาถา หรือหญิงหม้าย เด็กกำพร้าไม่มีกำลังพหณะ
ที่จะกลับไปยังบ้านเมือง สภานี้จะช่วยเป้นธุระออกค่าใช้จ่ายรายทางให้ตามควร'

กจช. ร.5.20/27 ข้ออาณัติสำหรับสโมสรเงินแคะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- มีสมาคมคนโศกเข้ามา และมีพวกสมาชิกอีกคนหนึ่งเห็นด้วย จะให้ผู้นั้นเข้าเป็นสมาชิกพิเศษก็ได้โดยมีกำหนด 3 เดือน สมาชิกพิเศษนั้นไม่มีหน้าที่จะโหวต.
- อัตราเงินเข้าเป็นสมาชิกแลเงินค่าบำรุงสโมสร ข้อ 5 ในการที่จะเข้าเป็นสมาชิกนั้น จะต้องเสียเงินเข้าสมาชิก ในขั้นต้นคือห้าหยัหรือหนึ่ง หรือคนหนึ่ง 50 บาท และจะต้องเสียเงินค่าเรียรายบำรุงสโมสรปีหนึ่งอย่างน้อยห้าหบละ 24 บาท ถ้าเป็นบุคคลคนละ 12 บาทล่วงหน้าเสมอทุกปีไป.
- ตั้งกรรมการจัดสโมสรแลตั้งสภานายกกับนายก ข้อ 6 ให้จัดตั้งสมาชิก 54 คนรวมทั้งสภานายก เลขานุการ เพรัญญิก เป็นกรรมการสำหรับจัดการของสภาสโมสร เมื่อจะประชุมจัดการต้องให้ประชุมพร้อมกันถึง 15 คน จึงจะนับว่าเป็นกรรมการคณะหนึ่งได้.
- กำหนดการประชุมแลคัดเลือกสมาชิกที่เคยเป็นกรรมการมาแล้วเป็นสภานายกแลนายก เลขานุการ เพรัญญิก ข้อ 7 กำหนดการประชุมธรรมดาของสโมสรนี้ ได้กำหนดปีละ 4 ครั้งคือในวันที่ 10 เดือนที่ 1 วันที่ 10 เดือนที่ 4 วันที่ 10 เดือนที่ 7 วันที่ 10 เดือนที่ 10 ข้างเงินเสมอทุกปีไป เพื่อจะได้ทำธุระการของสโมสร แต่การประชุมประจำปี ที่จะคัดเลือกตั้งสภานายกแลนายก เลขานุการ, เพรัญญิก, เป็นกรรมการสำหรับปีใหม่ต่อ ๆ ไป ต้องให้สมาชิกมาประชุมพร้อมกัน 50 คน จึงจะนับว่าเป็นคณะหนึ่งได้ ผู้ซึ่งจะตั้งเป็นสภานายกแลนายก, เลขานุการ, เพรัญญิก, นั้น จะต้องคัดเลือกเอาสมาชิกที่เคยเป็นกรรมการมาแล้วทั้งสิ้น.
- วิธีตั้งการประชุมพิเศษ ข้อ 8 บรรดาการของสโมสร จะต้องอยู่ในบังคับบัญชาของกรรมการ ซึ่งจะได้ประชุมพร้อมกันในเวลาหนึ่งเวลาใด เมื่อมีกิจการเกิดขึ้น เลขานุการ จะแจ้งให้พวกกรรมการทราบการที่จะประชุมนั้น สภานายกแลนายก มีอำนาจซึ่งจะเรียกกรรมการมาประชุมได้ เป็นหน้าที่ของสภานายกแลนายก จำเป็นจะต้องเรียกการประชุม เมื่อมีสมาชิกใด ๆ สองคนร้องขอให้ประชุม แต่จะต้องแจ้งเหตุการความมุ่งหมายที่จะประชุมกรรมการนั้น ให้เลขานุการทราบก่อนภายใน 48 ชั่วโมง เพื่อจะได้ประกาศหรือลงหนังสือพิมพ์ กำหนดการประชุม แจ้งเหตุผลแลความมุ่งหมายนั้นต่อไป ถ้าสมาชิกของสโมสร 10 คน พร้อมกันอยากจะต้องการประชุมพิเศษเมื่อไรแล้ว ให้มีหนังสือ แจ้งแก่เลขานุการอาทิตย์หนึ่งก่อน จึงจะตั้งการประชุมนั้นขึ้นได้.
- โหวตชี้ขาดคดีแลปัญหา ข้อ 9 ถ้ามีปัญหาคัดค้านกันอย่างใดเกิดขึ้นในที่ประชุมแล้ว ให้กรรมการเป็นผู้วินิจฉัยทุกเรื่อง ให้เป็นไปตามความเห็นที่พ้องกันโดยมาก เมื่อกรรม

กรรมการขาดประชุม
โดยไม่มีเหตุแก้ตัวถึง
สามครั้งจะต้องออก
จากหน้าที่กรรมการ

ให้ฉันทผู้อื่นมาประ
ชุมไว้แทนตัวไม่
ได้แลเงินค่าบำรุง
สโมสรค้างสมาชิก

หน้าที่กรรมการว่าง

อำนาจกรรมการชี้ขาด
ปัญหาแลตั้งอนุญาโต
ตุลาการ

การมีความเห็นแตกต่างกันเป็นสองพวก พวกละเท่า ๆ กัน ซึ่งจะชี้ขาดให้
เป็นไปตามฝ่ายใดยังไม่ได้ ก็ให้สภานายกที่เป็นประธานอยู่ในเวลานั้น
ไว้ต เช่น อย่างสมาชิกสามัญอีกคนหนึ่ง สุดแต่จะลงความเห็นห้องด้วย
ฝ่ายใดแล้ว จึงชี้ขาดให้ฝ่ายนั้นชนะ ถ้ามีเหตุจำเป็นสภานายกหรือนายก
ไม่อยู่ ให้คัดเลือกสมาชิกสามัญที่มาประชุมนั้น เป็นสภานายกชั่วคราวหนึ่ง.
ข้อ 10. ผู้ซึ่งเป็นกรรมการจะต้องมาประชุมเสมอทุกครั้ง เมื่อขัดข้อง จะ
มาประชุมไม่ได้คราวใด ให้ชี้แจงเหตุผลแห่งการขัดข้องนั้น มายัง
เลขานุการ ให้ทราบล่วงหน้าก่อนการประชุม 2 ชั่วโมงตามความสัจจริง
ถ้ากรรมการคนใดขาดไม่มาประชุมติด ๆ กันถึง 3 ครั้ง โดยไม่มี
เหตุแก้ตัวอันสมควรแล้วจำเป็นจะต้องขอให้ออกจากตำแหน่งหน้าที่กรรมการ
เสีย ถ้าขัดขืนไม่ยินยอมให้ออกจากตำแหน่งหน้าที่โดยดีแล้ว จะตัดชื่อผู้นั้น
เสียจากบัญชีกรรมการ พร้อมทั้งความเห็นชอบของกรรมการที่มีอำนาจ
ชี้ขาดได้.

ข้อ 11. ห้ามมิให้ห้างหรือบุคคลที่เป็นสมาชิกมอบฉันทให้ผู้อื่นมา ประชุมไว้ต
แทนตน หรือเงินค่าบำรุงสโมสรยังติดค้างแก่ห้างหรือบุคคลที่เป็นสมาชิกคน
ใดอยู่ ไม่นำมาชำระให้เสร็จแล้วก็ไม่อนุญาตให้ห้างหรือบุคคลที่เป็นหนี้เงิน
ค่าบำรุงสโมสรเกี่ยวข้องอยู่นั้น ทราบกำหนดที่จะต้องนำเงินมาชำระให้
ภายใน 1 เดือน เมื่อครบกำหนดแล้วไม่นำเงินมาชำระให้ ก็จะต้องงดมิ
ให้ผู้นั้นเป็นสมาชิกอีกต่อไป กับจะปิดประกาศชื่อสมาชิกที่ไม่ใช้เงิน ขอให้
ใช้เงินไว้ในสโมสรด้วย.

ข้อ 12. ถ้ามีหน้าที่กรรมการว่างเมื่อเวลาประชุมประจำปี ก็ให้ไว้ตกัน
เลือกหาคนอื่นตั้งผู้ใดให้เป็นกรรมการรองให้ครบคณะ หรือตั้งสภาสมาชิก
เป็นการพิเศษได้ทุกเมื่อ เพื่อจะได้ดำรงทำการทำรายงานยื่นชี้แจงแก่ที่ประ
ชุมต่อไป.

ข้อ 13. กรรมการผู้มีอำนาจที่จะชี้ขาดข้อวิวาท ในการค้าขายกัน
ซึ่งผู้เข้าสมาชิกนำมาขอให้วินิจฉัยนั้นได้ ทั้งมีอำนาจที่จะคัดเลือกสมาชิก 2
หรือ 3 คน ตั้งให้เป็นอนุญาโตตุลาการ ช่วยชี้ขาดข้อความได้ด้วยตามสมัย
อันสมควร เมื่อก่อนที่จะประชุมวินิจฉัยข้อวิวาท คู่วิวาททั้งสองฝ่ายต้องเซ็น
สัญญาตกลงจะปฏิบัติตามคำชี้ขาด ของอนุญาโตตุลาการนั้นก่อนแล้วจึงจะ

- ยอมซื้อขายเรื่องนั้นได้ ให้เลขานุการเก็บบรรดาสำเนาคำซื้อขายในเรื่องต่าง ๆ ไว้ยังสโมสร.
- ให้กรรมการจัดหาที่สำหรับประชุมสภาแลตั้งเสมียนพนักงานต่าง ๆ
เงินสำหรับจ่าย
- กำหนดเปิดออฟิศทำการแลนำที่ของเลขานุการเสมียนกับพนักงาน
- สรรพนากฎี
- สมาชิกลาต้องบอกเลขานุการแลใช้เงินค่าบำรุง
- สมาชิกเรลิเคนต์ที่ประจำอยู่เมื่อออกจากสภาแล้วจะสมัครเข้าใหม่เสียเงินในข้อ 3-5
- สโมสรมีอำนาจที่จะให้,
- ข้อ 14 ให้กรรมการจัดหาที่สำหรับประชุมสภาสโมสร ณ ที่หนึ่งที่ได้แล้วแต่ความสะดวก แลจัดหาคนมาตั้งเป็นเสมียนแลหาคนเก็บเงิน กับพนักงานอื่น ๆ ซึ่งจะทำการนั้นให้สภานายกคิดจ่ายเงินเดือน แลค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด สำหรับกองประจำการแผนกนี้ให้.
- ข้อ 15 เงินที่จะเอามาจ่ายในการตั้งกองประจำการสภาสโมสรเบ็ดเตล็ดนั้น ให้เอาเงินที่เก็บได้ตั้งจะกล่าวต่อไปนี้มาใช้ คือ เงินที่ผู้เข้าเป็นสมาชิก ค่าเรียรายบำรุงสโมสร กับที่มีผู้สมัครให้เป็นกำนันแลเรียรายโดยเป็นเงินหรือวัตถุสิ่งใดก็ดี ที่เป็นประโยชน์แก่สโมสรสถาน.
- ข้อ 16 กำหนดเวลาที่จะเปิดออฟิศทำการ ตั้งแต่เวลาเช้า 3 โมงไปจนถึงเวลาบ่าย 5 โมงทุกวัน ให้เลขานุการแลเสมียนพนักงานมาทำการตามหน้าที่ แลให้จดหมายเหตุการต่าง ๆ ไว้ในรายงานประจำวันด้วยทั้งสิ้นตามแต่สภานายกจะกำหนดให้ทำ ถ้าสมาชิกอยากจะรู้ข้อความสิ่งใด จะได้แจ้งให้ทราบ.
- ข้อ 17 ต้องมีบัญญัติเงินรายใช้จ่ายที่แบ่งกั แต่ต้องลงนามในการฝากเงินที่แบ่งกันั้น ในนามสภาของสโมสร ส่วนเช็กหรือคำสั่งจ่ายเงิน ให้สภานายกแลนายกเป็นผู้เซ็น แลติตราของสภาสโมสร การเก็บบัญญัติแบ่งกั ต้องตั้งกรรมการสองคนเป็นเจ้าพนักงานสำหรับตรวจบัญญัติ แล้วให้นำเสนอต่อที่ประชุม.
- ข้อ 18 ถ้าสมาชิกผู้ใดประสงค์จะลาออกจากสโมสรนี้ จะต้องบอกให้เลขานุการทราบ แลต้องใช้เงินค่าบำรุงสโมสรจนถึงสิ้นปีนั้น .
- ข้อ 19 ผู้ใดเป็นสมาชิกอยู่แต่ก่อนแล้ว เมื่อได้ลาออกจากสมาชิกไป ภายหลังจะขอเข้าเป็นสมาชิกอีกไม่ได้ เว้นไว้แต่จะได้รับอนุญาต ให้เข้าเหมือนเช่นสมาชิกใหม่ แลต้องเสียเงินตามความในข้อ 3 แลข้อ 5.
- ข้อ 20 สโมสรนี้มีอำนาจจะประชุมซื้อขายเมื่อมีเหตุสมควรให้สมาชิกผู้สมาชิกซึ่งประพฤติกการไม่ได้ออกเสียจากสโมสรก็ได้ โดยวิีตตกลงเห็นพร้อมกันมากถึง 3 ส่วน

- สมควรออกจากสโมสร ใน 4 ถ้ามีการประชุมในเรื่องนี้ จะต้องบอกให้เลขานุการทราบล่วงหน้าก่อน 14 วัน
- ส่งข่าวคราวในการ การสินค้า ข้อ 21 สโมสรนี้จะต้องมีหนังสือไปยังสโมสรสินค้า เมืองต่าง ๆ หรือที่ห่างสินค้าเมืองใดที่ไม่มีที่ประชุมสินค้า สโมสรก็จะต้องมีไปด้วยเหมือนกัน ขอให้หนังสือไปมายังสโมสรนี้ ในการถามข่าวคราวต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสินค้า
- ห้ามไม่ให้ประชุมปิดสินค้า ข้อ 22 ในสโมสรนี้ ห้ามไม่ให้ผู้ที่เข้ามาเป็นสมาชิก ประชุมปรึกษา นัดหมายอย่างหนึ่งอย่างใด ในการเรื่องปิดสินค้าต่าง ๆ ของประเทศหนึ่งประเทศใด.
- ห้ามการประชุมเกี่ยวข้อง ข้อ 23 ในสโมสรนี้ ห้ามไม่ให้สมาชิกผู้ใดปรึกษาการเรื่องหนึ่งเรื่องใดกับการปกครองบ้านเมือง, ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปกครองบ้านเมือง
- การเปลี่ยนแปลงแก้ไข ข้อ 24 ถ้าจะมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความหรือเพิ่มเติมข้อความ ในข้อบังคับนี้แต่ข้อหนึ่งข้อใดก็ดี จะต้องมีการประชุมใหญ่ให้เป็นที่ตกลงกันเสียก่อน'

'กจช. ร.5.น.8.7/11 ข้อบังคับสโมสรจีนพาณิชย์สถานในกรุงเทพฯ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง.

ข้ออาณัติความปรารถนา เรื่องตั้งสโมสรจีนสยาม

พวกเราขอมทราไปด้วยกันดีว่า บุคคลที่ต้องใช้กำลังเรี่ยวแรงหรือกำลังความคิดในการต่าง ๆ นั้น ถ้าไม่มีโอกาสเปลี่ยนอิริยาบถหรือบังเกิดความรื่นเริงบ้างแล้ว อาจเกิดโทษแก่ร่างกายของเราได้เพียงไร ก็เหตุการณ์ที่เราจะเปลี่ยนอิริยาบถหรือหาความรื่นเริงนั้น จะมีอะไรดีไปกว่าที่เรามีเวลาทำการแอ็กเซอร์ไซส์ หรือสมาคมกับเพื่อนฝูงที่คุ้นเคยกันแล้ว ? ด้วยการแอ็กเซอร์ไซส์นั้นอาจบ่งกันมิให้โรคภัยมาเบียดเบียนแลทำให้เกิดกำบังเรี่ยวแรงขึ้น ส่วนการสมาคมกับเพื่อนฝูงนั้น นอกจากทำให้ดวงจิตระเบิกบานแลผูกพันรั้งทางไมตรีให้สนิทสนมแล้ว ยังมีประโยชน์ในทางแลกเปลี่ยนวิชาความรู้ซึ่งกันแลกันด้วย เพราะเหตุนี้พวกเราจึงพร้อมใจกันจัดตั้งสมาคมนี้ขึ้น โดยหวังประโยชน์ดังกล่าวมาแล้ว แลถ้าภยานำสมาคมของเรานี้ได้เจริญวัฒนา จึงค่อยคิดจัดการให้เป็นคนประโยชน์แก่สาธารณชนตามที่พวกเราเคยปรารถกันมา เพื่อจะให้เป็นหลักถามั่นคง จึงพร้อมกันตั้งข้ออาณัตินี้ขึ้นไว้ สำหรับเป็นบรรทัดทางสืบไปภายหน้า

ข้ออาณัติของสมาคม

นามของสมาคม

ข้อ (1) นามของสมาคมนี้ ตามภาษาไทยให้เรียกว่า " สโมสรจีนกรุงเทพ ฯ " ภาษาจีนให้เรียกว่า " จงวาฮวยก้วน " ภาษาอังกฤษให้เรียกว่า " บางกอกไชนีสแอตโซซิเอชัน "

สถานที่สำหรับสมาคม

ข้อ (2) สถานที่สำหรับสมาคมนี้ตั้งอยู่ที่กรุงเทพ ฯ อันเป็นพระนครของประเทศสยาม

ความประสงค์

ข้อ (3) ความประสงค์ของสมาคมนี้ เพื่อการริเริ่มเรื่องสำหรับผู้เป็นสมาชิก แลกแลกเปลี่ยน วิชาความรู้ซึ่งกันและกัน กับทำการบางอย่างที่เป็นคุณแก่ประชาชนด้วย

กิจการสำหรับสมาคม

ข้อ (4) มีการประชุมกินเลี้ยง , การเล่นกายบริหาร, การเล่นดนตรี, การเล่นแข่งขันในทางฝีมือแลความคิด (เช่น หมากกรุกแลบิลเลียด) การเทศน์, การบูชาแลวิสาขนา, การเปรียบเทียบหรือสมัครสมานข้อนิพากันในระหว่างสมาชิกด้วยกันหรือคนภายนอก แลการที่เป็นคุณประโยชน์แก่ประชุมชนในบางอย่าง

สมาชิก

ข้อ (5) บุคคลที่จะเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมนี้ นอกจากนั้นบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปี, บุคคลที่สูบฝิ่นจนติด, บุคคลที่เคยรับพระราชอาญาถนมหันตโทษ, บุคคลที่เป็นโรคเรื้อนกุดถึง แลบุคคลที่หาเลี้ยงชีพโดยทางบำเรอกามเหล่านี้แล้ว ย่อมเป็นสมาชิกได้ทุกคน เว้นแต่ต้องมีสมาชิกเก่าสอง นายเป็นผู้นำรับรอง ก็ต้องลงทุนเบื้องต้นแลค่าบำรุงประจำเดือนตามความในข้อ 19 แห่งอาณัตินี้

ถ้าบุคคลที่สมัครเข้าเป็นสมาชิก แต่ตนอยู่นอกจังหวัดกรุงเทพ ฯ ไม่สามารถที่จะมาสมาคม ได้เสมอตั้งนี้ สมาคมจะยอมรับให้เป็นสมาชิกพิเศษ ผู้ที่เป็นสมาชิกพิเศษนั้นต้องประพฤติตามข้ออาณัตินี้ แลมีอำนาจแลประโยชน์เหมือนสมาชิกธรรมดาทุกประการ เว้นแต่จะไม่ถูกเลือกเป็นกรรมการหรือกรรมวาจาของสมาคมนี้

ข้อ (6) สมาชิกทุกคนมีอำนาจแลประโยชน์ในสมาคมนี้ เสมอกันหมด เว้นแต่สมาชิกคนใด ได้ออกจากสมาคม หรือติดค้างเงินค่าบำรุงตั้งแต่สามเดือนขึ้นไปแล้ว อำนาจแลประโยชน์นั้นจึงขาดสูญไป ส่วนเงินทุนเบื้องต้นของผู้นั้น ต้องเป็นพับแก่สมาคมจะเรียกเอาคืนไม่ได้

ข้อ (7) สมาชิกทุกคนมีอำนาจที่จะพาพวกน้องของตน อันไม่ใช่สมาชิกสองคนเข้ามาในที่สมาคมได้เสมอทุกเวลา แลมีอำนาจจะอาศัยสถานที่ของสมาคม สำหรับประชุมสโมสรจะเป็นการส่วนตัวหรือพวกน้องของตนในบางคราวก็ได้ เว้นแต่จะต้องได้รับอนุญาตจากที่ประชุมกรรมการเสียก่อน

ข้อ (8) สมาชิกคนใดมีพวกน้องที่เป็นสุภาพบุรุษอันมาจากทางไกล ถ้ามีความประสงค์จะ

อาไศรยพักในสมาคมนี้ชั่วคราวก็ได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตจากที่ประชุมเสียก่อน ส่วนค่าอาหารแลการอื่น ๆ ของผู้อาไศรยนั้น สมาชิกผู้ขออนุญาตต้องเป็นผู้รับผิดชอบเองทั้งสิ้น

ตำแหน่งกรรมการของสมาคม

ข้อ (9)	กรรมการของสมาคม	คือ:
	สภานายก	"
	อุปนายก	"
	เลขานุการ	"
	ผู้ช่วยเลขานุการ	"
	เหรัญญิก	"
	ผู้ช่วยเหรัญญิก	"
	ปฎิคม	"
	ผู้ช่วยปฎิคม	"
	บรรณารักษ์	"

รวม 9 นายด้วยกัน

ตำแหน่งกรรมวาจา

ข้อ (10) นอกจากตำแหน่งกรรมการที่กล่าวในข้อ 9 นั้น สมาชิกยังต้องเลือกกรรมวาจาหรือผู้แทนขึ้นอีก 9 นาย สำหรับเป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการ

ข้อ (11) กรรมการในตำแหน่งต่าง ๆ หรือกรรมวาจาที่กล่าวมาแล้วนั้น จะได้เลือกตั้งขึ้นในคราวมีประชุมใหญ่ประจำปี โดยคะแนนมากตามลำดับทุก ๆ ตำแหน่ง และมีกำหนดให้อยู่ในตำแหน่งนั้น ๆ หนึ่งปีหรือถ้าผู้ใดถูกเลือกซ้ำในปีต่อไปก็ได้ เว้นแต่ห้ามไม่ให้ผู้นั้นอยู่ในตำแหน่งนั้น ๆ เกินกว่าสามปีขึ้นไป

หน้าที่ของกรรมการ

ข้อ (12) สภานายกนั้นต้องรับผิดชอบในกิจการของสมาคมทั่วไป ถ้าสภานายกมีเหตุจำเป็นทำหน้าที่ไม่ได้ ก็ให้อุปนายกทำแทนชั่วคราว

เลขานุการ, มีหน้าที่ในการติดต่อหนังสือแลการนัดประชุม แลจัดการต่าง ๆ ของสมาคม โดยคำสั่งของสภานายก ถ้าผู้เป็นเลขานุการจะมาอยู่ประจำที่สมาคมไม่ได้ สมาคมยอมให้จ้างผู้หนึ่งผู้ใดมาเป็นผู้ช่วย แต่ความรับผิดชอบในหน้าที่คงอยู่กับผู้เป็นเลขานุการนั่นเอง

เหรัญญิก, มีหน้าที่รักษาหรือรับแลจ่ายเงินของสมาคม แลรายจ่ายรายใดถ้าเป็นเงินมากกว่า 20 บาทแล้ว ต้องได้รับลายเซ็นสั่งจ่ายเงินรายนั้น ๆ จากสภานายกจึงจะจ่ายได้

ปฎิคม, มีหน้าที่ดูแลต้อนรับสมาชิกหรือแขกอื่นที่จะมาสู่สมาคมเวลาที่มีการประชุมในงานต่าง ๆ หรือจัดการที่สมาคมเกี่ยวข้องกับแก่คนภายนอก

บรรณาธิการ, มีหน้าที่รักษาห้องสมุด หรือเสาะหาสำหรับตำราต่าง ๆ มาไว้เป็นสมบัติของสมาคม

หน้าที่กรรมวาจา

ข้อ (13) หน้าที่ของกรรมวาจาหรือผู้แทนนั้น นอกจากเป็นที่ปรึกษาของกรรมการแล้วยังมีหน้าที่ตรวจตราการทำงานต่าง ๆ ของสมาคมแลรับคำร้องหรือนำความเห็นขึ้นเสนอต่อที่ประชุม

การประชุมใหญ่พิเศษ

ข้อ (14) เมื่อครบกำหนดปีหนึ่ง ต้องมีการประชุมสมาชิกทั่วไป เพื่อสภานายกจะได้เสนอรายงานประจำปีนั้นต่อที่ประชุมใหญ่แลเพื่อให้พวกสมาชิกเลือกตั้งตำแหน่งกรรมการแลกรรมวาจาใหม่ด้วย

การประชุมใหญ่ประจำปี

ข้อ (15) ถ้ามีการจร เป็นการสำคัญซึ่งคณะกรรมการไม่มีอำนาจจะตกลงให้เด็ดขาดได้

เช่นมีเหตุจำเป็นจะต้องเลิกสมาคมหรือเป็นด้วยสมาชิกหรือกรรมการคนหนึ่งคนใดถูกกล่าวโทษว่าทำผิดสถานใด จะต้องให้ลาออกจากสมาชิกหรือตำแหน่งกรรมการตั้งนี้เป็นต้น ก็ให้มีการประชุมใหญ่พิเศษ แต่การที่จะให้มีการประชุมใหญ่พิเศษนั้น ต้องมีกรรมการสองในสามส่วน หรือพวกรวมสมาชิกสามในสี่ส่วน เห็นพร้อมกันจึงจะเรียกประชุมใหญ่พิเศษได้ แลการที่มีประชุมใหญ่พิเศษเช่นนี้ ต้องให้สมาชิกทราบล่วงหน้าอย่างน้อยสามวัน

อนึ่งไม่ว่าประชุมใหญ่ชนิดใด ต้องมีสมาชิกสามในสี่ส่วนมาในที่ประชุม จึงอาจชี้ขาดปัญหาที่หารือกันได้

ประชุมกรรมการ

ข้อ (16) การประชุมกรรมการนั้น จะเป็นเดือนละกี่ครั้งก็ได้ แต่ไม่ให้น้อยกว่าเดือนละครั้งหนึ่ง แต่ต้องมีกรรมการ 3 นายกรรวมจาก 4 นายมาในที่ประชุม การปกขานั้นจึงจะเป็นอันใช้ได้

ข้อ (17) การประชุมทุกชนิด ให้เลขานุการเป็นผู้นัดด้วยหนังสือ ถ้าถึงวันนัดผู้ที่มาประชุมไม่เต็มตามอัตราที่กำหนดไว้ ก็ให้เลื่อนการประชุมไปวันอื่นแล้วให้นัดใหม่ และในครั้งที่ 2 แม้ผู้ที่มาประชุมไม่เต็มอัตราอีก แต่ถ้ามีคณะกรรมการแลกรวมจากแลสมาชิกมาในที่ประชุมมากกว่า 21 คนขึ้นไปแล้ว ก็ให้นับว่าเต็มอัตรามีอำนาจชี้ขาดข้อปัญหาที่หารือกันได้

อนึ่งถ้ามีคำโต้แย้งกันขึ้นในที่ประชุมใด ๆ ก็ดี ให้ฟังตามความเห็นข้างฝ่ายมาก โดยตัดสินด้วยวิธีชুমือหรือลูกยี่ขึ้นก็ได้ แต่ถ้าเป็นเรื่องสำคัญจะต้องตัดสินกันด้วยคะแนน 2 กับ 1 ตั้งนี้แล้ว จึงค่อยใช้ลูกคะแนนดำขาว

รายงานประชุม

ข้อ (18) รายงานของการประชุมนั้นให้จดเพียงข้อตกลงกับนามของผู้ไปรไปศและนามของกรรมการก็พอ แต่ถ้าเป็นเรื่องสำคัญเมื่อมีผู้ร้องขอให้จดถ้อยคำอันโต้แย้งกันนั้น จึงต้องจดเป็นรายเล็ยัด

ทุนเบื้องต้นและบำรุง

ข้อ (19) สมาชิกเข้าใหม่ต้องลงทุนเบื้องต้นเป็นเงิน 20 บาท (ยี่สิบบาท) แลต่อไปต้องเสียค่าบำรุงเดือนละ 3 บาทเสมอทุกเดือน แต่ถ้าสมาชิกคนใดมีใจเอื้อเพื่อแก่สมาคมจะให้เงินบำรุงพิเศษอีกมากน้อยเท่าใดก็ได้ แต่มีให้หักล้างในรายเงินค่าบำรุงประจำเดือน ถ้าสมาชิกพิเศษให้ลงทุนเบื้องต้นขึ้นแรกเป็นเงิน 5 บาทกับค่าบำรุงประจำปี ๗ ละ 2 บาทเท่านั้น

ระเบียบในสมาคม

ข้อ (20) ห้ามไม่ให้ผู้หนึ่งผู้ใดเอาไครยสุพินหรือเล่นการพนันที่มีกฎหมายห้ามในสมาคม หรือพาหญิงนครโสเภณี เข้ามาในสถานที่ของสมาคม หรือเอาไครยสถานที่ของสมาคมสำหรับประชุมปรึกษาในกิจการที่มีความประสงค์ผัดกันกับสมาคมนี้เป็นอันขาด

ข้อ (21) ถ้าสมาชิกของสมาคมคนใดได้อาไครยสถานที่ของสมาคมสำหรับประชุมสโมสรตามข้อ 7 นั้น จะเป็นการส่วนตัวเองก็ดีหรือเป็นนายหน้าให้พวกพ้องก็ดี หรือสมาคมอื่นที่มีความประสงค์เหมือนกับสมาคมนี้ จะเอาไครยสถานที่ของสมาคมนี้แต่ส่วนหนึ่งส่วนใดสำหรับเป็นที่ประชุมก็ดี จะต้องเสียค่าปัยการให้สมาคมนี้ตามสมควร อนึ่งสมาคมยอมให้สมาชิกทุกคนยืมเอาหนังสือแลเครื่องใช้ของสมาคมไปอ่านใช้ได้มีกำหนดอย่างช้าไม่เกินกว่า 3 วัน แต่ถ้าหนังสือหรือเครื่องใช้นั้น สูญหายหรือบุบฉลายไป ผู้ยืมต้องรับผิดชอบ

ข้อ (22) นอกจากกิจการต่าง ๆ ที่กล่าวในข้อ 4 นั้น สมาคมยังมีอำนาจที่จะเรียกประชุมเพื่อหาหรือจัดการกุศลต่าง ๆ เมื่อมีผู้ไปร้องขึ้น เช่น การช่วยทุกคนเดี๋ยวหรือหลายคน, การตั้งโรงเรียน, การตั้งโรงพยาบาล, การตั้งห้องอ่านหนังสือเพนทาน, การกำจัดโรงร้าย, การตั้งกองดับเพลิง, การช่วยเจ้าหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยเหล่านี้เป็นต้น แต่ขอให้เข้าใจว่าการเหล่านี้เป็นการพิเศษ สุดแต่ความสมัครของบุคคล หาใช่เป็นการที่สมาชิกทุกคนจะต้องรับเป็นภาระไม่

ข้อ (23) ถ้าสมาชิกคนหนึ่งคนใดประพฤตินิชอบ อาจนำความเสื่อมเสียอย่างออกอุษมาสู่สมาคมโดยจะรอให้มีการประชุมใหญ่ไม่ทันแล้ว เมื่อที่ประชุมกรรมการเห็นสมควรจะกาชื่อของสมาชิกคนนั้นออกจากสมาคมแล้วเสียก่อน ภายหลังจึงค่อยเสนอต่อที่ประชุมใหญ่พิเศษก็ได้

การเลิกสมาคม

ข้อ (24) ถ้ามีเหตุจำเป็นอย่างหนึ่งอย่างใดจะต้องเลิกสมาคมนี้แล้ว ต้องให้ที่ประชุมใหญ่พิเศษเลือกตั้งคนหนึ่งหรือหลายคน เป็นผู้จัดการทรัพย์สินสมบัติของสมาคม ทรัพย์สินสมบัติของสมาคมที่เหลือจากการใช้จ่ายแล้ว ก็ให้ส่งไปอุดหนุนโรงเรียนหรือโรงพยาบาลที่เป็นสาธารณประโยชน์ จะเป็นแห่งหนึ่งแห่งใดก็สุดแล้วแต่ที่ประชุมจะเห็นสมควร แล้วให้โฆษณาลงในหนังสือข่าวรายวันให้ทราบทั่วกัน ห้ามไม่ให้เอาทรัพย์สินสมบัติมาแบ่งปันกันเป็นอันขาด

แก้ไขหรือเพิ่มเติมข้ออาณัติ

ข้อ (25) ข้อต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ ถ้าต่อไปภายหน้าเมื่อเห็นสมควรจะแก้ไขหรือเพิ่มเติมข้ออาณัติแต่ข้อหนึ่งข้อใดแล้ว ก็ให้พวกกรรมการนำขึ้นเสนอต่อที่ประชุมใหญ่พิเศษ เมื่อได้รับอนุญาตแล้วก็ให้แก้ไขหรือเพิ่มเติมได้

ข้ออาณัตินี้ข้าพเจ้าเซียวอุดแสงได้รับฉันทานุมัติให้เป็นผู้เรียบเรียง และได้เสนอต่อที่ประชุมใหญ่ แต่เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม รัตนโกสินทรศก 130 แล้ว และที่ประชุมใหญ่เห็นชอบได้อนุญาตให้ใช้เป็นข้ออาณัติสำหรับสมาคมนี้สืบไป

เซียวอุดแสง

ภาคผนวก จ.

พระราชบัญญัติสมาคม พ.ศ. 2457

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระมฤคกุลเกล้า
เจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ได้ทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทว่า
ในเวลานี้การตั้งสมาคมของประชาชนพลเมืองมีมากขึ้น ทรงพระราชดำริเห็นว่าสมควรจะจัดให้มี
ระเบียบการ จดทะเบียนของสมาคมเหล่านั้นไว้ ให้เป็นการมั่นคงสมควรแก่เวลาและสมัย
จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

นามพระราชบัญญัติ

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้ ให้เรียกว่าพระราชบัญญัติสมาคมพระพุทธศักราช 2457

มาตรา 2 ข้อสัญญาสำหรับตั้งสมาคมนั้น เป็นข้อสัญญาของบุคคลหลายคนด้วยกันยินยอม
พร้อมกัน เพื่อทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใดนอกจากการหาผลประโยชน์กำไรแบ่งปันกัน

ว่าด้วยการตั้งสมาคมและการจดทะเบียน

มาตรา 3 บรรดาสมาคมทุกสมาคมต้องมีข้อบังคับสำหรับสมาคมและต้องจดทะเบียน

มาตรา 4 ข้อบังคับของสมาคมนั้น อย่างน้อยต้องกล่าวถึงข้อความดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อของสมาคม
- (2) ความประสงค์ ซึ่งตั้งสมาคมขึ้น
- (3) ตำบลที่ตั้งสำนักใหญ่ของสมาคม
- (4) ข้อบังคับว่าด้วยการรับแลให้สมาชิกออกจากสมาคม
- (5) ข้อบังคับว่าด้วยวิธีจัดการของสมาคม โดยมีกรรมการ หรือสภานายกเป็น

ผู้จัดการ หรืออย่างไร

มาตรา 5 การขออนุญาตจดทะเบียนสมาคมนั้น ต้องขอเป็นลายลักษณ์อักษร และต้องมี
สมาชิกของสมาคมลงชื่อไม่ต่ำกว่า 3 คน กับต้องมีข้อบังคับของสมาชิกติดมาด้วย 3 ฉบับ

มาตรา 6 ที่ทำการจดทะเบียน สมาคมนั้น จะได้ตั้งขึ้นตามกฎหมายข้อบังคับของเสนาบดีเจ้า
กระทรวงผู้ปกครองท้องที่

มาตรา 7 การจดทะเบียนนั้น จะต้องจด ณ ที่ทำการจดทะเบียน ในแขวงเมืองซึ่งที่
สำนักใหญ่ของสมาคมนั้นตั้งอยู่

การสิ่งหนึ่งสิ่งใด ที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว ถ้าจะต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างไรอีก
ภายหลังก็ได้ หรือมีการอย่างอื่นที่พระราชบัญญัติข้อบังคับให้จดทะเบียนด้วยก็ดี ต้องจดทะเบียน ณ ที่
แห่งเดียวกันกับที่สมาคมนั้นได้จดทะเบียนไว้แต่เดิม

มาตรา 8 การจดทะเบียนนั้น บังคับว่าให้จดทะเบียนข้อความซึ่งกล่าวต่อไปนี้

- (1) ชื่อของสมาคม
- (2) วัตถุประสงค์ ซึ่งตั้งสมาคมขึ้น
- (3) ตำบลที่ตั้งสำนักใหญ่ของสมาคม
- (4) นาม ตำบลที่อยู่ แลการหาเลี้ยงชีพ ของผู้จัดการ

มาตรา 9 ในการขอจดทะเบียนนั้น ถ้าได้นำสรุพนหนังสือ และข้อความพิศดารตั้ง
ได้กล่าวไว้ในมาตรา 4-5 แล 8 นั้น มาแสดงโดยบริบูรณ์แล้ว และถ้าเจ้าพนักงานจดทะเบียนเห็น
ว่า บุคคลซึ่งจะเป็นผู้จัดการของสมาคมนั้น เป็นคนมีหลักฐาน มั่นคง สมควรกับหน้าที่แลประโยชน์
ของสมาคมนั้นแล้ว ก็จะสามารถให้จดทะเบียนได้

มาตรา 10 บุคคลผู้ใด มีความประสงค์ต้องการตรวจดู สรรพหนังสือสำคัญที่เจ้าพนักงาน
จดทะเบียนเก็บรักษาไว้ หรือต้องการหนังสือเอกสารทะเบียนของสมาคมก็ดี หรือต้องการสำเนา
หนังสืออื่น ๆ ที่เจ้าพนักงานจดทะเบียนอนุญาตให้ตรวจแลออกให้แก่ผู้นั้น ได้ตามความประสงค์
(เมื่อได้เสียค่าธรรมเนียมตามข้อบังคับ ซึ่งเสนาบดีผู้รับผิดชอบในการปกครองท้องที่กำหนดไว้แล้ว
ก็ให้ตรวจและขอได้

มาตรา 11 เมื่อได้จดทะเบียนสมาคมได้แล้ว ผู้จัดการของสมาคมนั้นจะได้รับหนังสือ
เอกสารทะเบียน 3 ฉบับแสดงว่า ได้จดทะเบียนแล้ว

มาตรา 12 เมื่อสมาคมใดได้จดทะเบียนแล้ว ให้ถือว่าสมาคมนั้นเป็นบุคคลโดย
นิติสมมติได้คนหนึ่งต่างหากจากบุคคลทั้งหลายที่รวมเข้าอยู่ในนั้น

ว่าด้วยวิธีจัดการของสมาคม

มาตรา 13 การแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมข้อบังคับของสมาคมนั้น ห้ามมิให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมเป็นอันขาด เว้นไว้แต่จะได้ประชุมสมาชิกของสมาคมตกลงเห็นพร้อมกันตามจำนวนที่มากหรือมีความปรากฏตกลงไว้ ในข้อบังคับมาก่อนแล้ว จึงจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมได้ ตามซึ่งข้อบังคับเดิมได้กำหนดไว้

ข้อความที่ได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมใหม่เช่นนี้ จะต้องคัดส่งมาสำหรับจดทะเบียน 3 ฉบับภายในกำหนด 35 วัน นับตั้งแต่วันที่ได้ประชุมสมาชิกตกลงแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมข้อบังคับนั้น

มาตรา 14 การเปลี่ยนผู้จัดการสมาคมนี้ ต้องจดทะเบียนเสียภายในกำหนด 35 วัน นับตั้งแต่วันที่ตกลงเปลี่ยนผู้จัดการใหม่ ถ้าเจ้านักงานทะเบียนไม่พอใจว่าผู้จัดการใหม่เป็นบุคคลอันมีหลักฐานสมควรตามมาตรา 9 แล้ว เจ้านักงานทะเบียนมีอำนาจที่จะไม่รับจดทะเบียนผู้จัดการใหม่ก็ได้

มาตรา 15 สรรพกิจธุระของสมาคมที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นนั้น ผู้จัดการสมาคมจะเป็นคนหนึ่งหรือหลายคนก็ตาม ต้องเป็นผู้จัดทำในนามของสมาคม

มาตรา 16 การสิ่งใดที่ได้ตกลงกระทำไว้ ในระหว่างผู้จัดการของสมาคมกับผู้อื่น ต้องให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยผู้จัดการแทน

มาตรา 17 แม้สมาชิกหรือผู้จัดการของสมาคม กระทำความผิดขึ้นในหน้าที่ หรือเพื่อความประสงค์ของสมาคมแล้ว สมาคมต้องรับผิดชอบต่อกันกับผู้กระทำความผิดนั้น

มาตรา 18 ถ้าสมาชิกของสมาคมใดต้องเสียเงินค่าบำรุงแล้ว ก็ให้ใช้เงินค่าบำรุงนั้นจะครบเมื่อกำหนดเสียเงินค่าบำรุงนั้น

มาตรา 19 อำนาจเป็นสมาชิกในสมาคมนี้ จะโอนให้คนอื่นไม่ได้

มาตรา 20 สมาชิกของสมาคมทุกคน จะออกจากสมาคมเมื่อใดก็ได้ แต่ต้องจ่ายเงินค่าบำรุงที่ค้างอยู่ให้จงครบบริบูรณ์จนถึงวันที่ออกจากสมาคมนี้

มาตรา 21 การรับผิดชอบของสมาชิกคนหนึ่งนั้น ให้มีกำหนดว่าไม่เกินกว่าจำนวนเงินค่าบำรุงที่สมาชิคนั้นค้างอยู่กับสมาคม เว้นแต่จะได้มีความปรากฏลงไว้ ในข้อบังคับเป็นอย่างอื่น

มาตรา 22 เจ้านักงานทะเบียนของสมาคมจะฟ้องร้องสมาชิกของสมาคมในการรับผิดชอบแทนสมาคมไม่ได้

มาตรา 23 ถ้าสมาคมใดได้ประชุมตกลงข้อความสิ่งใด ซึ่งเป็นการขัดข้องกับข้อบังคับของสมาคม หรือเป็นการผิดต่อกฎหมายก็ดี เมื่อมีสมาชิกของสมาคมใด หรืออัยการได้มาร้องต่อศาลแล้วศาลมีอำนาจอาจจะยกเลิกข้อความที่ตกลงกันไว้นั้นเสียได้ แต่การที่สมาชิกจะร้องต่อศาลเช่นนี้ ต้องร้องในกำหนดอย่าให้ช้าเกินกว่า 1 เดือน นับตั้งแต่วันที่ที่ได้ประชุมตกลงข้อความนั้น

ว่าด้วยการเลิกสมาคม

มาตรา 24 สมาคมนั้นจะต้องเลิกด้วยอาการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังแจ้งต่อไปนี้

- (1) ถ้ามีข้อบังคับของสมาคมว่า จะต้องเลิกสมาคมด้วยเหตุใดแล้ว ก็ต้องเกิดตามข้อบังคับนั้น
- (2) เมื่อตั้งสมาคมขึ้น ถ้ามีกำหนดว่าจะต้องเลิกสมาคมเมื่อใด สมาคมก็ต้องเลิกตามกำหนดนั้น
- (3) การตั้งสมาคมสำหรับเฉพาะทำการอย่างหนึ่ง เมื่อการนั้นเสร็จแล้วก็ต้องเลิกสมาคมนั้น
- (4) เลิกสมาคมโดยประชุมสมาชิกตกลงกันให้เลิก
- (5) เลิกโดยสมาคมล้มละลาย
- (6) เมื่อได้ประกาศให้เลิกสมาคมในหนังสือพิมพ์ราชกิจจานุเบกษา ตามความใน

ตรา 25

มาตรา 25 รัฐบาลอาจจะบังคับออกประกาศให้เลิกสมาคมใดได้ เมื่อมีเหตุดังกล่าวต่อไปนี้

- (1) เมื่อเห็นว่าความมุ่งหมายของสมาคมนั้นผิดต่อกฎหมาย หรือกลายเป็นผิดกฎหมาย
- (2) เมื่อเห็นว่าสมาคมจะจัดการต่อไปอีกไม่ได้ โดยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง
- (3) เมื่อเห็นว่าผู้จัดการของสมาคม ไม่ใช่เป็นผู้จัดการของสมาคมที่ได้จดทะเบียน
- (4) เมื่อเห็นว่าสมาคมนั้น มีแนวโน้มเป็นอันตรายต่อความสงบเรียบร้อยของสาธารณชน
- (5) เมื่อสมาคม หรือสมาชิก หรือผู้จัดการของสมาคม กระทำการผิดต่อกฎหมาย
- (6) เมื่อเห็นว่าบุคคลที่จดทะเบียนเป็นผู้จัดการของสมาคมนั้น ไม่มีหลักฐานสมควรจะเป็นผู้จัดการ ให้สมควรแก่ความมุ่งหมายและประโยชน์ของสมาคมนั้น

มาตรา 26 ถ้าสมาคมใดต้องเลิก ตามข้อบังคับในมาตรา 25 แล้ว รัฐบาลจะตั้งเจ้าพนักงานคนหนึ่งหรือหลายคน ให้เป็นผู้จัดการรักษาทรัพย์สินของสมาคมนั้นก็ได้

มาตรา 27 แม้ว่ามีเหตุผลเกี่ยวเนื่องถึงพระราชบัญญัติลักษณะหุ้นส่วนและบริษัท ร.ศ. 130 ด้วยประการใดแล้ว ก็ให้ใช้พระราชบัญญัตินั้นแก่การล้มละลายของสมาคมได้

มาตรา 28 เจ้าพนักงานผู้จัดการรักษาทรัพย์สินของสมาคมนั้น มีอำนาจบังคับให้สมาชิกใช้เงินค่าบำรุงของสมาคมที่ค้างอยู่จนถึงเวลาเลิกสมาคมนั้นได้จนครบ

มาตรา 29 เมื่อสมาชิกเลิกแล้ว ถ้ามีทรัพย์สินเหลืออยู่เท่าใด จะแบ่งให้แก่สมาชิกของสมาคมไม่ได้ หรือทรัพย์สินซึ่งเหลืออยู่นั้นจะต้องโอนไปให้แก่คนอื่นที่ไม่ใช่สมาชิก ซึ่งจะได้กำหนดตั้งไว้ ในข้อบังคับของสมาคม หรือซึ่งที่ได้ตกลงไว้ ในที่ประชุมสมาชิก

มาตรา 30 แม้ว่าในข้อบังคับของสมาคม หรือที่ประชุมสมาชิกของสมาคมไม่ได้กำหนดตั้งผู้รับมอบหมายทรัพย์สินนั้นไว้ ทรัพย์สินของสมาคมที่มีเหลืออยู่นั้น ต้องตกเป็นของหลวงทั้งสิ้น

วาทด้วยกำหนดโทษสำหรับความผิด

มาตรา 31 ถ้าสมาคมได้ตั้งขึ้น โดยไม่ได้นำความไปแจ้งขอจดทะเบียนต่อเจ้าพนักงานจดทะเบียนภายในเวลา ซึ่งกำหนดไว้ตามกฎหมายนี้แล้ว ท่านว่าสมาคมนั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับเป็นเงินไม่เกินกว่า วันละ 5 บาท เสมอทุกวันไปในระหว่างที่มีความผิดฐานไม่จดทะเบียนนั้น

มาตรา 32 บุคคลใดเป็นสมาชิกของสมาคมใดที่ไม่ได้จดทะเบียนท่านว่าผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับเป็นเงินไม่เกินกว่า 1000 บาท

บุคคลผู้ใด ซึ่งเป็นผู้จัดการของสมาคมที่มีได้จดทะเบียนผู้นั้นก็มีความผิดต้องจ้ระวางโทษปรับเป็นเงินไม่เกินกว่า 2000 บาท หรือจำคุกไม่เกินกว่า 5 ปี หรือทั้งปรับและจำคุกด้วย 2 สถาน

มาตรา 33 เมื่อรัฐบาลได้ประกาศให้สมาคมใดเลิกแล้ว ถ้าบุคคลใดฝ่าฝืนขึ้นเป็นสมาชิกของสมาคมนั้นอีกต่อไป ท่านว่าผู้นั้นมีความผิด ต้องระวางโทษปรับเป็นเงินไม่เกินกว่า (เท่ากับ ร.ศ. 110) หรือจำคุกไม่เกินกว่า 3 ปี หรือทั้งปรับและจำคุกด้วยทั้ง 2 สถาน

บุคคลผู้ใดยังคงเป็นผู้จัดการของสมาคมที่ได้ประกาศให้เลิกแล้ว ผู้นั้นก็มีความผิดต้องระวางโทษปรับเป็นเงินไม่เกินกว่า (ร.ศ. 110) หรือจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งปรับและจำคุกด้วยทั้ง 2 สถาน

มาตรา 34 ผู้ใดต้องคำพิพากษาให้ลงโทษ โดยได้กระทำผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ซ้ำกันในระหว่าง 1 ปี ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ซ้ำอีกเท่าหนึ่ง สำหรับความผิดครั้งก่อนและครั้งใหม่นั้น

มาตรา 35 พระราชบัญญัติสมาคมนี้ ไม่ขัดกับการลงโทษผู้กระทำความผิดตามเข้าอั้งยี่ ตามกฎหมายลักษณอาญามาตรา 177 ถึง 182

ว่าด้วยการรอเวลาใช้พระราชบัญญัติ

มาตรา 36 สมาคมใดซึ่งตั้งอยู่ก่อนวันตราพระราชบัญญัติสมาคมนี้แล้ว อนุญาตให้เวลาแก่สมาคมนั้นที่จะปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ได้ภายในกำหนด 3 เดือน นับตั้งแต่วันที่ได้ประกาศพระราชบัญญัตินี้เป็นต้นไป

ว่าด้วยการรักษาพระราชบัญญัติ

มาตรา 37 ให้เสนาบดีผู้ปกครองท้องที่ เป็นเจ้าหน้าที่รักษาพระราชบัญญัตินี้ และเป็นผู้มีอำนาจออกข้อบังคับวางระเบียบการให้ดำเนินไปตามพระราชบัญญัติ และกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมจดทะเบียน ค่าขอตรวจจดทะเบียน และค่าคัดสำเนาหนังสือสำคัญต่างๆ เมื่อข้อบังคับและอัตราค่าธรรมเนียม นั้นได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต และได้ประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของพระราชบัญญัตินี้

ประกาศประมาณวันที่ 27 พฤษภาคม พระพุทธศักราช 2457 เป็นวันที่ 1296 ในรัชกาลปัจจุบันนี้

กฎข้อบังคับ

การจดทะเบียนสมาคมตั้งแต่พระราชบัญญัติ

พระพุทธศักราช 2457

เจ้าพระยายมราช เสนาบดีราชดำริเห็นชอบตามกฎข้อบังคับโครงการโปรดเกล้าฯ ว่า
มาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติสมาคม พระซึ่งตั้งขึ้นตามความนั้นแล้ว จึงประกาศให้ทราบทั่วกัน
ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ให้กำหนดที่ทำการจดทะเบียน ตามความในมาตรา 6 มาตรา 7 สำหรับในมณฑล
หลวงกรุงเทพ ดังนี้คือ

ในเขตชั้นในกรุงเทพมหานคร 25 ตำบล ตามประกาศกำหนดเขตลงวันที่ 14 สิงหาคม
ร.ศ. 2452 ให้จดทะเบียน ณ ที่ทำการกรมกองตระเวนกระทรวงนครบาล และให้ผู้บังคับการ
กรมกองตระเวนเป็นเจ้าพนักงานทะเบียน ตามพระราชบัญญัตินี้

ในเขตอำเภอชั้นนอกของกรุงเทพมหานคร คือ อำเภอบางซื่อ, บางเขน, บางกะปิ,
ตลิ่งชัน, ภาษีเจริญ, หนองแขม, บางขุนเทียน, ราชบุรณะ รวม 8 อำเภอ ให้จดทะเบียนที่
กรมอำเภอ กระทรวงนครบาล และให้เจ้ากรมอำเภอเป็นเจ้าพนักงานจดทะเบียน ตามความ
ในพระราชบัญญัตินี้

ข้อ 2 บรรดาคำร้องขอจดทะเบียน ให้เขียนลงในแบบพิมพ์ยื่นต่อเจ้าพนักงานทำเป็น 3
ฉบับ พร้อมด้วยข้อบังคับของสมาคม ซึ่งมีข้อความครบถ้วนตามความในพระราชบัญญัติมาตรา 4
มาตรา 5 และมาตรา 6

ข้อ 3 การเซ็นชื่อ ในคำร้องขอทุกอย่าง ตัวสมาชิกผู้ยื่นคำขอจะต้องเซ็นต่อหน้าพนักงาน
หรือนายอำเภอท้องที่ ได้เห็นการเซ็นชื่อนั้นและลงชื่อไว้เป็นพยานด้วย

ข้อ 4 ให้เจ้าพนักงานเรียกค่าธรรมเนียมสำหรับการจดทะเบียน และอย่างอื่นฯ ในอัตรา

ข้อ 5 เมื่อเจ้าพนักงานได้รับจดทะเบียนสมาคมใด ได้ให้หนังสือเอกสารแสดงการที่ได้
รับจดทะเบียน ตามความในมาตรา 11 เสร็จแล้ว ให้ส่งรายงานการจดทะเบียนโดยยะไปยัง
เสนาบดีกระทรวงนครบาล ประกาศในหนังสือพิมพ์ราชกิจจานุเบกษา ตามแบบรายงานท้าย
กฎข้อบังคับนี้

ข้อ 6 เจ้าพนักงานทะเบียนก็ดี หรือผู้หนึ่งผู้ใด ซึ่งเสนาบดีกระทรวงนครบาลจะได้ตั้ง
ขึ้นไว้เป็นพิเศษสำหรับการเรื่องนั้น มีอำนาจที่จะรับรองสำเนาหนังสือการคัดลอกต่างๆ ตาม
ความในมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัตินี้

ข้อ 7 ผู้ใดผู้หนึ่งจะขอตรวจดูถ้อยคำสำนวนอย่างใดก็ได้ ในเวลาเปิดที่ทำการ แต่ห้ามมิให้คัดลอกข้อความโดยกริยาอาการอย่างใด ๆ ไม่ได้เป็นอันขาด เมื่อจะต้องการคัดข้อความอันใด ก็ให้ชี้ข้อที่ต้องการแก่เจ้าพนักงานทะเบียน

ข้อ 8 เป็นหน้าที่ของผู้ยื่นคำร้องจะต้องระวังเรียกใบเสร็จจากเจ้าพนักงาน สำหรับการได้ยื่นคำร้อง และการที่ได้เสียเงินค่าธรรมเนียมไป

ข้อ 9 ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานทะเบียนทุกแห่ง เมื่อมีความเห็นว่าผู้ใดผู้หนึ่งได้กระทำความผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ ก็ให้รายงานไปยังเสนาบดีกระทรวงนครบาลโดยเร็ว

กฎให้ไว้ ณ วันที่ 29 พฤษภาคม พระพุทธศักราช 2457

(ลงนาม) ยมราช

เสนาบดีกระทรวงนครบาล

(ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ๙ วันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ.2453)

อัตราค่าธรรมเนียมซึ่งเกี่ยวข้องการจดทะเบียนสมาคม

1. ค่าจดทะเบียนตั้งสมาคม 25 บาท
2. ค่าขอแก้ทะเบียนหรือเพิ่มเติมคราวละ 5 บาท
3. ค่าขอจดทะเบียนเลิกสมาคม 25 บาท
4. ค่าขอตรวจทะเบียนสำหรับผู้ตรวจคน 1 เรื่องๆ ละ 1 บาท
5. ค่าขอคัดข้อความในทะเบียน 100 คำแรก 1 บาท ทุก ๆ ร้อย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ฉ

สโมสรพาณิชย์การฝรั่งเศสแลจีนในกรุงสยาม
ด้วยลักษณะแลความประสงค์ของสโมสร

สมาคมหนึ่งซึ่งตั้งขึ้นในกรุงเทพฯ แลอยู่ในความควบคุมของสถานทูตฝรั่งเศส ณ กรุงสยาม สมาคมนั้นมีชื่อว่าสโมสรพาณิชย์การฝรั่งเศสแลจีน ซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบล.....เพื่อทนุบำรุงสินค้าระหว่างประเทศฝรั่งเศสและประเทศราชฝรั่งเศสกับประเทศสยามให้ดำเนินยิ่งขึ้นสู่ความเจริญ เพื่อชี้แจงปัญหาแลความประสงค์ให้รู้ยิ่งขึ้น แลแนะนำเหตุผลแลวิธีดำเนินการแลกเปลี่ยนให้สะดวกขึ้น เพื่อชี้แจงแลรายงานถึงสินค้าขาเข้า แลประกาศซื้อขายราคาสินค้าขาออก เช่น ข้าว ไม้ยางจะส่งต่าง ๆ หนึ่ง เขา พริกไทย แลอื่น ๆ แลชี้แจงถึงประเภทสินค้าที่ห้างค้าขายจะส่งเข้ามาจำหน่าย สโมสรพาณิชย์การมีหน้าที่ช่วยเหลือในการตั้งบริษัทเดินเรือแลบริษัทหัตถกรรม แลวิชาช่างต่าง ๆ ช่วยในการตั้งโรงเรียนวิชาต่าง ๆ เพื่อเข้าเรียกรายไปช่วยสมาคมซึ่งเป็นธุระในการผูกเข็ญภัยต่าง ๆ เพื่อสร้างหรือบำรุงโรงพยาบาลแลช่วยในการบุญต่าง ๆ

สโมสรจะจัดการให้มีรายงานโต้ตอบแห่งสโมสรพาณิชย์การอื่น ๆ ในประเทศฝรั่งเศสแลประเทศราชฝรั่งเศส แลจะส่งไปมาทางสถานทูตฝรั่งเศสในกรุงสยาม เพื่อได้รับรายงานและนำในทางเจริญของสินค้าในประเทศสยามแลแลกเปลี่ยนรายงานราคาขึ้นลงของสินค้าราคาเงิน ราคาค่าระวางเรือของประเทศต่าง ๆ ซึ่งมีเกี่ยวข้องกับสโมสร

สโมสรมีหน้าที่ ๆ จะจัดการเปรียบเทียบคดีฤการวิวาทระหว่างสมาชิกได้ เมื่อคู่วิวาทมาร้องขอให้สโมสรจัดการเปรียบเทียบให้ สโมสรจะมอบให้กรรมการของสโมสรหรือตั้งอนุญาโตตุลาการเปรียบเทียบให้ปรองดองกันโดยยุติธรรม สโมสรจะตั้งให้มีทนายความ ไว้ผู้หนึ่งเพื่อหาฤาแลเป็นธุระต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องการค้าขายของสมาชิก ฤาเมื่อสมาชิกผู้ใดมีธุระส่วนตัวจะใช้ทนายของสโมสรให้เป็นธุระของตนตามโรงศาลก็ได้ สโมสรจะเป็นธุระแนะนำแลทำความสะดวกให้แก่สมาชิกทุกคนในการเกี่ยวข้องกับสถานที่ทำการของรัฐบาลหรือกรมแลกระทรวงใด ๆ ทั้งจะนำประกาศแลกฎหมายข้อบังคับของบ้านเมืองซึ่งออกทุกครึ่งคราวให้สมาชิกรู้ทั่วกัน เพื่อจะได้ปฏิบัติตาม

คณะกรรมการสมาชิกของสโมสรพาณิชย์การฝรั่งเศสแลจีนในกรุงสยาม คือ

สมาชิกสามัญ

สมาชิกพิเศษ

บรรดาชาวฝรั่งเศสแลจีนอยู่ในความปกครองของรัฐบาลฝรั่งเศสในกรุงสยาม เมื่อมีความสมัครจะเข้าเป็นสมาชิกของสโมสรแล้ว ต้องเป็นผู้ที่มีอายุสมควร แลต้องเป็นผู้ที่มีชื่อในทะเบียนที่สถานทูตฝรั่งเศสในกรุงเทพ ฯ หรือตามสถานกงสุลฝรั่งเศสในหัวเมืองใดหัวเมืองหนึ่งในประเทศสยาม จะรับเข้าเป็นสมาชิกสามัญ นอกจากที่กล่าวมาแล้วจะรับเข้าเป็นสมาชิกพิเศษทั้งสิ้น

เมื่อผู้ใดจะเข้ามาสมัครเป็นสมาชิกสามัญหรือพิเศษก็ตามต้องมีผู้แนะนำรับรองสองคน ซึ่งได้เป็นสมาชิกสามัญแล้ว แลจะต้องได้รับความยินยอมของคณะกรรมการด้วย บรรดาสมาชิกสามัญแลพิเศษ เมื่อสโมสรยอมรับให้เข้ามาเป็นสมาชิกได้จะต้องเสียเงินขึ้นต้น 50 บาท แลค่าบำรุงอีกเดือนละ 10 บาท แลต้องจ่ายล่วงหน้าทุก 6 เดือนเสมอไป

สมาชิกสามัญเท่านั้นที่จะมีเสียงโหวตได้ในที่ประชุมกรรมการ

บรรดาสมาชิกซึ่งไม่ได้เสียเงินค่าบำรุงตามซึ่งได้กำหนดไว้ มิใช่หรือผู้ใดที่ฝ่าฝืนข้อบังคับแลประพฤติตนไม่สมควรจะรับไว้เป็นสมาชิกของสโมสร กรรมการมีอำนาจชี้ขาดให้ผู้นั้นออกจากคณะของสมาชิกเสียได้

กรรมการจัดการของสโมสรพานิชการนี้มีคณะอยู่ 20 คนต้องเป็นผู้ที่ได้รับเลือกตั้งในที่ประชุมใหญ่ประจำปี คณะกรรมการนี้จะต้องเลือกตั้งกันใหม่ทุก ๆ ปี แลอาจถูกเลือกตั้งขึ้นใหม่ก็ได้ คณะกรรมการนี้เป็นหน้าที่จะเลือกตั้งกรรมการอำนวยการภายในของสโมสรได้เอง เช่น นายก 1 อุปนายา 2 เหรียญิก 1 เลขานุการ 1 จะอนุญาตให้สองคนในห้างยี่ห้อหรือบริษัทเดียวกันเข้ามารับหน้าที่เป็นกรรมการด้วยกันไม่ได้

ปัญหาโต้เถียงต่าง ๆ แลการตั้งกรรมการต้องตกลงกันในที่ประชุมใหญ่ ซึ่งมีคณะสมาชิกสามัญมาในคราวประชุมไม่ต่ำกว่าครึ่งจำนวนของสมาชิกสามัญทั้งหมด การประชุมของคณะกรรมการเพื่อหาฤกษ์ตกลงในการสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็จะต้องมีกรรมการมาประชุมไม่ต่ำกว่า 12 คน ถึงจะเป็นคณะได้ ในการเฉลี่ยคะแนนประธานกรรมการมีเสียงเต็ม

การดำเนินการของสโมสร

การประชุมธรรมดาของสมาชิกแลกรรมการสโมสรพานิชการจะประชุมกันเมื่อใดก็ได้ เมื่อเห็นสมควรแลจำเป็น แลการประชุมใหญ่ประจำปีจะเรียกประชุมในเดือนมกราคม เป็นหน้าที่ของเลขานุการที่จะออกประกาศและออกใบเชิญให้สมาชิกรู้จักข้อความของการประชุมนั้นทั่วกัน ตามเวลาสมควร

การแก้ไขข้อบังคับ ข้อคัดค้านฎาปัญหาในการค้าขายทั้งหลาย วิธีดำเนินการต่าง ๆ ซึ่งสมาชิกผู้หนึ่งๆหลายคนฎากรรมการของสโมสรพาณิชย์การมีความประสงค์จะแสดงขึ้นในที่ประชุม ต้องนำเสนอเลขานุการของสโมสรเสียก่อน เพื่อจะได้ลงในสมุดแลเสนอต่อที่ประชุมในวันนัด ในการประชุมคราวนั้นจะได้หารือแลตกลงได้ก็จำเพาะแต่เรื่องที่ได้จัดลงในสมุดก่อนเท่านั้น

กรรมการอำนาจการของสโมสรมีหน้าที่ ๗ จะตั้งแลถอดพนักงานเสมียน สั่งการให้จ่ายตรวจบัญชี และแนะนำโต้ตอบ รับรายงานร้องทุกข์แลคำคัดค้านของสมาชิก ตั้งข้อบังคับเพิ่มเติมใหม่ชั่วคราว แลคัดรายงานการดำเนินของสโมสร เสนอต่อท่านราชทูตฝรั่งเศสประจำกรุงเทพฯ เพื่อท่านได้นำส่งต่อไปให้คณะอื่น

นายกหรืออุปนายกคนใดคนหนึ่ง เมื่อเห็นสมควรจะเรียกประชุมพิเศษหรือประชุมใหญ่ เมื่อใดก็อาจเรียกได้ ถ้าแม้นายกไม่อยู่หรือมีเหตุขัดข้องอย่างไรแล้ว อุปนายกจัดการเรียกได้

เลขานุการมีหน้าที่จดรายชื่อของสมาชิกทุกคน ตรวจจัดการภายในของสโมสร เป็นธุระจัดทำใบเชิญประชุม ลงแจ้งความต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์ ส่งแลรับหนังสือโต้ตอบต่าง ๆ จดรายงานของกรรมการ บังคับบัญชาเสมียนแลคนใช้ในสโมสรทั้งสิ้น

เหรัญญิกมีหน้าที่ ๗ จะรับแลจ่ายเงินในสโมสรต่าง ๆ ซึ่งกรรมการเห็นควร รักษาตราของสโมสรพาณิชย์การ รักษาตัวบัญชีใบรับแลจ่ายเงิน

สโมสรพาณิชย์การฝรั่งเศสแลเงินในกรุงเทพฯ จะเปิดบัญชีฝากเงินรายวันหรือประจำวัน กับแบงก์ใดแบงก์หนึ่ง เชื่อกำจ่ายเงินต้องประทับตราของสโมสรพาณิชย์การ แลเซ็นชื่อของเหรัญญิก ถ้าแม้เงินเป็นจำนวนเงินเกินกว่า 100 บาทแล้ว นายกหรืออุปนายกคนใดคนหนึ่งต้องเซ็นชื่อลงในเช็คด้วย ขึ้นเช็คก็ให้ทำขึ้นเดียวกัน เว้นแต่การรับแลจ่ายเงินต่ำกว่า 100 บาท

สโมสรพาณิชย์การฝรั่งเศสแลเงินจะเลิกได้ก็แต่เมื่อสถานทูตฝรั่งเศสถอนการควบคุมเท่านั้น เมื่อได้เลิกแล้ว เงินที่ยังคงอยู่เป็นสมบัติของสโมสรนั้นต้องมอบให้.....

สโมสรพาณิชย์การฝรั่งเศสแลเงินในสยามนี้ จะขอจดทะเบียนที่รัฐบาลสยามตามข้อบังคับของประกาศจดทะเบียนสโมสรสมาคม พ.ศ. 2457

กรุงเทพฯ ๗ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2459

สำเนาฉบับนี้ ได้ตรวจทานถูกต้องกับต้นฉบับเดิมแล้ว

นายพันตำรวจตรี

ลงนามแทนเจ้ากรมกองสารบรรณ^๑

^๑ กข. ร.6 น.26/3 สโมสรพาณิชย์การฝรั่งเศสแลเงินในกรุงเทพฯ

ภาคผนวก ช

ข้อบังคับของสมาคม กว๋องสิ่วนามสมาคม

(1) นามของสมาคมนี้มีชื่อตามภาษาจีนว่า "กว๋องสิ่วห่วยกัน" ภาษาไทยเรียกว่าสมาคมกว๋องสิ่ว ภาษาอังกฤษเรียกว่า "KWONG SIEW ASSOCIATION"

วัตถุประสงค์

(2) วัตถุประสงค์ของสมาคม-บำรุงมิตรภาพและสามัคคีธรรม, แลกเปลี่ยนความรู้, ช่วยเหลือการกุศลและมรณะกรรม, จัดตั้งและบำรุงโรงเรียน, โรงพยาบาล, สุสานและการกีฬา ระหว่างชาวจีนกวางตุ้ง.

สถานที่ของสมาคม

(3) สถานที่ของสมาคมตั้งอยู่เลขที่ 391 ถนนเจริญกรุง อำเภอป้อมปราบฯ จังหวัดพระนคร

สมาชิก

(4) ชาวจีนกวางตุ้งคนใดที่จะสมัครเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมนี้ ต้องยื่นใบสมัครต่อเลขานุการของสมาคมพร้อมด้วยมีสมาชิกของสมาคมเป็นผู้แนะนำ 2 นาย เมื่อที่ประชุมกรรมการได้ลงมติยินยอมแล้ว จึงจะนับว่าเป็นสมาชิกโดยถูกต้อง และต้องปฏิบัติตามข้อบังคับของสมาคมทุกอย่างประเภทสมาชิกของสมาคมได้จำแนกออกดังต่อไปนี้

ก. สมาชิกสามัญ ได้แก่บุคคลหรือห้างร้านที่เป็นชนชาวจีนกวางตุ้งซึ่งชำระเงินค่าธรรมเนียมเข้าเป็นสมาชิกครั้งแรกเป็นเงิน 2 บาท และค่าบำรุงรายเดือน ๗ ละ 1 บาท

ข. สมาชิกวิสามัญ ได้แก่บุคคลหรือห้างร้านที่มีไซชาวเงินวางตั้ง ซึ่งยินดีส่งค่าบำรุงให้แก่สมาคมเป็นรายปี ๗ ละ 6 บาทหรือมากกว่า

ค. สมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่บุคคลผู้มีเกียรติและชื่อเสียงกับอาจทำความดีให้แก่สมาคมนี้ เมื่อที่ประชุมกรรมการได้ลงมติรับรองแล้ว จึงจะเชิญเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ของสมาคมได้

สิทธิและประโยชน์ของสมาชิก

(5) บุคคลที่เป็นสมาชิกย่อมมีสิทธิและรับประโยชน์ตามข้อบังคับของสมาคม เว้นไว้แต่สิทธิการเลือกตั้งและการรับเลือกตั้งย่อมมิได้และเพาะสมาชิกสามัญเท่านั้น

หน้าที่ของสมาชิก

(6) บุคคลที่เป็นสมาชิกต้องมีหน้าที่ปฏิบัติตามข้อบังคับต่อไปนี้

- ก. รักษาข้อบังคับของสมาคม
- ข. ปฏิบัติให้เป็นที่ยกต้องตามระเบียบของสมาคม
- ค. สนับสนุนกิจการใด ๆ ของสมาคมที่จะดำเนินไป
- ง. ส่งเงินค่าบำรุงให้แก่สมาคม

การลาออกจากสมาชิกภาพ

(7) สมาชิกคนหนึ่งคนใดที่มีความประสงค์จะขอลาออกจากการเป็นสมาชิก ให้ยื่นใบลาพร้อมด้วยแสดงเหตุผลต่อที่ประชุมกรรมการ และชำระเงินค่าบำรุงที่ติดค้างอยู่ให้สิ้นเชิง จึงจะลาออกได้ ถ้าปรากฏว่าสมาชิกที่ได้ประพฤติดิตตามข้อที่กล่าวต่อไปนี้ จะถือว่าขาดจากการเป็นสมาชิก

ก. ทำความเสียหายต่อชื่อเสียงหรือกิจการของสมาคม ซึ่งที่ประชุมกรรมการลงมติให้ถอนชื่อออกจากสมาชิกภาพ

ข. ไม่ได้ส่งค่าบำรุงเป็นเวลาตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไปโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร

ว่าด้วยการจัดการ

(8) ให้ทำการเลือกตั้งจากสมาชิกสามัญขึ้นเป็นคณะกรรมการดำเนินกิจการของสมาคม 9 นาย และให้กรรมการทั้ง 9 นายนี้ เลือกตั้งนายกขึ้นหนึ่งนาย อุปนายก 2 นาย เหรัญญิก 1 นาย เลขานุการ 1 นาย และกรรมการ 5 นาย โดยไม่ขอรับผลประโยชน์เป็นการตอบแทน

หน้าที่ของกรรมการ

- (9) กรรมการจะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนดังนี้คือ
- ก. นายก มีหน้าที่เป็นผู้แทนของสมาคมในส่วนกิจการภายนอก และดำเนินการควบคุมกิจการต่าง ๆ ภายในสมาคม กับมีอำนาจเรียกประชุมอนุกรรมการประเภทต่าง ๆ ของสมาคม
 - ข. อุปนายก มีหน้าที่ช่วยเหลือนายก และดำเนินการแทนนายกในเวลานายกไม่อยู่
 - ค. เหรัญญิก มีหน้าที่รับและจ่ายเงินของสมาคม
 - ง. เลขานุการ มีหน้าที่รักษาเอกสารต่าง ๆ ของสมาคม และโต้ตอบจดหมายกับนัดหมายการประชุม โดยได้รับความมอบหมายจากนายก

อนุกรรมการประเภทอื่น ๆ

(10) นอกจากคณะกรรมการที่ได้กล่าวมาแล้ว ให้ตั้งอนุกรรมการประจำแผนกช่วยดำเนินกิจการประเภทอื่น ๆ ของสมาคม ส่วนระเบียบการจัดตั้งอนุกรรมการนั้นจะตราระเบียบอีกต่างหากแต่ต้องที่ประชุมกรรมการเห็นพ้องด้วย

(11) กรรมการที่ได้รับเลือกตั้งแล้วมีอายุครั้งละ 2 ปีและกรรมการทุกคนอาจมีสิทธิที่จะได้รับการเลือกตั้งอีก เมื่อครบกำหนดแล้ว

(12) เมื่อปรากฏว่ากรรมการคนหนึ่งคนใดไม่ได้อยู่ในตำแหน่งครบตามจำนวน ก็ให้บรรดากรรมการสำรองเข้าซ่อมตำแหน่งที่ว่างอยู่นั้น

การประชุม

(13) การประชุมสมาชิกให้แยกประเภทดังต่อไปนี้

ก. การประชุมสมาชิกสามัญ

ข. การประชุมสมาชิกวิสามัญ

การประชุมสมาชิกสามัญ ให้นัดประชุมกันภายในเดือนกุมภาพันธ์ ทุก ๆ ปี คือให้เสนอกิจการของสมาคมที่ได้ผ่านมา และสำรวจบัญชีรายรับรายจ่ายของสมาชิกปีที่แล้ว กับหาหรือกิจการอื่น ๆ ทั่วไป

การประชุมวิสามัญนั้น เมื่อกรรมการเห็นว่ามีความจำเป็นหรือโดยคำขอร้องของสมาชิก ซึ่งมีจำนวนตั้งแต่ 25 คนขึ้นไป ให้นายกกรรมการนัดประชุมได้

ค. ให้มีการประชุมกรรมการเดือนละหนึ่งครั้ง แต่ถ้าหากมีความจำเป็นก็ให้นายกเรียกประชุมได้ตลอดเวลา

ง. การประชุมอนุกรรมการประเภทอื่น ๆ ไม่มีกำหนดเวลา เมื่อมีกิจธุระที่จะต้องหาหรือกันแล้ว ก็ให้เรียกประชุมได้ตลอดเวลา

(14) การประชุมสมาชิกทั่วไปต้องมีจำนวนสมาชิกเข้าประชุมตั้งแต่ 30 คนขึ้นไป และการประชุมกรรมการต้องมีจำนวนกรรมการเข้าประชุมไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวน จึงจะนับว่าครบองค์ได้และการลงมติก็ให้ถือเอาเสียงของสมาชิกมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเกณฑ์

เบ็ดเตล็ด

(15) เھرรัฎฐิกต้องแสดงบัญชีรายรับรายจ่ายประจำเดือนและประจำปีประกาศให้สมาชิกทราบแต่ก่อนที่จะประกาศนั้น ต้องมีลายเซ็นต์ของผู้ตรวจบัญชีมีจำนวน 2 นายลงรับรองว่าถูกต้องแล้ว จึงจะประกาศได้

(16) นายกและ เھرรัฎฐิกมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการรักษาทรัพย์สินสมบัติของสมาคม และให้มีหน้าที่ลงนามและประทับตราของสมาคมในโฉนดและเอกสารสัญญาต่าง ๆ

(17) การเงินของสมาคมจะต้องฝากไว้กับธนาคาร การจ่ายเช็คจะต้องมีลายเซ็นต์ของนายกกับ เھرรัฎฐิกพร้อมด้วยประทับตราของสมาคม

(18) การรับจ่ายกับการกะงบประมาณของสมาคมจะได้ออกกฎข้อบังคับควบคุมต่างหาก

(19) รวบรวมกิจการของสมาคมที่ได้ดำเนินไปแล้วพร้อมด้วยบัญชีรับและจ่ายเป็นประกาศโฆษณาส่งให้แก่สมาชิกทุกคนเพื่อพิจารณา

(20) เมื่อข้อบังคับของสมาคมต่อนหนึ่งตอนใดยังบกพร่องถึงคราวจำเป็นที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติม ก็ให้กรรมการไม่น้อยกว่า 5 คนเสนอ หรือสมาชิกไม่น้อยกว่า 30 คน ขอร้องให้เรียกประชุมสมาชิกทั่วไป เพื่อพิจารณาญัตติที่สมาชิกเสนอนั้น

(21) ข้อบังคับของสมาคมฉบับนี้ จะประกาศใช้บังคับต่อเมื่อได้รับอนุญาตจดทะเบียนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว.

หลิวไฟ¹

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹แผนก 4 กองกำกับการ 3 สันติบาล กรมตำรวจ, ข้อบังคับสมาคมกวงสิว

ภาคผนวก ช

ข้อบังคับเริ่มตั้งสภามโสรพานิชจีนเมืองสิงคโปร์ (รวม 12 หมวด)

หมวด 1

คำอธิบายวิธีแลความประสงค์ของสโสรพานิช

เมื่อนักเรียนแลชาวากับพวกช่างมีสมัคมาขึ้นแล้ว การเล่าเรียนการเพาะปลูกแลการหัตถกรรมก็เจริญส่งแลประดีขึ้นไปทุกวัน การค้าขายก็เช่นเดียวกันจึงควรต้องมีสมัคมาขึ้น ๆ นั่นคือการประชุมของผู้ที่ประพฤติดนดีมีสติปัญญาซึ่งทำการในทางเดียวกัน เพื่อปรึกษาหาฤกษ์ในที่เป็นคนหรือให้โทษแลที่มีบาดหมางกัน ทั้งช่วยอุปการะอุดหนุนกันแลแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันแลกันด้วย สิงคโปร์อยู่ท่ากลางของเมืองตามชายทะเลฝ่ายใต้ พานิชจีนที่อยู่ตามเมืองฝ่ายใต้ก็มากกว่าชาติอื่น ๆ โดยจะคิดทำการให้เป็นไปอย่างไรก็อาจจะทำได้ ควรจะให้มีความเจริญในการค้าขายให้ได้ชื่อเสียงก่อนเราเหตุไรในไม่กี่ปีมานี้บ้านเมืองก็เจริญสนุกสนานขึ้น แต่การค้าขายตามตลาดทำไมจึงเสื่อมทรามลง ถึงกับหลบเจ้าหนี้แลนองล้มกัน จนคดีซัดฟ้องกันอยู่ในโรงศาลเป็นอันมาก เหตุที่เป็นแล้วนั้นถึงจะเป็นโดยความคิดของผู้หน้านั้น ๆ ไม่ดีเองก็ดี แต่เป็นโดยการค้าขายยังกระจัดกระจายกันอยู่ด้วย ถ้ารวบรวมพวกพานิชเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แลการสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้รู้ถึงกันได้แล้ว สิ่งของจะปราณีตหรือหย่าปราดาจะสูงหรือต่ำก็ดี และความประพฤติดีหรือชั่วก็คงแจ้งประจักษ์ได้ทั้งสิ้น แม้เห็นเป็นคนก็บารุงให้เจริญยิ่งขึ้นไป เห็นจะให้โทษก็หลีกเลี่ยงแก้ไขเสีย เห็นว่าจะล้มก็ช่วยพยุงไว้ ถ้าเป็นการที่มีสาธารณประโยชน์ก็ช่วยกันเป็นธุระประโยชน์ก็ช่วยกันเป็นธุระจนให้สำเร็จได้ บรรดากิจเกี่ยวข้องในการค้าขายก็ให้ไกลเกลียดปรองดองกัน อนึ่งข้อบังคับของบ้านเมืองถ้าเป็นยุติธรรม ก็ให้นับถือประพฤติดตามจงทุกประการ ถ้าเห็นยังไม่ยุติธรรมก็ช่วยกันขอร้องให้แก้ไขใหม่ตามความชอบธรรม ความที่กล่าวมาแล้วนี้คือหัวใจของการตั้งสภามโสร ส่วนข้อบังคับสำหรับการอื่นมีกล่าวต่อไปอีกต่างหาก

หมวด 2

ว่าด้วยตั้งนามสภามโสรแลลงทะเบียน

1. สภามโสรนี้ให้นามว่า "จีนเกียปอตงฮัวเซียงบู้งหงวย" แปลว่าสภามโสรพานิชจีนในสิงคโปร์ แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า "Singapore Chinese Chamber of Commerce"
2. เมื่ออยู่ในสิงคโปร์ต้องอยู่ใต้กฎหมายอังกฤษ แลขออนุญาตยกเว้นจากการลงทะเบียนต่อที่ว่าการเมือง (ในวงแดงไว้นี้ไม่ใช่)
3. ถ้าอยู่ในประเทศจีน ต้องอยู่ใต้กฎหมายของจีน แลขอลงทะเบียนต่อกระทรวงพานิช [แลให้ส่งข่าวถึงกันกับสภามโสรพานิชกลางในมณฑลกวางตุ้ง มณฑลลกเกี้ยนแลเมืองสิงคโปร์ด้วย (ว่านี่เป็นตัวอักษรเขียนเพิ่มเติมต่ออักษรพิมพ์]

4. สละโมสรจะใช้ตรา 3 ดวง ตรานี้จะขอต่อกระทรวงพาณิชย์การ 1 ดวงเป็นรูปสี่เหลี่ยม ยาว แกะเป็นอักษรว่า "ตราสำคัญของสละโมสรพาณิชย์จีนลิ่งคโพร" สำหรับใช้ประทับเฉพาะหนังสือซึ่งเกี่ยวกับราชการประเทศจีน แลให้สละโมสรแกะตราจากรูปไข่ดวงหนึ่ง มีอักษรจีนแลอักษรอังกฤษว่า "สละโมสรพาณิชย์จีนลิ่งคโพร" ไว้สำหรับใช้ในการรับหรือจ่ายเงินแลในการสำคัญต่าง ๆ แลแกะอีกดวงหนึ่งมีอักษรเหมือนกันสำหรับใช้ประทับหนังสือฝาก ส่วนตราธรรมดาค่าที่จะใช้ในการอย่างอื่นนั้นจะแกะขึ้นต่อภายหลัง

หมวด 3

ว่าด้วยรวบรวมผู้ที่สนใจเดียวกัน

1. บรรดาบริษัทในลิ่งคโพร ไม่ว่าพาณิชย์กรรม หัตถกรรม หรือเกษตรกรรม แม้ประพฤติดตามข้อบังคับนี้ได้ ประสงค์จะเข้าชื่อในสละโมสรนี้ด้วย ขอให้จะยื่นข้อกับเบอร์สถานที่อยู่, ชื่อตำบลแลกิจการที่ทำอยู่นั้น มาให้ผู้ชักนำตกลงไว้ในบัญชีก็ได้.

2. บรรดาพาณิชย์ซึ่งค้าขายอยู่ในประเทศนี้ ถ้าอย่างจะเข้าชื่อในสละโมสรนี้ด้วย ก็ให้บอกตำบลที่อยู่แลเบอร์บ้านแก่ผู้ชักนำ ให้กรอกลงในบัญชีรายชื่อก็ได้ แต่ถ้การค้าขายนั้นไม่สุจริตยังอนุญาตให้ไม่ได้

3. บรรดาพาณิชย์ที่เข้าหุ้นส่วนกันค้าขายในประเทศนี้ เมื่อผู้ชักนำส่งบัญชีรายชื่อให้สละโมสรแล้วก็นับว่าเป็นสมาชิกได้ นอกจากนี้เมื่อผู้ใดจะเข้าชื่อเมื่อภายหลังอีก ต้องให้คนชาติเดียวกันสองคนซึ่งเป็นสมาชิกอยู่แล้ว เป็นผู้นำคนหนึ่งแลเห็นดีด้วยคนหนึ่ง กำหนดประชุมกันใน 6 อาทิตย์ ถ้าในที่ประชุมเห็นดียอมรับไว้ จึงจะมีหนังสือถึงผู้ชักนำให้บอกต่อไปอย่างธรรมเนียมที่รับคนเข้าใหม่ ถ้าในที่ประชุมไม่ยอมให้ เข้าก็เป็นอันยุติกัน

4. บรรดาพาณิชย์ที่เข้ามาค้าขายในประเทศนี้ชั่วคราว ถ้ามีสมาชิกชักนำคนหนึ่งแลเห็นดีด้วยคนหนึ่ง ก็นับว่าเป็นสมาชิกในสละโมสรได้ แต่กำหนดให้เพียง 3 เดือน แลเป็นสมาชิกแต่ชื่อ, หามีอำนาจที่จะออกคะแนนความเห็นสิ่งหนึ่งสิ่งใดไม่

5. เมืองอื่นที่อยู่ใกล้เคียงกับเมืองนี้ยังไม่มียสละโมสรพาณิชย์ ถ้าพาณิชย์คนใดที่มีการค้าขายเกี่ยวข้องกับเมืองนี้ ประสงค์จะเข้าเป็นสมาชิกในสละโมสรนี้ด้วย ต้องมีพาณิชย์ในเมืองนี้เป็นผู้ชักนำ 2 คน ต่อเมื่อในที่ประชุมยอมอนุญาตมีหนังสือบอกไปแล้ว จึงจะนับว่าเป็นสมาชิกได้

6. บรรดาสละโมสรพาณิชย์ในเมืองที่อยู่ใกล้เคียงกันกับเมืองซึ่งมีสละโมสรพาณิชย์นี้ ประสงค์จะรู้การของกันแลกัน เพื่อกระทำการซึ่งเป็นสาธารณะประโยชน์ด้วยกันทั้ง 2 ฝ่ายแล้ว ก็ขอให้ส่งชื่อตำบลแลนามสมาชิกของสละโมสรนั้นๆ มาให้เป็นที่รู้จักกันไว้

7. บรรดาสะโมสรพานิชที่ตั้งอยู่ตามหัวเมืองของประเทศจีนซึ่งมีการค้าขายเกี่ยวกับหัวเมืองชายทะเลฝ่ายใต้ ควรส่งนามผู้จัดการและผู้ช่วยของสะโมสรนั้นๆ มาให้ เพื่อจะได้ช่วยกันตรวจสอบสวนสิ่งของซึ่งส่งมาขายนั้นทั้ง 2 ฝ่าย

หมวด 4

ว่าด้วยสถานของสะโมสรแลค่าใช้จ่าย

1. ครั้งแรกต้องยืมตึกหลังในของโรงพยาบาลท่งจ้อยอีให้เปนอนุทิศไปพลางก่อน เมื่อมีทุนพอแล้วจึงค่อยซื้อที่ก่อสร้างสถานขึ้นให้เป็นที่ถาวร
2. เครื่องใช้สิ่งใดในสะโมสรบกพร่อง ก็ให้จัดหาเพิ่มเติมขึ้น ถ้ามีผู้ให้เครื่องใช้หรือสมุดแลหนังสือพิมพ์ไว้เปนมบัติของสะโมสร ก็ให้เขียนชื่อปิดไว้ทุกรายเพื่อแสดงความขอบใจด้วย
3. บรรดาผู้ที่เอายี่ห้อมาเข้าสะโมสรนั้น ต้องเสียรายละ 12 เหรียญต่อปี
4. บรรดาผู้ที่เอานามเข้าเปนมมาชิก ต้องเสียคนละ 6 เหรียญต่อปี วิธีที่เข้าสะโมสรนั้น จัดตามความในข้อ 1 ข้อ 2 ของหมวด 3
5. ผู้ใดมาเข้าเปนมมาชิกในเวลาทีสะโมสรจัดคนเรียบร้อยแล้ว ไม่ว่าลงชื่อหรือยี่ห้อก็ตาม นอกจากเสียเงินประจำปีต้องเสียค่าเข้าใหม่อีกคนละ 30 เหรียญ
6. เงินที่สมาชิกจะต้องเสียนั้น กำหนดส่งให้เสร็จในระหว่างเดือนที่ 2 แลสะโมสรจะได้ออกใบรับให้ไว้เปนมสำคัญ
7. เงินที่เก็บจากสมาชิกนั้น ถ้าได้ถึง 500 เหรียญขึ้นไป ผู้จัดการแลผู้ช่วยจะได้ส่งไปฝากแบงก์ เอาดอกเบี้ยเปนมค่าใช้สอยในสะโมสร เมื่อจะเอาเงินฝากแบงก์ให้ฝากเปนมชื่อของสะโมสร แลเมื่อจะเซ็นเช็คไปเบิกเงินที่แบงก์ ให้สถานายกแลอุปนายกเซ็นชื่อด้วยกันกับประทับตราของสะโมสรเปนมสำคัญด้วย เมื่อจวนจะสิ้นปีให้ทำบัญชี รายละเอียดของกิจการต่างๆ ที่ได้ดำเนินไปแล้ว พิมพ์แจกสมาชิกคนละเล่ม
8. ถ้าสมาชิกคนใดเสียเงินประจำปี ถึง 10 ปีแล้ว แม้ยากจนลงไม่สามารถจะเสียต่อไปได้อีก ก็คงให้นับว่าเปนมมาชิกอยู่จนตลอดชีวิต คงได้รับผลแลกรรมสิทธิในสะโมสรอยู่ตามเดิม ถ้าผู้นั้นไม่มีความผิดแล้ว ต้องนับว่าเปนมมาชิกอยู่เสมอไป
9. ถ้าเงินสำหรับสะโมสรไม่พอจ่าย หรือจะต้องใช้เงินเพื่อจัดการสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้นก็จะได้นัดประชุมเรียโร้แก่สมาชิกในเวลาขึ้น

หมวด 5

ว่าด้วยเลือกตั้งเจ้าพนักงาน

1. ผู้มีหน้าที่ทำการอยู่ในสมาคม ก็ได้ชื่อว่าเป็นเจ้าพนักงานทั้งสิ้น ให้กรรมการแลสมาชิก ตั้งสภานายก 1 นาย อุปนายก 1 นาย ผู้ช่วย 10 นาย ที่ปรึกษา 40 นาย รวมเป็น 52 นายด้วยกัน แลแบ่งเป็น 2 จำพวกคือกวางตั้งพวกหนึ่งแลออกเขียนอีกพวกหนึ่ง การที่จะกำหนดจำนวนพนักงานให้ ฝ่ายใดมากน้อยเท่าไรนั้นก็ต้องให้เป็นไปตามระบการดำชวยตั้งมีแจ้งต่อไปนี้

2. จำนวนฝ่ายออกเขียนให้มีนายก 1 นาย ผู้ช่วย 2 นาย ที่ปรึกษา 16 นาย

3. จำนวนฝ่ายกวางตั้งให้มีนายก 1 นาย ผู้ช่วย 6 นาย ที่ปรึกษา 24 นาย

4. กรรมการฝ่ายชาติใดก็ได้คนในชาตินั้นคัดเลือกขึ้น ให้เป็นที่ตกลงกันเห็นดีพร้อมกัน แต่ นายที่จะตั้งขึ้นฝ่ายละนายนั้น เมื่อแรกตั้งสะโมสรให้จับฉลากกัน สุดแต่ฝ่ายใดจะได้ตั้งสภานายก แลอุปนายก ต่อปีหลัง ๆ ก็ให้คัดเลือกตัวเจ้าพนักงาน ให้ผลดีเปลี่ยนเวียนกันทุก ๆ ปีไป

5. ผู้ที่จะเป็นนายกนั้นต้องให้สมาชิกทั้งหลายคัดเลือกผู้ที่เป็นนายห้าง ซึ่งมีความรู้ในการ ทั้งปวงที่เกี่ยวกับในเมืองแลนอกเมืองแลเป็นผู้ที่พาณิชทั้งหลายเชื่อฟังนับถือเป็นอย่างได้จึงจะสมควร ส่วนคุณวุฒิของผู้ชวยแลที่ปรึกษานั้น ผ่อนเลือกแก่พอสมควรก็ได้ แต่ต้องชานาญทางการค้าซึ่งอาจให้คน ทั้งหลายเป็นที่เชื่อถือได้เป็นดี

6. วิธีที่จะตั้งพนักงานนั้น ต้องตรวจดูตามรายชื่อแลชื่อในแบบพิมพ์ใบปลิว ซึ่งพวกสมาชิก ทั้งหลายได้ลงความเห็นไว้เห็นว่า สมควรจะต้องผู้ใด ๆ เป็นผู้ชวยแลเป็นที่ปรึกษา ถ้าสมาชิกใด ๆ จะ ลงชื่อคัดเลือกเอาแต่ผู้รู้หลักกานเท่านั้น แม้จะไม่ครบจำนวนตามที่กะไว้นั้นก็ไ้ เมื่อคัดเลือกแล กรอกชื่อลงเสร็จแล้ว ก็ให้สอดซองผนึกไว้ แลให้เขียนชื่อหรือยี่ห้อแลประทับตราของตนลงในแผ่นกระดาษต่างหาก ปิดประจ่านำซองนั้นไว้ แลให้ลงเลขนับลำดับ(คือเบอร์)กำกับไว้เป็นสำคัญด้วย เมื่อ ถึงเวลากำหนดจึงให้ส่งไปยังกรรมการพะสภานสะโมสร ต่อเมื่อกรรมการได้ตรวจดูเบอร์แลชื่อถูกต้องกันแล้ว จึงให้ลอกกระดาษนำซองนั้นออกเสีย แลให้เก็บซองนั้นไว้ในหีบก่อน แลจึงให้กำหนด เวลาที่จะเปิดผนึกของ ทั้งหลายนั้นต่อไป การที่ทำเช่นนั้นก็เพื่อประสงค์จะมีให้สมาชิกทั้งหลาย ผู้คัดเลือกนั้นมีชื่อในฉลากนั้นด้วย เมื่อเวลาเปิดผนึกของใบคัดเลือกนั้น ต้องเอามาเปิดในท่ากลางกรรมการ ทั้งหลาย แลเปรียบเทียบชื่อยี่ห้อผู้ใดจะมากน้อยกว่ากัน เพื่อจะได้ให้รับหน้าที่เป็นลำดับไป แม้มีจำนวนคะแนนเท่ากัน ก็ต้องจับฉลากให้ให้ตกลงแน่กันในเวลานั้นทีเดียว ถ้าผู้ที่มีคะแนนในกรรมการนั้น เหลือจากนายก ก็ให้ลดลงเป็นผู้ชวย เหลือจากผู้ชวยก็ให้ลดลงเป็นที่ปรึกษา แลที่เหลือจากที่ปรึกษาก็คง ให้เป็นสมาชิกอยู่ไปตามเดิม ถ้านอกจากได้คะแนนเท่ากัน ผู้ที่เหลือจากนายกหรือผู้ชวยนั้น ถ้าจะตั้ง ผู้ชวยแลที่ปรึกษาขึ้นอีก ก็ต้องรวมตามจำนวนมากน้อยจึงจะเป็นแน่ได้ แต่ถ้าปีใดกรรมการที่ได้คะแนน ยังไม่พอกับจำนวน ก็ให้เลือกเอาผู้เหลือจากที่ปรึกษาขึ้นเป็นกรรมการให้ครบจำนวน โดยไม่ต้องออก

ฉลากใหม่ อนึ่งแบบพิมพ์ใบปลิว ซึ่งมีชื่อของผู้ออกฉลากนั้น เมื่อเลือกตั้งกรรมการเสร็จแล้วก็ให้เผาเสียต่อหน้าคนทั้งหลาย ห้ามมิให้พวกกรรมการดูชื่อในใบปลิวเหล่านั้น เพื่อกันความนินทา ถ้าผู้ใดเห็นว่าวิธีใดดี จะจดมาข้างท้ายตตะรางชื่อนั้นด้วยก็ได้ แบบตตะรางตั้งกรรมการนั้นมิแจ่งต่อไปนี้ คือ นายห้างยี่ห้อ, ชื่อ, แลอยู่ตำบลนั้น ๆ เป็นนายก นายห้างหรือผู้จัดการของยี่ห้อ, ชื่อ, แลอยู่ตำบลนั้น ๆ เป็นผู้ช่วย ชื่อ, ยี่ห้อแลอยู่ตำบลนั้นเป็นที่ปลูกษา รวมเท่านั้นชื่อ ยี่ห้อต่อสะโมสร เพื่อตรวจสอบคัดเลือก ฉลากลงวัน.....เดือน.....ปี.....

7. บรรดาผู้ที่เปนสมาชิกของสะโมสรนี้ ไม่ว่าเค้าชื่อหรือยี่ห้อ อนุญาตให้ออกฉลากได้แต่เพียงคนละฉบับเท่านั้น

8. บรรดาผู้ที่ได้รับหน้าที่เปนกรรมการนั้น มีกำหนดอยู่ในหน้าที่เพียงปีหนึ่งเท่านั้น หมดยกกำหนดต้องออกฉลากเลือกเปลี่ยนใหม่ เมื่อผู้ที่เปนกรรมการอยู่เก่าได้คะแน่มาก ก็ให้รับหน้าที่ต่อไปได้อีก

9. สภานายกแลอุปนายกเมื่อถึงกำหนดเปลี่ยนแล้ว ต้องเอาทรัพย์สินสมบัติของสะโมสรซึ่งตนปกครองอยู่นั้น มอบให้แก่นายกคนใหม่รับไว้ทั้งสิ้น แลให้เป็นแบบอย่างกันต่อ ๆ ไป

หมวด 6

ว่าด้วยแบ่งปันหน้าที่

1. สภานายกเปนผู้ที่พานิชทั้งหลาย เชื้อถือ มีอำนาจในกิจการทั้งปวงของสมาคม และเป็นหน้าที่จะอุดหนุนบำรุงการค้าขายด้วยเหตุนี้ควรถ่อมตัวมีใจอารีอารอบเพื่อแม่แก่สาธารณชน เมื่อมีพานิชมาร้องขอให้ช่วยในการใด ๆ ต้องไต่สวนความเท็จจริงแลใคร่ครวญการจะควรช่วยหรือไม่ควรช่วยให้รอบคอบเสียก่อน เปนธรรมดาที่พึงความข้างเดียวอยู่ข้างมัวมือ แต่ถ้าฟังทั้ง 2 ข้างคงกระจำงได้

อนึ่งการรักษาดวงตรา, หนังสือสำคัญต่าง ๆ แลการใช้สอยคนก็เป็นหน้าที่ของสภานายกทั้งสิ้น การสิ่งใดที่เห็นควรจะทำขึ้น ไม่ว่าเห็นเองหรือพวกพานิชแนะนำก็ดี ต้องประชุมหาฤากับกรรมการทั้งหลายเสียก่อน เมื่อเห็นดีพร้อมเพรียงกันจึงให้ทำตาม ห้ามมิให้ทำโดยอำเภอใจของตนเอง

2. อุปนายกก็มีชื่อเสียงแลความประพฤติดล้ายกับสภานายก แต่สภานายกเปนผู้ถือดวงตรา แต่การสิ่งใดต้องหาฤาให้เห็นพร้อมกันแลช่วยกันจัดตามกำลัง ถ้าเปนการสำคัญกรรมการไม่เห็นดี แลอุปนายกไม่เห็นชื่อด้วยแล้ว สภานายกจะใช้ดวงตราโดยลำพังไม่ได้ การที่จัดนี้หาใช่จะหวังเหนี่ยวโดยมีความรังเกียจไม่ ที่จริงประสงค์จะให้มีความสามัคคีกัน ประองคองกันเท่านั้น

3. ผู้ช่วย 10 คนนั้น ซึ่งตั้งขึ้นตามฉลาก คคะแนของคนชาติเดียวกันนั้น อาจจะถูกแลโทษของการค้าขายในพานิชจำพวกของตนแลสืบเสาะสอดส่องการทั้งปวงได้โดยง่าย ถ้าได้ความสิ่งใดต้องมาชี้แจงต่อสภานายก เพื่อจะได้ประชุมปรึกษาหาฤากัน อนึ่งให้พวกผู้ช่วยมีหน้าที่เปนเวรกันตรวจบัญชีใช้จ่ายทุก ๆ เดือนด้วย

4. ที่ปรึกษา 40 นายเป็นจำนวนถึง 4 เท่าของผู้ช่วยมีเหตุตามมาอยู่แล้ว เมื่อได้รู้ว่ามี ความชว้างให้โทษแก่การค้าขายเกิดขึ้นในตลาดแล้ว ต่างคนควรต้องนำความมาแจ้งต่อสภานายกเพื่อ จะได้สืบสวนให้เห็นเท็จแลจริง แลจะได้จัดการให้เป็นที่ยอมรับร้อยไป

5. เจ้าพนักงานที่กล่าวแล้วข้างต้นนี้ เมื่อพานิชทั้งหลายได้ยกย่องขึ้นแล้ว ควรอุ่หาช่วย กันมุ่งหมายให้ความเจริญดำเนินยิ่งขึ้นไป ให้สมกับความตั้งใจของคนทั้งหลาย โดยไม่ต้องรับเงิน เดือนแลค่าพาหนะใช้สอยจากสะโมสรเลย ถึงแม้จะได้ค่าตอบแทนบ้างในการที่ช่วยเกลี้ยโก่งหนี้สินก็ตี ต้องมอบไว้ให้เป็นค่าใช้จ่ายในสะโมสร ห้ามมิให้รับเอาเป็นส่วนของตัวเองเป็นอันขาด

6. เจ้าพนักงานที่ได้เลือกตกลงแล้ว เมื่อจะเริ่มจัดการต้องสาบาลตัวในที่ประชุมอย่าง ธรรมเนียมยุโรป เพื่อแสดงความบริสุทธิ์ของตน แลถ่ายรูปรวมกันติดไว้ในสถานเป็นที่ระฤก

7. ให้มีแบบคำสาบาลไว้ฉบับหนึ่ง แลให้พวกเจ้าพนักงานเซ็นชื่อทุกคน เลขานุการเป็นผู้ อ่านประกาศคำสาบาล ให้เจ้าพนักงานทั้งหลายยกมือฟังคำสาบาลจนจบก็เป็นอันได้สาบาลแล้ว แบบ คำสาบาลมีกล่าวต่อไปนี้

วันที่ ... เดือน.....ศักราชทางขู้.....ปี..... เป็นวันเปิดสถานสะโมสร พาณิชเงินสิงคโปร์นี้ ข้าพเจ้า.....ได้รับความยกย่องของพานิชทั้งหลายตั้งให้เป็นเจ้าพนักงาน ข้าพเจ้าเกรงว่าสติปัญญาไม่สมกับหน้าที่ แต่ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้จึงจำเป็นต้องรับธุระ จะจัดการค้าขายให้เจริญตามสติกำลัง บัดนี้ได้ยกมือขึ้นให้คำสัตย์สาบาล ถ้าจัดเสียซึ่งการอะยุติธรรมทั้ง ปวง แม้กระทำการทุจริตขอให้น้ำเป็นพิษภัยพยานด้วย

8. ถ้าสภานายกมีเหตุจำเป็นต้องลาออก ก็ให้อุปนายกทำการแทนไปพลาง แลหน้าที่ว่างอยู่ นั้น ก็ให้เลื่อนผู้ช่วย, ที่ปรึกษาแลผู้ที่เลือกไว้เหลือจากที่ปรึกษา ซึ่งมีชื่อติดขึ้นทำการแทนกันต่อไป กว่า สภานายกจะกลับมารับหน้าที่แล้ว จึงให้ลดลงตามหน้าที่เดิม การที่เจ้าพนักงานใด ๆ อยุคก็ให้จัดการตั้ง นี้เหมือนกัน

หมวด 7

ว่าด้วยใช้คนประจำการ

1. จะได้ประชุมตั้งผู้จัดการคนหนึ่งสำหรับประจำดูแลการในสถานแลสืบเสาะการค้าขายที่ เกี่ยวข้องกับพวกพานิช กับบางที่จะให้ไซตรวจการค้าขายที่ประเทศอื่นด้วย คนหน้าที่นี้จะต้องรู้จักภาษา กวางตุ้ง ออกเขียนแลมะลายู ทั้งต้องเป็นคนที่เคยอยู่ประเทศนี้มานานแลรู้การได้ละเอียดด้วย จึง จะนับเป็นอันใช้ได้

2. ต้องมีล่ำมสำหรับผู้จัดการคนหนึ่ง ซึ่งเป็นผู้รู้แลพูดภาษาอังกฤษแปลปากแปลล่าเซนภาษา จีนได้ แลเป็นผู้รู้การค้าขายของประเทศนี้ด้วย

3. มีเลขานุการการเงินคนหนึ่งสำหรับเป็นธุระในหนังสือสำคัญต่าง ๆ แลทำบัญชีจรรยาของตามตลาดไว้เป็นแผนกๆ ด้วย

4. มีเสมียนคนหนึ่งสำหรับจดบัญชีรับจ่าย แลการที่ดำเนินอยู่ทุกวันด้วย เมื่อพานิชคนใดอยากตรวจสอบดูต้นซั้วก็ให้ดูได้

5. มีคนเก็บเงินคนหนึ่งสำหรับเก็บเงินตามสมาชิกที่จะออกทุก ๆ ปีนั้น แลเป็นผู้นำเงินไปฝากแบ็งค์ด้วย คนทำหน้าที่นี้เกี่ยวข้องกับการเงินทอง เพราะฉะนั้นต้องให้พานิชห้างใดห้างหนึ่งรับประกัน แต่จะเป็นจำนวนเงินมากน้อยเท่าไรสุดแต่จะตกลงเหน็ดกัน

6. ให้มีคนสำหรับรับใช้การเขตเลอยู่ในสะโมสร 2 คน

7. ให้มีภิกษุสำหรับทำเครื่องบริโศคนหนึ่ง

8. จำนวนคนใช้ซึ่งกล่าวมาข้างต้นนี้ ให้สมาชิกแผนกวางตั้งแกลกเกียนช่วยกันชักนำผู้ที่มีวิชาพอกับหน้าที่มาใช้ทั้ง 2 ฝ่าย เพื่อจะชักจูงการทำปวงให้ถึงกันโดยสะดวก สะโมสรจะได้เจริญเป็นลำดับไปโดยง่าย

9. พนักงานประจำที่กล่าวมานี้ นอกจากภิกษุแลคนใช้การเขตเลซึ่งอยู่ในสะโมสรแล้ว ต้องมาทำการของสะโมสรแต่เวลา 3 โมงเช้าแลกลับบ่าย 4 โมงทุกวัน หากมีการพิเศษก็ต้องมาให้ทันเวลากำหนดอีกด้วย

10. สะโมสรนี้ต้องมีหมอกฎหมายไว้คนหนึ่ง สำหรับแนะนำกฎหมายทางการค้าขาย ส่วนเงินเดือนของหมอความสภานายกจะเป็นผู้ตกลงตั้งให้

11. พนักงานประจำการทั้งหลายที่กล่าวแล้วนี้ ให้สภานายกควบคุมใช้สรอยแลตั้งเงินเดือนให้ ถ้ากระทำความผิดสภานายกมีอำนาจจะคัดชื่อออก แม้พนักงานไม่พอใช้สภานายกก็ต้องสั่งให้จัดหาเข้าเพิ่มเติม

หมวด 8

ว่าด้วยระเบียบการประชุม

1. เมื่อมีการประชุมสภานายกต้องเป็นประธาน ถ้าสภานายกไม่มาให้อุปนายกแทน ถ้าอุปนายกไม่มาให้คัดเอาผู้ช่วยที่มาในที่ประชุมขึ้นตั้งขึ้นคนหนึ่งให้เป็นประธานแทนสภานายกชั่วเวลาประชุม แลให้มีอำนาจเท่ากับสภานายกด้วย

2. เมื่อเวลาประชุมกันให้เจ้าพนักงานทั้งหลายนั่งเป็นลำดับกัน แลให้นั่งฟังเป็นปรกติห้ามมิให้ชิงพูดคุให้สับสนกัน แม้มีผู้หนึ่งตั้งปัญหาแลอีกคนหนึ่งซักถามกล่าวคำหาถา หรือมีผู้โต้แย้งขึ้น ก็ต้องรอให้หมดความเสียก่อน แลแล้วจึงค่อยปลุกษาหาถาลงความเห็นเป็นลำดับกันไป แลให้นับเอาทั้งความเห็นพ้องกันมากเป็นที่ตกลง แลแล้วให้เลขานุการจดถ้อยคำไว้ในสมุด แลอ่านให้ฟังต่อหน้าพนักงาน

ทั้งหลายด้วย เมื่อเห็นถูกต้องแล้วก็ให้ผู้เป็นประธานแลพนักงานในที่ประชุม ลงชื่อที่ได้เห็นชอบด้วย แล้วนั้นไว้เป็นสำคัญ

3. วิธีที่จะให้รู้ว่าผู้ใดไหนชอบหรือไม่ในการปรึกษากันนั้น จะใช้ยกมือหรือใช้ฉลากเป็นเครื่องสังเกตและคะแนน ให้ผู้เป็นประธานชี้แจงในเวลาประชุม นั้น และต้องชี้ขาดตกลงข้างพวกมากเสมอ ถ้าคะแนนเสมอกันจะให้รู้ว่าตกลงข้างไหนก็สุดแท้แต่ผู้เป็นประธานจะชี้เด็ดขาด

4. การออกผลลาในที่ประชุม นั้น เจ้าพนักงานแลสมาชิกซึ่งมาประชุมออกได้คนละ 2:1 คะแนน ผู้เป็นประธานออกได้ 2 คะแนน แต่ผู้ที่ไม่มาประชุมจะให้ผู้อื่นออกคะแนนแทนกันไม่ได้

5. การประชุมประจำปีนั้น คือวันที่ 10 เดือนอ้าย สำหรับรวบรวมรายงานการค้าขาย ในระหว่าง 3 เดือนของปีที่แล้วมา วันที่ 10 เดือน 4 สำหรับรวบรวมรายงานแต่เดือนอ้ายถึงสิ้นเดือน 3 วันที่ 10 เดือน 7 สำหรับรวบรวมยอดรายงาน ระหว่างเดือน 4 ถึงสิ้นเดือน 6 วันที่ 10 เดือน 10 สำหรับรวบรวมยอดรายงานเดือน 7 ถึงสิ้นเดือน 9 แลเลือกตั้งคณะกรรมการด้วย เมื่อมีการอื่นจะเอาเข้ารวมหาฤาใน 4 ครั้ง ให้เสร็จไปด้วยกันก็ได้

6. การประชุมที่ไม่ได้ตั้งกำหนดไว้ นอกจากเป็นความเห็นของสภานายกแล้ว ถ้าเป็นความเห็นของผู้อื่น ขอให้ประชุมขึ้น โดยมีกรสำคัญเกิดขึ้นในการค้าขายก็ดี หรือสมาชิกมีการเกี่ยวข้องกับสิ่งใดขึ้นก็ดี ต้องแจ้งให้สภานายกทราบก่อน 48 ชั่วโมง เพื่อสภานายกจะได้มีเวลาแจกกาศหรือแจ้งความทางหนังสือพิมพ์ ให้สมาชิกทั้งหลายทราบก่อนวันหนึ่ง

7. เมื่อกรรมการได้ทราบเวลานัดประชุมแล้ว สมาชิกทั้งหลายต้องมาตามกำหนดทุกครั้ง ถ้ามีการจำเป็นที่จะมาไม่ได้ ก็ให้มีจดหมายถึงสะโมสรก่อนหนึ่งชั่วโมง เพื่อมิต้องเสียเวลาคอย

8. เมื่อถึงกำหนดนัดประชุม ต้องให้มีสภานายกแลกรรมการไม่ต่ำกว่า 15 คน จึงจะประชุมกันได้ ถ้าถึงเวลานัดประชุมแล้ว แต่มีผู้มาประชุมต่ำกว่า 15 คน ก็ให้แจกกาศนัดเลื่อนไปประชุมเวลาอื่นต่อไป

9. ถ้าจะประชุมถึงการที่เกี่ยวกับการพาณิชย์ กวางตั้งแลออกเขียนต้องให้สภานายกกับอุปนายกนัดหมายพาณิชย์ให้มาเท่ากันทั้ง 2 ฝ่าย จึงจะหาฤาใกล้เกลี่ยให้ตกลงเด็ดขาดได้ เว้นไว้แต่การอื่นจึงไม่ต้องมาเท่ากันก็ได้

หมวด 9

ว่าด้วยใกล้เกลี่ยการที่เกี่ยวข้องกัน

1. เมื่อสมาชิกนำเรื่องเกี่ยวกับการสินค้ามาแจ้งต่อสภานายก ให้สภานายกกำหนดนัดกรรมการทั้งหลาย มาประชุมใกล้เกลี่ยให้เสร็จตามความยุติธรรมข้างพวกเห็นมาก เพื่อไม่ถึงกับไม่ต้องฟ้องร้องกันยังโรงศาลด้วยให้เปลืองเงิน แม้ยอมตกลงกันตามที่ประชุมชี้ขาดก็ให้ทำหนังสือสำคัญมอบไว้ให้ต่อสภานายก

2. ถ้าสมาชิกเป็นหนี้สินทางบัญชีกัน แลยอมให้สะโมสรพานิชช่วยชำระให้ ต้องให้คู่ความเลือกตั้งคนกลางฝ่ายละคนแฉคนชี้แจงอีกคนหนึ่ง หรือจะให้สภานายกคัดตั้งขึ้นทั้ง 3 คนก็ได้ เมื่อยอมพร้อมกันก็ให้ทำหนังสือสัญญาว่า ยอมตามความเห็นของคนกลาง แล้วเซ็นชื่อมอบหนังสือนั้นให้สภานายกถือไว้เป็นสำคัญ แลมอบเงินค่าธรรมเนียมที่จะต้องเสียในการนี้ไว้เป็นประกันด้วย สภานายกจึงจะรับเป็นธุระให้ อัตราค่าธรรมเนียมซึ่งช่วยเกลี้ยไกล่ในการหนี้สินทางบัญชีนั้น มีแจ้งต่อไปนี้

บรรดาผู้ที่เป้นสมาชิกของสะโมสรพานิช ซึ่งจะให้สะโมสรชำระหนี้สินทางบัญชีนั้น ถ้าจำนวนเงินตั้งแต่ 1000 เหรียญลงมา ต้องเสียค่าธรรมเนียม 10 เหรียญ ตั้งแต่ 1000 เหรียญขึ้นไป ถึง 5000 เหรียญ ค่าธรรมเนียม 30 เหรียญ ตั้งแต่ 5000 เหรียญ ถึง 10000 เหรียญ ต้องเสีย 60 เหรียญ ตั้งแต่ 10000 เหรียญ ถึง 20000 เหรียญ ต้องเสีย 100 เหรียญ ตั้งแต่ 20000 เหรียญขึ้นไป ต้องเสีย 150 เหรียญ ตั้งแต่ 50000 เหรียญขึ้นไป ตามแต่สภานายกกับกรรมการจะตกลงในเวลานั้นตามสมควร

ถ้าคู่ความไม่ได้เป้นสมาชิกในสะโมสรนี้ แต่อยากให้สะโมสรเป็นธุระให้ จะต้องเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กล่าวแล้วข้างบนอีก ร้อยละ 5 ของเงินค่าธรรมเนียมๆ เหล่านี้เอาไว้เป็นของกลางในสะโมสร สภานายกแลกรรมการหาได้คิดเอาเป็นส่วนของตัวเอง (ข้อ 2 นี้มีตัวอักษรเขียนว่าไม่ใช่)

3. เมื่อสมาชิกมีเรื่องเกี่ยวข้องกับชาวยุโรป แลนำความมาแจ้งต่อสภานายก ๆ จะได้สืบสวนให้ได้ความจริงเสียก่อน แล้วจึงจะช่วยว่ากล่าวให้ได้รับความยุติธรรมทั้ง 2 ฝ่าย

4. ถ้าคนในเมืองนี้เป็นหนี้เงินสมาชิก แลเจตนาฉ้อโกงหนีไปประเทศจีน ก็ให้สมาชิกนั้นนำหลักฐานสิ่งสำคัญเช่นบัญชีแลตัว เป็นต้นมายื่นต่อสภานายก แลนำความที่เป็นจริงไปแจ้งแก่เจ้าพนักงานรัฐบาลอังกฤษ ให้ลงไว้ในสมุดรายนานด้วย เมื่อสภานายกแลกรรมการสืบสวนว่าเป็นความจริงแล้ว ก็จะมีจดหมายไปถึงสะโมสรพานิชจีน ให้ช่วยเป็นธุระร้องขอให้เจ้าพนักงานในเมืองนั้นไต่สวน ถ้าเมืองนั้นยังไม่มีสะโมสรพานิชจีน สมาชิกผู้เป้นเจ้าหนี้ต้องมีหนังสือไปให้พวกห้องของตนที่ไว้ใจได้เป็นธุระแทน เมื่อศาลจะได้ไต่สวนแลนิพากษาต่อไป

5. เมื่อสมาชิกคนใดจะกลับไปประเทศจีน แลจะขอหนังสือคุ้มตัวไปให้สะโมสรพานิชหรือเจ้าพนักงานในเมืองนั้น ๆ ช่วยป้องกันแล้ว สภานายกต้องช่วยจัดแจงให้

6. ถ้าสมาชิกหรือครอบครัวของสมาชิกอยู่เมืองจีนถูกเขาข่มเหง แลจะขอให้สะโมสรพานิชช่วยฟ้องร้องแทนแล้ว ต้องมีกรรมการรับประกันคนหนึ่ง แล้วทำหนังสือประทับตรามายื่นต่อสะโมสรพานิชให้ลงสมุดรายนานไว้ สภานายกมีอำนาจที่จะขอร้องให้เจ้าพนักงานในเมืองนั้นจัดการตามทางยุติธรรม ถ้าเป้นความฉกรรจ์ไม่เสร็จกันไปได้ สภานายกจะชี้แจงไปยังกระทรวงเกษตราพานิชการขอให้สั่งไปถึงเจ้านาที่ชำระตามกฎหมาย

7. คดีเรื่องใดที่สะโมสรพานิชได้เปรียบเทียบใกล้เคียงไปแล้วนั้น ต้องเอาคำตัดสินนั้น จดลงไว้ในสมุดรายงานการประชุม และให้ผู้มาประชุมนั้นลงชื่อไว้ทุก ๆ คนด้วย

8. ความข้อหนึ่งข้อใดที่กล่าวแล้วข้างต้นนี้ บรรดาผู้จัดการแลเสมียนหรือลูกจ้างของสมาชิก ซึ่งเอาชื่อมาเขาในสะโมสรพานิชนี้ ถ้าสมาชิกผู้เป็นนายยอมรับรองแล้ว ก็ได้รับผลแห่งความเชื่อเนื้อของสะโมสรพานิชนี้เหมือนกัน แต่ถ้าเกี่ยวข้องกับเรื่องอื่นนอกจากการค้าขาย สภานายกจะเป็นธุระด้วยไม่ได้

หมวด 10

ว่าด้วยการที่ควรบำรุงแลควรรื้อถอน

1. พานิชใดมีสินค้าซึ่งเป็นของปราณีตงดงามเข้ามาใหม่ส่งให้สะโมสรตรวจ เมื่อเห็นดีจริงสมควรจะใช้แล้ว สะโมสรพานิชจะออกไปสำคัญให้ เพื่อสินค้านั้นจะจำหน่ายได้คล่อง

2. ถ้าสมาชิกคนใดมีความสามารถคิดทำสิ่งของเครื่องภาชนะอย่างใหม่ขึ้นก็ดี หรือคิดแต่งหนังสือซึ่งเป็นสาธารณณะประโยชน์ขึ้นก็ดี ถ้าส่งให้สะโมสรพานิชตรวจแล้ว สะโมสรจะเป็นธุระขอกรรมสิทธิ์ให้ เพื่อผู้อื่นจะมีอาจเอาอย่างทำแข่งผลประโยชน์ได้

3. เมื่อสมาชิกจะเข้าหุ้นส่วตั้งการค้าขายขึ้นใหม่ ถ้าจะขอให้สะโมสรพานิชประทับตราในหนังสือสัญญา ไว้เป็นพยานเพื่อกันความฉ้อโกงแล้ว ต้องคัดสำเนาหนังสือสัญญาลับหนึ่งให้สะโมสรลงสารบบไว้ สะโมสรจึงจะเป็นธุระให้ได้

4. เมื่อสมาชิกตรวจเห็นการค้าอย่างใดเป็นหลักถานและมีผลประโยชน์ แต่จะต้องใช้ทุนมากแลต้องชักชวนกันเข้าหุ้นส่วนตั้งเป็นบริษัทจึงจะสำเร็จได้นั้น ก็ให้กำหนดเวลาประชุมพวกสมาชิกแล้วชี้แจงผลของงานนั้นให้กระจ่าง เมื่อคนทั้งหลายนิยมแล้ว สะโมสรพานิชจะช่วยอุดหนุนด้วย

5. ถ้าสมาชิกใดถึงความมรณะ แต่ทรัพย์สมบัติยังหาทำนุทำนุกรรมไม่ ถ้าวงษญาติจะมาขอรับมรดกแลขอให้สะโมสรพานิชช่วยเป็นธุระในการนี้แล้ว สะโมสรจะเป็นแต่ผู้แนะนำชี้ทางให้เท่านั้น แม้จะต้องเสียค่าธรรมเนียมแลค่าโสฬย์มากน้อยเท่าไรผู้นั้นต้องออกเอง หรือถ้าจะต้องหาประกันรับรองในการรับมรดกก็ดี ผู้นั้นก็ต้องหาเพื่อนฝูงหรือพวกพ้องของตนช่วยรับเหมือนกัน สะโมสรจะไม่ยอมเป็นผู้ประกันให้

6. ถ้าผู้ใดมีความสามารถสอดส่องค้นหาสิ่งของซึ่งเกิดในประเทศชายทะเลมาได้ ได้แลรู้วิธีทำทั้งรัฐธรรมนูญของ ๆ นั้นว่าเป็นของบริสุทธิ์หรือไม่ การรู้ว่าจะใช้ในการสิ่งใดได้แลจำหน่ายในประเทศใดได้ดี จะเป็นของทีสำหรับใช้ในการก่อสร้างหรือในการเพาะปลูก อธิบายได้ละเอียดแจ่มแจ้งเพื่อเป็นแบบอย่างให้ความรู้แก่คนภายหลังได้แล้ว ขอให้ส่งคำอธิบายนั้นมาให้สะโมสรพานิช ๆ จะรวบรวมเป็นเล่มแล้วพิมพ์ขึ้นไว้เป็นสาธารณณะประโยชน์ แลลงชื่อของผู้แต่งไว้ในหนังสือ นั้น เพื่อชื่อเสียงผู้นั้นจะได้ปรากฏอยู่กาลนาน

7. ผู้ใดมีความรู้ความสามารถรับจ้างทำการของพานิช เช่น เป็นเสมียนหรือเป็นครูสอนหนังสือได้ แต่ยังไม่มีการทำนั้นจะดึงมาจากเมืองจันท์ตาม หรืออยู่เมืองนี้มานานแล้วก็ดี ยอมให้เขียนชื่อกับที่อยู่แลอายุก็ตีมาปิดไว้ในสะโมสร เมื่อมีผู้ต้องการจะได้ลองใช้ดู แต่วิชาความรู้และความประพฤตจะดีชั่วนั้น ผู้จ้างต้องเอาเองสะโมสรไม่รับผิดชอบด้วย

8. ถ้าสมาชิกคนใดรู้ข่าวว่ามีผู้ปลอมเครื่องหมาย เพื่อแย่งผลประโยชน์ของพานิชอื่น ๆ ก็ให้ว่ากล่าวตักเตือนให้ลบล้างเสีย ถ้าผู้นั้นไม่เชื่อฟังควรมาแจ้งความแก่สะโมสร จะได้ปรึกษาหาภาที่ จะจัดให้เรียบร้อยต่อไป ถ้าผู้นั้นรู้สึกว่าเขาทำมิชอบ แลมาลุแก่โทษ สัญญาว่าจะไม่ทำความผิดดังนี้ อีกต่อไป ก็ยอมให้เป็นการเลิกแล้วแก่กัน มิฉะนั้นจะต้องฟ้องศาลให้ลงโทษตามกฎหมาย เพื่อมิให้ผู้อื่นเอาเขียนอย่างอีกต่อไป

9. ถ้าผู้ใดกระทำการขัดขวางในการค้าขายให้เสื่อมเสียผลประโยชน์ทั้งปวง สะโมสรพานิชจะเข้าชื่อกันร้องต่อรัฐบาลเพื่อ ให้จัดการป้องกัน

หมวด 11

ว่าด้วยละเมิดข้อบังคับแลลาออก

1. ถ้าสมาชิกคนใดไม่เอาเงินที่จะต้องเสียประจำปีมาส่งต่อสะโมสรจนถึงเดือนที่ 2 เลขานุการจะมีจดหมายไปเตือนยอมให้ผิดอีกเดือนหนึ่ง แม้ยังไม่ส่งตามกำหนดแล้ว กรรมการจะประชุมถอนชื่อผู้นั้นออกจากสมาชิก แลจะเรียกให้ส่งเงินประจำปีสำหรับปีนั้นให้เสร็จด้วย แต่ปีนั้นไม่ต้องเสียอีก

2. ถ้าสมาชิกคนใดกระทำการทุจริตผิดกฎหมาย จนถึงแก่ศาลนิพากษาจำคุกแล้ว สะโมสรพานิช ถอนชื่อผู้นั้นออกจากพวกสมาชิกต่อไป

3. ถ้าสมาชิกคนใดประพฤติกุศลต่าง ๆ ความชั่วปรากฏแก่มหาชนจนเป็นรังเกียจแก่คนทั้งหลายแล้ว สะโมสรจะประชุมถอนชื่อออกจากสมาชิก แลไม่ให้เข้าอีกต่อไป

4. กรรมการผู้ใดได้รับกาศนักให้มาประชุม ถ้ามีกิจอื่นมาไม่ได้แลไม่มีจดหมายมาแจ้งตามธรรมเนียมถึง 3 ครั้งติด ๆ กัน โดยไม่มีกิจจำเป็นที่จะละจากการประชุมตามธรรมดาแล้ว ผู้นั้นต้องลาออกจากหน้าที่เสีย มิฉะนั้นมีความผิดฐานละเมิดข้อบังคับ กรรมการทั้งหลายจะประชุมปรึกษาความผิดของผู้นั้น แลให้เลขานุการจดถ้อยคำลงในสมุด แลให้คัดชื่อออกจากหน้าที่

5. ถ้ากรรมการผู้หนึ่งผู้ใดในสะโมสรนี้ กระทำการสิ่งใด ๆ ที่ไม่ยุติธรรม เช่น เหนแก่สินจ้างสินบนหรือสำเอียงด้วยประการใด ๆ ก็ดี แม้นพานิชทั้งหลายได้กล่าวโทษ โดยมีพยานหลักฐานยืนยันแล้ว สะโมสรจะประชุมคัดชื่อผู้นั้นออก แลตั้งชื่อผู้ว่าหน้าที่นั้นต่อไป

7. ถ้าสมาชิกคนใดเป่แคนทพสภาพหรือเสียชีวิตแล้ว จะไม่ยอมตั้งเป่แกรรมการเป่แอันชาด
แม้กรรมการคนใด ประกอบด้วยพยาธิซึ่งกล่าวมาแล้ว ก็ให้ผู้นั้นลาออกจกน่่าที่เสียชีวิต (ตามต้นฉบับข้อ
5 แล้วมาข้อ 7 ที่เดีวข้อ 6 ไม่มี)

หมวด 12

ว่าด้วยการแก้ไขให้ดีขึ้น

1. ข้อบังคับสำหรับสละ โม่สรที่สร้างขึ้นไว้ในครั้งแรกนี้ สำหรับให้ลองจัดใช้ไปพลางก่อน แม้มี
การบกพร่องที่ควรจะแก้ไขเพิ่มเติมขึ้น ก็ตามแต่ความเห็นของกรรมการ ซึ่งจะจัดเปลี่ยนแปลงตามสมัยอันควร
2. ที่ทางแลแบบอย่างของสละ โม่สรที่ยังไม่เรียบร้อย ทั้งค่าใช้จ่ายก็ยังไม่พอเพียง ต่อไป
เมื่อมีเงินเหลือจากการก่อสร้างสถานสละ โม่สรแล้ว ถ้าเงินพอที่จะจัดตั้งโรงเรียนพานิช แลออกจด
หมายเหตุการค้าขาย หรือตั้งสินค้าทัศนากการด้วยก็ได้ เพื่อสินค้าจะได้แพร่หลาย

ข้อบังคับ 12 หมวดที่กล่าวมาแล้วนี้ ผู้เริ่มคิดทั้งหลายได้ตกลงเห็นชอบพร้อมกัน เอาเป่
ใช้ได้ก่อน ถ้าต่อไปสมาชิกของสละ โม่สรนี้ จะมีความเห็นควรแก้ไขหรือเพิ่มเติมอย่างไร ก็ให้ยกเหตุ
ออกหาถาในที่ประชุม เพื่อจะได้แก้ไขตามสมควร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ๘

รายชื่อสมาคมชาวจีนที่จดทะเบียนตามกฎหมาย

ชื่อสมาคม	จดทะเบียน ตั้งสมาคม	จดทะเบียน เลิกสมาคม	วัตถุประสงค์สมาคม
1. อุยบ้านแล้	27 ก.ค.2457	23 ก.พ.2477	อุดหนุนเงินชาติไทหสำหรับจ่าพวก หาเลี้ยงชีพทางรับจ้าง
2. เกงเตาอยู่ช่อ	29 ก.ค.2457		สำหรับชักนำให้เงินชาวไทหสำหรับ ร่วมสามัคคี
3. จู้เซี่ยมจั้นไปวตั้ง	31 ก.ค.2457	16 ธ.ค.2457	สำหรับช่วยเหลือรัฐบาลจีนให้ ดำเนินราชการสู่ความศิวิไล
4. สโมสรจั้นกรุงเทพ (สมาคมจงหัว)	18 ส.ค.2457	4 ธ.ค.2474	เพื่อประโยชน์การรื่นเริง สำหรับสมาชิกและแลกเปลี่ยน วิชาความรู้ซึ่งกันและกัน
5. เวียงลี้ก๊วกงช้อ	28 ส.ค.2457		บำรุงการค้าขายของห้าง สินค้าสายเมืองชัวเถาให้ เจริญยิ่งขึ้น
6. จงหวาก๊กหมินคลับ	28 ส.ค.2457		เพื่อแนะนำหาทางเลี้ยงชีพ แลกเปลี่ยนวิชาความรู้ซึ่งกัน และกัน

ชื่อสมาคม	จดทะเบียน ตั้งสมาคม	จดทะเบียน เลิกสมาคม	วัตถุประสงค์สมาคม
7. สโมสรสามัคคีจีนสยาม	28 ส.ค.2457		บำรุงความสามัคคีและความสุข ซึ่งกันและกัน
8. อยู่เดี่ยว	28 ส.ค.2457		แสวงหาวิชาความรู้ในทาง ค้าขาย
9. สยามพาณิชย์จีนสโมสร สโมสรพาณิชย์จีนกรุงเทพฯ	28 ส.ค.2457 (เปลี่ยนชื่อ2475)		เพื่อบำรุงการค้าให้เจริญยิ่งขึ้น
10. สโมสรจีนอกเกี้ยน	28 ส.ค.2457		เพื่อกระทำความสามัคคีในพวก จีนอกเกี้ยนที่อยู่ในสมาคมตลอด ถึงประเทศอื่น ๆ ให้สนิทสนม กันและเพื่ออุดหนุนการหาเลี้ยง ชีพหรือทางค้าขายซึ่งกันและกัน
11. สยามจินางกูรสมาคม	3 ก.ย.2457		สำหรับการรื่นเริงและหาหรือกัน ในกิจการค้าขาย
12. วงษ์แช่หลิม	3 ก.ย.2457	2 พ.ค.2465	เพื่อชุมนุมพวกแช่หลิมให้ร่วม สามัคคีช่วยกันหาเลี้ยงชีพใน ค้าขายและรับจ้าง
13. สมาคมแช่ฮั่น	14 ก.ย.2457	15 ก.ค.2484	เพื่อชุมนุมพวกแช่ฮั่นให้ร่วม สามัคคีแสวงหาการเลี้ยงชีพใน ค้าขายและรับจ้าง

ชื่อสมาคม	จดทะเบียน ตั้งสมาคม	จดทะเบียน เลิกสมาคม	วัตถุประสงค์สมาคม
14. กรุงเทพมหานครสมาคม	5 เม.ย.2458	25เม.ย.2460	เพื่อกระทำความริเริ่มเรื่อง รักษา ความสามัคคีของสมาชิกและ ช่วยเหลือในการศึกษาวิชา ภาษาไทยและอังกฤษ
15. สเตรตบอนไซนิสแอสโซซิ- เอชัน	14 เม.ย.2458		เพื่อรักษาความสามัคคีและ อุดหนุนกันและกัน
16. ช่างกงซี่ข้าวเปลือก	19 พ.ค.2458		บำรุงการค้าขายข้าวเปลือกใน ประเทศสยามให้มีความเจริญ
17. สเตรตส์โยเวียลบินสเตอร์น (เอส.เย เอ็ม ไมตรี)	25 พ.ค.2458 (24 มิ.ย.2474)		เพื่อเล่นดนตรีกับเล่นแบดมินตัน เป็นที่ริเริ่มเรื่องแก่พวกสมาชิก
18. เค็งจีเกาะ	4 เม.ย.2459		ประโยชน์สำหรับจะช่วยหางาน รับจ้างให้สมาชิกมีการเลี้ยงชีพ
19. สโมสรพาณิชย์การฝรั่งเศส และจีนกรุงสยาม	17 ก.ย.2460		เพื่อบำรุงการค้าขายในกรุง สยามให้เจริญดี
20. น้ำเม็งเชียงบุ๋ห้วยซ้อ	24 ก.ย.2460	พ.ศ.2469	เชื่อมความสามัคคีและสอดส่อง การหาเลี้ยงชีพและ เปลี่ยน ความรู้
21. เทวหันเหลี่ยฟอนซา	21 ก.ย.2463	4 ส.ค.2484	เพื่อผูกพันความสามัคคีและ แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน

ชื่อสมาคม	จดทะเบียนตั้งสมาคม	จดทะเบียนเลิกสมาคม	วัตถุประสงค์สมาคม
22. ไตรมาศ	8 พ.ย.2461	8 พ.ค.2479	บำรุงสมาชิกให้รู้หลักแห่งการค้าขายและการประพฤติดีดีชอบอันเป็นการละเมิดพระราชกำหนดกฎหมาย
23. สเตรทไซนิสบริติชยูเนียน	7 ส.ค.2465		รวบรวมคนจีนบ้านำที่กำเนิดในมลายู ซึ่งเข้ามาอยู่ในพระราชอาณาจักรสยาม ทั้งช่วยเหลือหางานให้พวกสมาชิกทำ
24. กงเจอะอ้ายกู่ (เซียงไฮ้)	3 ก.พ.2468		เพื่อความสามัคคีระหว่างพวกสมาชิกและบำรุงสาธารณประโยชน์ชาวมณฑลกงซู, เจอะกง
25. จีนแคะ	21 ธ.ค.2470		- เชื่อมความสามัคคี - อุดหนุนทางเลี้ยงชีพและค้าขายในระหว่างพวกจีนแคะ - บำรุงศาลเจ้า ป่าช้าและโรงเรียนจีนเพื่อความสามัคคีธรรมในระหว่างชาวจีนแคะที่อยู่ในประเทศสยาม ตลอดถึงประเทศอื่น ๆ ให้มีความสนิทสนมกันและเพื่ออุดหนุนการหาเลี้ยงชีพหรือการค้าระหว่างกันกับอนุเคราะห์ผู้ที่ป่วยไข้ให้ได้รับการรักษาพยาบาลโดยไม่มีคิดมูลค่า

ชื่อสมาคม	จดทะเบียน ตั้งสมาคม	จดทะเบียน เลิกสมาคม	วัตถุประสงค์สมาคม
26. พัทยาฮักแกต	15 พ.ค.2471	7 ก.ค.2484	ผดุงความสามัคคีระหว่างบุคคล แก่ฟัว ช่วยเหลือในการสุขทุกข์ ซึ่งกันและกัน
27. บี เชียงกงซ้อ	16 พ.ค.2471		เพื่อความสามัคคีซึ่งกันและกัน ในระหว่างบุคคลที่ทำการค้า ขายข้าวสารและแลกเปลี่ยน ความรู้ในแผนกนี้และแผนกอื่นๆ
28. แพทย์จีนในสยาม	24 เม.ย.2474		เพื่อบำรุงแพทย์ศาสตร์ตามแบบ จีนสุโขทัยอนามัยและวิทยา- ศาสตร์
29. ประกันภัยเงินแห่งกรุงสยาม	19 ต.ค.2475		เพื่อพิจารณาปัญหาทั้งปวงซึ่ง กระทบกระเทือนถึงการประกัน ภัยในกรุงสยาม
30. พุทธบริษัทไทย-จีนประชา	14 พ.ย.2475		ส่งเสริมสมาชิกและประชาชน ทั่วไปให้มีความรู้และปฏิบัติตาม นัยแห่งพระธรรมในพุทธศาสนา
31. เตี้ยอั้งอยู่เอียะเสีย (จีนเตี้ยอัน)	7 ธ.ค.2475		1) ส่งเสริมความสามัคคี ความ สัมพันธ์และการศพบของสมาชิก และเครือญาติของสมาชิกหรือ อย่างอื่นๆ โดยทำนองเดียวกันนี้

ชื่อสมาคม	จดทะเบียน ตั้งสมาคม	จดทะเบียน เลิกสมาคม	วัตถุประสงค์สมาคม
32. เลียงฮัว	13 ธ.ค.2475		2) สนับสนุนและบำรุงการค้า- ขายของสมาชิกให้เจริญยิ่งขึ้น เป็นที่ปรึกษาหารือกันในอาชีพ อันเกี่ยวกับการค้าโดยชอบด้วย กฎหมาย
33. จิ้นซิ่นเก็กกงซ้อ	26 ม.ค.2476	27 ก.ย.2486	1) เพื่อความสามัคคีและแลกเปลี่ยน ความรู้ในการค้าขาย และความรู้ทางอื่น 2) เพื่อความรื่นเริงโดยมีการ เลี้ยงอาหารดนตรีและการกีฬา
34. ท่งฮี้	27 ก.พ.2476		1) ส่งเสริมความสามัคคีแลกเปลี่ยน ความรู้ซึ่งกันและกัน 2) เพื่อช่วยเหลือกันในการ มงคลสมรสและการศพของ พวกสมาชิก
35. ฟางกกงซ้อ	26 มี.ค.2476	25 ก.พ.2485	1) เพื่อความสามัคคีและแลกเปลี่ยน ความรู้ในการค้าขาย และความรู้ทางอื่น 2) เพื่อความรื่นเริงโดยมีการ เลี้ยงอาหาร ดนตรีและกีฬา หมากรูก

ชื่อสมาคม	จดทะเบียน ตั้งสมาคม	จดทะเบียน เลิกสมาคม	วัตถุประสงค์สมาคม
36. การก่อสร้างแห่งประเทศไทย	27 พ.ค. 2476		แลกเปลี่ยนความรู้ในภูมิธรรม เพื่อผดุงวิชาชีวะในทางสถาปัตยกรรม เพื่อเชื่อความสามัคคีและการ กีฬาต่างขอบรมนิสสัยให้เป็น พลเมืองดีอยู่ในศีลธรรมช่วย- เหลือแก่ความขัดข้องในทางที่ ชอบ
37. สโมสรไม้ขีดไฟมินแซ	4 ต.ค. 2476		อบรมปวงสมาชิกให้รู้ถึงคุณ ความดีของศีลธรรมและสามัคคี ธรรม แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน และบำรุงการกีฬาและการดริ- ยางค์เพื่อไม่ให้ประพฤติชั่ว
38. ฟาหยิ่น	8 ต.ค. 2477		ก. การสมาคม ข. การกีฬา ค. ให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและ กันระหว่างสมาชิกในการอาชีพ
39. แพทย์แผนปัจจุบันจีน	22 ธ.ค. 2477		1. เพื่อความสามัคคี 2. ผดุงวิชา แพทย์แผนปัจจุบัน 3. ค้นคว้าวิชาใหม่เกี่ยวกับ ความรู้ทางแพทย์ 4. การกีฬา บำรุงอนามัย 5. ช่วยอุปถัมภ์กิจ เมื่อสมาชิก วายชนม์หรือทุพพลภาพ 6. เกื้อกูลช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์

ชื่อสมาคม	จดทะเบียน ตั้งสมาคม	จดทะเบียน เลิกสมาคม	วัตถุประสงค์สมาคม
40. ศิษย์เก่าชาวเกาหลีคริสเตียน วิทยาลัยในสยาม	9 ม.ค.2478	3 ต.ค.2484	ก. เชื่อมความสัมพันธ์และช่วย เหลืออบรมศีลธรรมซึ่งกันและกัน ข. แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและ กัน ค. บำรุงการศึกษา
41. โรงเรียนแห่งกรุงสยาม (โรงเรียนแห่งประเทศไทย)	7 มี.ค.2477		ก. เพื่อแสวงหาความรู้ในวิชา คำของโรงเรียนและแลกเปลี่ยน ความรู้ซึ่งกันและกัน ข. เพื่อความรื่นเริงและหย่อน ใจในกีฬาต่าง ๆ ค. เพื่อดำเนินการบำเพ็ญกุศล ต่าง ๆ เช่นการบำรุงโรงเรียน และโรงพยาบาล เป็นต้น
42. รถลากมีหน้า	20 มี.ค.2478		1. การสมาคม 2. ความสามัคคี อารีอารอบ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่าง สมาชิก ตลอดจนการกุศล การ มงคลและการพาณิชย์ ภายใน ขอบแห่งกฎหมาย
43. ตงเซียมลี้อิวเสีย (ตงไถ้อีกเสีย)	8 พ.ค.2478		ก. การสมาคม ข. การแลกเปลี่ยนความรู้ใน การค้าขายซึ่งกันและกัน ค. การกีฬาและดนตรีทุก ประเภท

ชื่อสมาคม	จดทะเบียน ตั้งสมาคม	จดทะเบียน เลิกสมาคม	วัตถุประสงค์สมาคม
44. ตงเพ็งฮุนเจียบ พ กั	15 มี.ย.2478	19 มี.ย.2484	<p>ง. ให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กันในอาชีพระหว่างสมาชิก ตลอดจนกระทั่งฉาปนกิจ เมื่อ สมาชิกวายชนม์ลง</p> <p>ก. เพื่อประชุมกันในเวลาว่าง งาน สนทนากันในระหว่างสมา ชิกและแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกัน และกัน ในทางค้าขายต่าง ๆ</p> <p>ข. เพื่อการรื่นเริง เวียนกัน เลี้ยงอาหารและเล่นดนตรี</p> <p>ค. เพื่อชักชวนกันทำบุญกุศล สาธารณะ</p>
45. อาอาเหลียนปอนซา	7 ต.ค.2478	7 พ.ย.2479	<p>เพื่อฝึกสอนการดนตรีและอนุ เคราะห์เกี่ยวกับการมงคลกับ การศนตลอดความรื่นเริงและ แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่าง สมาชิก</p>
46. ฮงกิก	8 พ.ย.2478		<p>ก. ส่งเสริมความสามัคคี</p> <p>ข. แลกเปลี่ยนความรู้</p> <p>ค. อบรมตั้งอยู่ในศีลธรรมอันดี</p> <p>ง. บำรุงความสุขความสำราญ และการกีฬาต่าง ๆ</p>

ชื่อสมาคม	จดทะเบียนตั้งสมาคม	จดทะเบียนเลิกสมาคม	วัตถุประสงค์สมาคม
47. อุยบันแล้(กรรมกร)	22 ก.พ.2479	20 พ.ย.2480	เพื่อช่วยเหลือกรรมกรและส่งเสริมนโยบายของประเทศชาติ และเพื่อร่วมความสามัคคี การกีฬา การรื่นเริงต่าง ๆ ทั้งนี้ โดยไม่ขัดกับกฎหมายและไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง
48. กว่องสิ่วห่วยกัน	17 เม.ย.2479		บำรุงมิตรภาพและสามัคคีธรรม แลกเปลี่ยนความรู้ ช่วยเหลือ การกุศลและมรณะภาพจัดตั้ง และบำรุงโรงพยาบาลและการกีฬาระหว่างจีนกวางตุ้ง
49. สโมสรสยามสมัครมิตร	30 พ.ย.2479		<ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมความสามัคคี 2. บำรุงความสุขสำราญและการกีฬาต่าง ๆ 3. ส่งเสริมวิชาดนตรีและศิลปะอื่น ๆ 4. แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน 5. ช่วยเหลือในการกุศลและการมรณกรรม

ชื่อสมาคม	จดทะเบียน ตั้งสมาคม	จดทะเบียน เลิกสมาคม	วัตถุประสงค์สมาคม
50. ธนาคารเงินแห่งกรุงสยาม (ธนาคารเงินแห่งประเทศไทย)	29 พ.ย. 2479	14 ต.ค. 2491	ก. เพื่อพิจารณาปัญหาทั้งปวงอัน เกี่ยวข้องกับธนาคาร ข. เพื่อส่งเสริมสามัคคีระหว่าง สมาชิก ค. เพื่ออำนวยความสะดวกและรักษาผลประโยชน์ของสมาชิก
51. เงินสยาม ระชาคม เงินไทย	3 ต.ค. 2479		เพื่อส่งเสริมสัมพันธภาพในทาง วัฒนธรรมและประชาคม ระหว่างชนชาวจีนกับชาวสยาม
52. เงินแต่จีวแห่งกรุงสยาม	17 ธ.ค. 2479		เชื่อมความสามัคคี แลกเปลี่ยน ความรู้ดำเนินการกุศล ช่วย เหลือกันซึ่งงานศพ ก่อสร้างโรงเรียนตลอดจนผล ศึกษาตั้งโรงพยาบาลและบำรุง ที่สุสานทั้งนี้ไม่ขัดกับกฎหมาย
53. เจ้าแช	21 ธ.ค. 2479		เพื่อร่วมกันส่งเสริม ก. การสมาคม ข. การกีฬา ค. ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ระหว่างกรุงเทพมหานครสมาชิก ใน การอาชีพ

ชื่อสมาคม	จดทะเบียน ตั้งสมาคม	จดทะเบียน เลิกสมาคม	วัตถุประสงค์สมาคม
54. สโมสรสามัคคีการค้า (เชียงใหม่ เชียง เชียง เชียง)	3 ก.พ.2480	4 ธ.ค.2482	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อป่าปัญหาความสามัคคี 2. เพื่อการรื่นเริงและการกีฬาต่าง ๆ 3. เพื่อเผยแพร่แลกเปลี่ยนความรู้ในทางอาชีพซึ่งกันและกัน 4. เพื่อช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ในหมู่สมาชิกด้วยกัน
55. ไต้หวันที่สยาม	28 ม.ค.2482	21 ก.พ.2487	<p>ในอันที่จะผูกไมตรีระหว่างบรรดาสมาชิกดูแลและบำรุงผลประโยชน์ของสมาชิกให้เจริญขึ้น กับทั้งการส่งเสริมมิตรภาพระหว่างประเทศและชนชาติที่มุ่งกับสยาม</p>
56. นักเรียนเก่าจังหวัดวิทยาลัย	20 ก.ค.2480		<p>เพื่อเชื่อมความสามัคคีและมิตรภาพระหว่างนักเรียนเก่าและเพื่อส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงของโรงเรียนเก่า</p>
57. พุทธภวนา(จี๊ว)	1 ต.ค.2483		<p>ปฏิบัติตามพระธรรมในพุทธศาสนา</p>

ชื่อสมาคม	จดทะเบียน ตั้งสมาคม	จดทะเบียน เลิกสมาคม	วัตถุประสงค์สมาคม
58. ล้างสินค้า เข้าและส่งออก ออกแห่งประเทศไทย	6 เม.ย. 2485	พ.ศ. 2486	
59. นักเรียนเก่าจังหวัด มหาวิทยาลัย แห่งประเทศไทย	2 พ.ย. 2488		

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนบ 4 (สมาคม) กองกำกับการ 3 สันติบาล กรมตำรวจ, บัญชีสมาคม (ส.ค3)
หมายเหตุ: ภาษาที่ใช้เขียนตามที่ปรากฏในเอกสารขึ้นต้นทุกประการ

นางลาวปรารภนา โภเมน เกิดวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2506 ที่กรุงเทพฯ สำเร็จ
 การศึกษาปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิตทางประวัติศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อ พ.ศ.
 2527 จากนั้นได้เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโทบัณฑิต ๓ สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใน พ.ศ. 2528

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย